

คู่มือฐานข้อมูล

พืชพิษ

www.dmsc.moph.go.th

สถาบันวิจัยสมุนไพร
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
ISBN : 974-506-513-7

คำนำ

(คู่มือฐานข้อมูลพืชพิษ พิมพ์ครั้งที่ 1)

การมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการดูแลสุขภาพ เป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ดังนั้นการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กว้างขวางจึงเป็นเรื่องสำคัญข้อมูลพืชพิษเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้จัดพิมพ์หนังสือ "คู่มือฐานข้อมูลพืชพิษ" เล่มนี้เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพืชพิษซึ่งได้นำเสนอข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในเวปเพจศูนย์ข้อมูลสมุนไพร โนโชมเพจกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ www.dmsc.moph.go.th หนังสือเล่มนี้จะใช้เป็นแนวทางการเข้าถึงข้อมูลในฐานข้อมูลพืชพิษสำหรับผู้สนใจสามารถค้นหาข้อมูลได้ด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ส่วนผู้ที่ไม่สะดวกในการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลพืชพิษที่เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต สามารถค้นหาข้อมูลพืชพิษได้จากหนังสือ "คู่มือฐานข้อมูลพืชพิษ" เล่มนี้ ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ของพืชที่มีพิษ ได้แก่ ชื่อไทย ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อท้องถิ่น ส่วนที่เป็นพิษ อาการพิษ และการรักษา พร้อมภาพประกอบกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและผู้สนใจศึกษาด้านพืชพิษต่อไป

(นายแพทย์ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา)

อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

กุมภาพันธ์ 2545

คำนำ

(คู่มือฐานข้อมูลพิษพิษ พิษพีครั้งที่ 2)

การเผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กว้างขวางเป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งสถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้จัดพิมพ์หนังสือ "คู่มือฐานข้อมูลพิษพิษ" ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ.2545 จำนวน 1,000 เล่ม หนังสือดังกล่าวได้รับความสนใจจากนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรเป็นจำนวนมากเนื่องจากพิษบางชนิดที่มีพิษเป็นพิษที่อยู่ใกล้ตัวและปลูกเป็นไม้ประดับในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งที่อยู่อาศัย โรงเรียน และสถานที่อื่น ๆ ดังนั้น กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ในฐานะที่เป็นองค์กรของรัฐ ซึ่งมีบทบาทหลักเกี่ยวกับวิชาการด้านสมุนไพร จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ "คู่มือฐานข้อมูลพิษพิษ" เป็นครั้งที่ 2 จำนวน 5,000 เล่ม เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิษที่มีพิษให้แพร่หลายแก่ผู้สนใจอย่างทั่วถึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นหนังสือคู่มือ ที่จะแนะนำให้ประชาชนได้รู้จักพิษพิษ และป้องกันการเกิดพิษจากพิษบางชนิด ที่อยู่ใกล้ตัวให้แกตัวเองและบุคคลรอบข้างได้ดียิ่งขึ้น

(นายแพทย์ไพจิตร วราชิต)

อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

สิงหาคม 2548

สารบัญ

พืชพิษ	ก, ข	โตไม่รู้ลุ่ม	41
การเข้าถึงข้อมูล	ค, ง, จ	ตาคุมทะเล	42
กันปิด	1	ตาคุมบก	43
กระเจานา	2	ตำแย	44
กระชับ	3	ตำแยข้าง	45
กระดาด	4	ตำแยตัวเมีย	46
กระดาดดำ	5	ตำแยแมว	47
กระดาดแดง	6	ดินเปิดทราย	48
กระท่อม	7	ดินเปิดน้ำ	49
กระท่อมโคก	8	เต่าร้างแดง	50
กระท่อมนา	9	ถั่วแปบ	51
กระท่อมเนิน	10	ถั่วราชมาช	52
กระบอก	11	ทองเหลืองฝรั่ง	53
กระเบาใหญ่	13	ทุเรียนผี	54
กรุงเขมา	14	ไทรย้อย	55
กลอย	15	น้านมราชสีห์	56
กะทกรก	17	บอนสี	57
กะลิ่งตั้งข้าง	18	บานเช้า	58
กัญชา	19	บานทน	59
กำลังกระบือ	20	บานบุรีเหลือง	60
กุ่มน้ำ	21	บานเย็น	61
โกสน	22	ปรง	62
ขม้นเครือ	23	ปอกระเจา	63
ข้าวฟ่างสมุทรโคดม	24	ปอสัง	64
ซีกาแดง	25	ปัดดาเวีย	65
คริสมาส	26	ปาน	66
เครือनोंง	27	โป๊ยเซียน	67
จอก	28	ผกากรอง	68
จันทน์ชะมด	29	ผักกะโหลม	70
จามจุรี	30	ผักแว่น	71
ชวนชม	31	ผักเสี้ยน	72
ชะเนียง	33	ผักหนาม	73
ข้างแตก	35	ผืน	74
ขาด	36	พญามือเหล็ก	75
ดองดึง	38	พญาไร้ใบ	76
ด้ายยาง	39	พรมมิ	77
ดาวเรือง	40		

พริกฝรั่ง	78	ว่านแสงอาทิตย์	116
พลับพลึง	79	ว่านหมื่นปี	117
พลับพลึงดอกแดง	80	สับดูดำ	118
พลูแกง	81	สับดูแดง	119
แพงพวยฝรั่ง	82	ลัมเข้า	120
โพธิสัตว์	83	สลอด	121
ฟองสมุทร	84	สลัดโตป่า	122
ไฟเดือนห้า	85	สลัดโตเหลือง	123
มะกล่ำตาหนู	86	ลัดตบรรณ	124
มะเกลือ	87	สายน้ำผึ้ง	125
มะคำดีควาย	88	สารพัดพิษ	126
มะเดื่อปล้อง	89	เสนห์จีนหน้แดง	127
มะม่วงหิมพานต์	90	แสยก	128
มะมุด	91	แสลงใจ	129
มะเยา	92	หญ้างวงช้าง	130
มะละกอฝรั่ง	93	หญ้าถอดบ้อง	131
มะแว้งนก	94	หน้าวัวดอก	132
มักม่วน	95	หนุมานนึ่งแทน	133
มันแกว	96	หมามุย	134, 135
มันเทศ	97	หมามุยขน	136
มันฝรั่ง	98	หมามุยช้าง	137
มันสำปะหลัง	99	หมามุยน้อย	138
ยางน่อง	100	หมามุยแก้ว	139
ยางน่องเตา	102	หมามุยใหญ่	140
ยางพารา	103	หอมปิ้ง	141
ยาสูบ	104	หางกระรอกแดง	143
ยี่โถ	105	หางไหลขาว	144
รัก	106	หางไหลแดง	145
รักขน	107	ห่าน	147
รักใหญ่	108	ห่านข้างอ้อม	148
ราชดัด	109	หึ่งเม่น	149
ราตรี	110	หึ่งหายใบใหญ่	150
ละหุ่ง	111	อูดพิต	151
ลำโพงกาลสลัก	112	เอื้องหมายนา	152
ลำโพงขาว	113	ไฮแดรนเยีย	153
ลั่นนาคราช	114	ดุษณีชื่อวิทยาศาสตร์	154
เลี่ยน	115	บรรณานุกรม	156

พืชเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตมนุษย์ และเป็นทรัพยากรที่มีอยู่มากมายหลากหลายชนิดในโลก และนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง พืชส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหาร ทั้ง ผัก ผลไม้ และธัญพืช นอกจากนี้ยังมีพืชที่เป็นเครื่องเทศ และสมุนไพร คือ นำมาใช้เป็นยารักษาโรคได้อีกด้วย แต่ก็ยังมีพืชอีกหลายชนิดที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่คน และสัตว์ เนื่องมาจากการได้รับสารประกอบที่มีอยู่ในพืชนั้น ๆ

พืชพิษ (Poisonous Plants) หมายถึง พืชที่มีสารประกอบที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ ทั้งนี้หากสารประกอบที่เป็นพิษ สัมผัส หรือเข้าสู่ร่างกาย ในปริมาณน้อยก็สามารถให้การรักษาง่าย เป็นปกติได้ แต่หากได้รับพิษในปริมาณมากก็จะทำให้เสียชีวิตได้ ทั้งนี้สารประกอบบางชนิดของพืชที่ทำให้เกิดพิษก็อาจนำมาใช้ประโยชน์ทางยา แต่งสี กลิ่น หรือประโยชน์อื่น ๆ ได้อีก สารพิษที่พบในพืชมีกลไกการออกฤทธิ์แตกต่างกันไป เช่น ก่อให้เกิดอาการระคายเคืองต่อผิวหนังและเยื่อเมือก ระบบประสาทส่วนกลางและหลอนประสาท ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินอาหาร ออกฤทธิ์ต่ออวัยวะภายใน เช่น ตับ และระบบอื่น ๆ ทั้งนี้อาจแบ่งพืชพิษออกเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

1. กลุ่มที่ทำให้เกิดพิษจากการสัมผัส พืชในกลุ่มนี้จะทำให้คัน หรือสัตว์ที่สัมผัส เกิดอาการคัน ผิวหนังอักเสบเป็นผื่นแดง หรือบวม อาจเป็นตุ่มหรือพุพองเป็นแผล หรือเกิดอาการปวดแสบปวดร้อนได้ ทั้งนี้อาการรุนแรงมากน้อยขึ้นอยู่กับชนิดของสารและภูมิต้านทานของแต่ละบุคคล สารที่ทำให้เกิดอาการดังกล่าว เช่น สารกลุ่ม Phenolic compound, Diterpene esters, Essential oils, Organic acids, Amines และ เอนไซม์บางชนิด นอกจากนี้อาจมีสารประกอบกลุ่มอื่น ๆ อีก พืชที่มีสารประกอบดังกล่าว เช่น พืชในวงศ์ Agavaceae Anacardiaceae, Euphorbiaceae, Urticaceae ซึ่งพืชที่อยู่ในวงศ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ บางชนิดมีน้ำยางสีขาวหรือน้ำยางใส บางชนิดมีขนขนาดเล็กที่มีสารพิษอยู่ภายใน และบางชนิดมีเส้นใยที่ทำให้เกิดอาการระคายเคือง

2. กลุ่มที่ทำให้เกิดพิษจากการบริโภค พืชส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดอาการเกิดพิษที่รุนแรง ผู้ที่ได้รับพิษมักจะบริโภคพืชที่มีพิษโดยเข้าใจผิด และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาการพิษที่เกิดขึ้น ได้แก่ อาการระคายเคืองในระบบทางเดินอาหาร คลื่นไส้ อาเจียน แสบร้อนในคอ ปวดท้อง ท้องเสีย ถ่ายเหลว สารที่ทำให้เกิดอาการพิษเหล่านี้ได้แก่ น้ำมันสะทง น้ำมันสลอด สารประกอบซาโปนิน ผลึกแคลเซียมออกซาเลต ฯลฯ อาการพิษต่อระบบประสาท เช่น ทำให้หมดสติ หยุดหายใจ ประสาทหลอน ก่อให้เกิดโรคต่อระบบประสาทส่วนกลาง อาการพิษต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด เช่น กระตุ่นหัวใจ ทำให้หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอ ทำให้เม็ดเลือดแดงเกิดการรวมตัวและตกตะกอน ทำลายเม็ดเลือดแดง ทำให้เกิดการผิดปกติต่อการแข็งตัวของเลือด ทำให้ปอดถูกทำลาย พืชบางชนิดมีฤทธิ์ทำลายตับ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของยีนและก่อมะเร็ง สารพิษที่ก่อให้เกิดอาการพิษต่อระบบต่าง ๆ นี้มีสารประกอบหลายกลุ่ม เช่น Alkaloids กลุ่มต่าง ๆ (Pyridine alkaloids, Piperidine alkaloids, Isoquinoline alkaloids, Indole alkaloids) Glycosides, Cyanogenic glycosides, Cardiac glycosides, Resin etc.

จากการสืบค้น รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพืชพิษที่มีในประเทศไทย จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และได้นำมาจัดระบบข้อมูล พัฒนาเป็นฐานข้อมูลพืชพิษ เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ข้อมูลพืชที่มีพิษในฐานข้อมูลพืชพิษนี้ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเบื้องต้นเกี่ยวกับพืชที่มีพิษซึ่งหลายชนิดเป็นพืชที่อยู่ใกล้ตัว ส่วนใหญ่นำมาปลูกเป็นไม้ประดับ หรือนำมาใช้เลี้ยงสัตว์ นำมาใช้เป็นอาหาร แต่มีบางส่วนของพืชทำให้เกิดอันตรายได้ พืชไม้ประดับบางชนิด หากรับประทานเข้าไป แม้เพียงปริมาณเล็กน้อย ก็อาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิต หรือหากไม่ระวังเวลาสัมผัส ทำให้เกิดอาการคัน พืชบางชนิดที่ใช้เป็นอาหาร บางส่วนของพืชมีสารประกอบที่มีพิษ หากไม่ทำการล้างพืช หรือหุงต้ม ทำให้สูญเสียก่อนเพื่อทำลายพิษ ก็อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ กรณีที่กล่าวมานี้ได้เคยปรากฏในรายงานการระบาดของพิษจากพืช ส่วนใหญ่มักเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็กในวัยเรียน ดังนั้น การเผยแพร่ความรู้เรื่องพิษจากพืชให้กว้างขวางจะเกิดประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพด้วยตนเองของเยาวชนและประชาชนทั่วไปด้วย

การค้นหาย่อมูลพิษพิษ สามารถค้นได้จากคำสำคัญ(Keyword) ต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อไทย ชื่อท้องถิ่น ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ ชื่อสารพิษ อาการพิษ ส่วนที่เป็นพิษ พร้อมภาพประกอบของพืชพิษ และส่วนที่เป็นพิษ

ข้อมูลพืชพิษที่ได้รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลพืชพิษ มีจำนวน 144 ชนิด 49 วงศ์ พืชที่ทำให้เกิดอาการพิษที่ได้รวบรวมไว้พบว่าเป็นพืชในวงศ์ Euphorbiaceae มีจำนวนมากที่สุดคือ 26 ชนิด พืชในวงศ์นี้ส่วนใหญ่มักจะมีน้ำยาง อาจเป็นน้ำยางสีขาว หรือน้ำยางใส ทั้งนี้สารประกอบกลุ่มที่ทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อผิวหนังและทางเดินอาหารคือ คือ Diterpene esters เช่น ทองหลวงฝรั่ง (*Hura crepitans* L.) พืชนี้เรียกได้หลายชื่อ เช่น โพธิ์ศรี โพธิ์ฝรั่ง สารพิษที่พบ ได้แก่ hurin และ crepitin พืชในวงศ์ Euphorbiaceae นี้มีรายงานไว้ในรายงานการสอบสวนโรคของกองระบาดวิทยา และรายงานในวารสารต่าง ๆ ผู้ได้รับพิษส่วนใหญ่กินเมล็ดพืชในวงศ์ Euphorbiaceae เข้าไป ตัวอย่างพืชได้แก่ ทองหลวงฝรั่ง สุปุด้า หนุมานหนังแท่น และผืนดิน ซึ่งพืชเหล่านี้ทำให้มีอาการแสบร้อนในคอ กระหายน้ำคลื่นไส้ อาเจียน พิษบางชนิดในวงศ์นี้ก็มีสารประกอบไซยาไนด์ เช่น โพธิ์สัตว์ (*Aleurites moluccana* Willd.) ยางพารา (*Hevea brasiliensis* Muell. Arg.) และมันสำปะหลัง (*Manihot esculenta* Crantz)

พืชในวงศ์ Papilionaceae จำนวน 15 ชนิด พืชในวงศ์นี้สารที่ทำให้เกิดอาการพิษมีหลายกลุ่ม ได้แก่ Pyrrolizidine alkaloids, Isoflavonoids, Toxic albumins และแอนโสมที่ย่อยโปรตีนทำให้เกิดอาการคัน พืชที่มีฤทธิ์รุนแรงมากในวงศ์นี้คือ มะกอล้ำตาหนู สารพิษที่พบคือ abrin และ abruilin ซึ่งออกฤทธิ์ต่อระบบทางเดินอาหาร ทำให้เกิดเลือดแดงแตก และดับอีกเสบ

ส่วนพืชที่อยู่ในวงศ์ Apocynaceae มีจำนวน 12 ชนิด หลายชนิดนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ ได้แก่ ยี่โถ (*Nerium indicum* Mill.) ร้าเพย (*Thevetia peruviana* Schum.) ขานชม (*Adenium obesum* Balf.) และบานบุรีสีเหลือง (*Allamanda cathartica* L.) ส่วนใหญ่มีสาร Cardiac glycosides ซึ่งมีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจ แต่พืชในวงศ์นี้บางชนิดก็มีสาร Indole alkaloids เช่น แพงพวยฝรั่ง (*Catharanthus roseus* G.Don) ซึ่งสารประกอบในพืชชนิดนี้ได้นำมาพัฒนาเป็นยาที่ใช้รักษาโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว

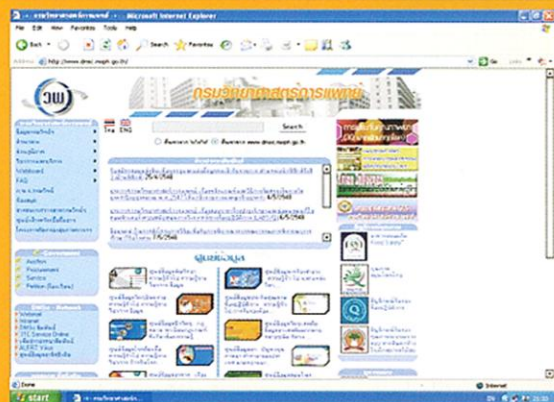
พืชพิษในวงศ์ Araceae มีจำนวน 11 ชนิด เป็นไม้ที่มีใบสวยงาม นิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ ตัวอย่าง หน้ำวัวดอก (*Anthurium andraeanum* Lind.) ขอนสี (*Caladium bicolor* Vent.) พูลแจก (*Monstera deliciosa* Liebm.) และว่านหมื่นปี (*Dieffenbachia sequine* Schott) ส่วนใหญ่เป็นพืชที่มีสารแคลเซียมออกซาเลต หากกินพืชที่มีสารประกอบนี้จะทำให้ระคายเคืองต่อเยื่อภายในปาก และอาจเกิดอาการอักเสบในทางเดินอาหาร และไม่สามารถพูดหรือเปล่งเสียงได้

นอกจากพืชในวงศ์ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีพืชอีกหลายชนิด ซึ่งกระจายอยู่ในวงศ์ต่าง ๆ เช่น วงศ์ Solanaceae ได้แก่ ลำโพงขาว (*Datura metel* L.) ราตรี (*Cestrum nocturnum* L.) วงศ์ Strychnaceae ได้แก่ พญามือเหล็ก (*Strychnos ignatii* Berg.) แสลงใจ (*Strychnos nux-vomica* L.) วงศ์ Moraceae ได้แก่ ยางนอง (*Antiaria toxicaria* Lesch.) ล้วนแต่เป็นพืชที่มีสารประกอบที่เป็นพิษ แม้ว่าส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับพิษจากพืชอาการไม่รุนแรงมากนัก แต่บางรายก็เสียชีวิต กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการได้รับพิษจากพืชส่วนใหญ่เป็นเด็กเล็ก และเด็กในวัยเรียน ดังนั้น การให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเกี่ยวกับพืชพิษ และสารพิษจากพืชที่เป็นอันตราย เพื่อให้รู้จักพืชเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดูแลเด็กและประชาชนทั่วไป หากนำพืชที่มีพิษมาปลูกเป็นไม้ประดับ ควรให้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้น โดยมีป้ายบอกอันตรายไว้อย่างชัดเจน เช่น "เมล็ดมีอันตราย ห้ามรับประทาน" "ระวัง ! ยางมีพิษอาจเกิดอันตรายได้" เป็นต้น

การปฏิบัติตัว และการพยาบาลเบื้องต้น หากได้รับพิษจากพืช ในขั้นต้นพยายามซักถามผู้ได้รับพิษ หรือผู้เห็นเหตุการณ์ว่าได้รับพิษจากพืชใด และเก็บตัวอย่างพืชใส่ภาชนะมาส่งแพทย์ ระบุปริมาณหรือจำนวนระยะเวลาที่ได้รับพิษ ลักษณะอาการที่ได้รับพิษเพื่อประโยชน์ในการรักษา หลังจากนั้นพยายามเอาสารพิษออกจากร่างกายผู้ได้รับพิษ หรือทำให้สารพิษเจือจาง และไม่ถูกดูดซึม และให้รีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อให้การรักษาหรือให้ยาแก้พิษ

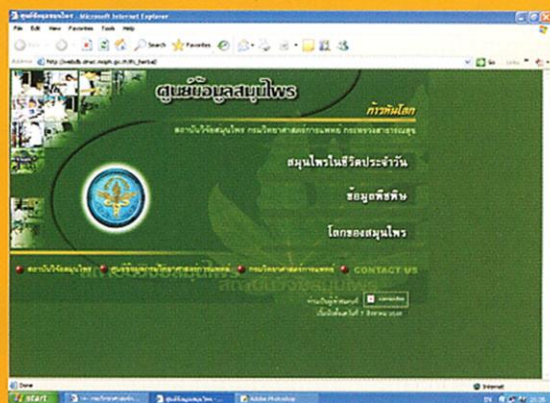
http://www.dmsc.moph.go.th

การเข้าถึงข้อมูลใน “ฐานข้อมูลพืชพิษ”

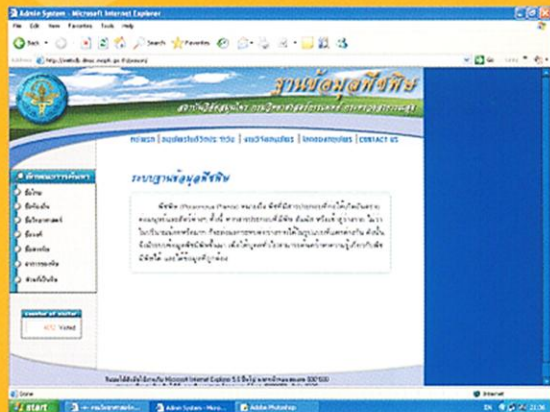

1. เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตแล้วพิมพ์ [http:// www.dmsc.moph.go.th](http://www.dmsc.moph.go.th) ท่านจะเข้าสู่โฮมเพจของ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

2. คลิก scroll bar แล้วเลือกคลิก ที่ “ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร” ([http:// webdb.dmsc.moph.go.th/ ifc.herbal/](http://webdb.dmsc.moph.go.th/ifc.herbal/)) ท่านจะเข้าสู่เวปเพจของ ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร

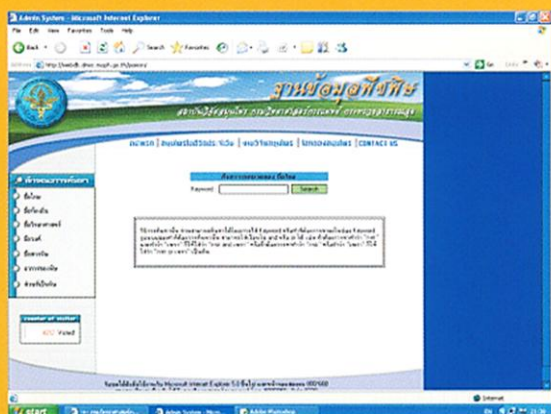
W.amsoc. .go.th

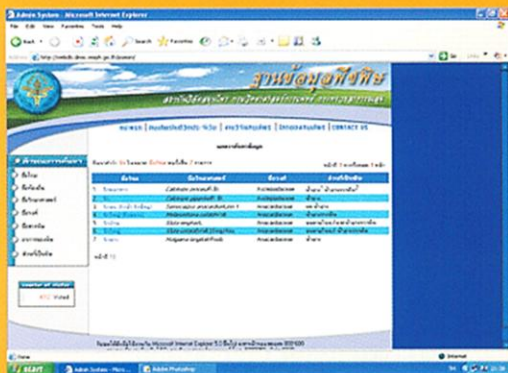

3. เลือก คลิกที่ “ข้อมูลพืชพิษ” ท่านจะเข้าสู่หน้าจอ “ระบบฐานข้อมูลพืชพิษ” ดังภาพ

4. หากคลิก scroll bar ที่ box ลักษณะการค้นหา โดยท่านจะสืบค้นโดยใช้คำสำคัญในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อไทย ชื่อท้องถิ่น ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ ชื่อสารพิษ อาการพิษ ส่วนที่เป็นพิษ ชื่อวิทยาศาสตร์

5. ท่านสามารถค้นหาข้อมูลของพืชพิษที่ท่านสนใจได้ โดยการเลือกชื่อไทย แล้ว ใส่ชื่อพืช ในช่อง “keyword” หลังจากนั้นคลิก “search”

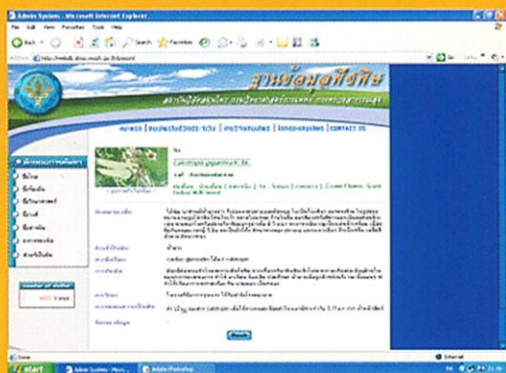

6. หน้าจอที่ปรากฏจะเป็น “ผลการค้นหาข้อมูล” และจะระบุว่าผลการค้นหาตามหัวข้อที่ท่านเลือกนั้นมีพืชชนิดใดบ้าง

7. ท่านสามารถเลือกชนิดของพืชที่สนใจโดยเลื่อนเมาส์และกดคลิกที่ชื่อพืชชนิดนั้น ๆ

8. ผลการค้นหาวจะปรากฏเป็นข้อมูลของพืชพิษดังกล่าว ท่านสามารถเลือกหัวข้อที่ท่านสนใจได้จากเมนูทางด้านซ้ายมือและกลับไปยังหน้าเมนูหลักโดยการคลิกที่ “BACK”

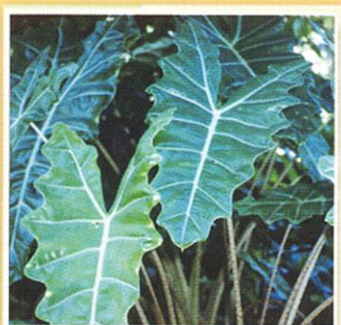
<http://www.dmsc.moph.go.th>

กันปิด (หน้า1)

กระชับ (หน้า3)

กระดาด (หน้า4)

กระดาดดำ (หน้า5)

กระท่อม (หน้า7)

กระพุ่มนา (หน้า 9)

กระบอก (หน้า 11)

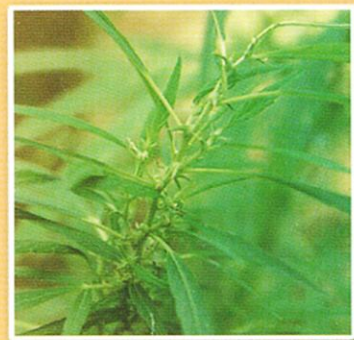
กระเบาใหญ่ (หน้า 13)

กลอย (หน้า 15)

กะทกรก (หน้า 17)

กัญชา (หน้า 19)

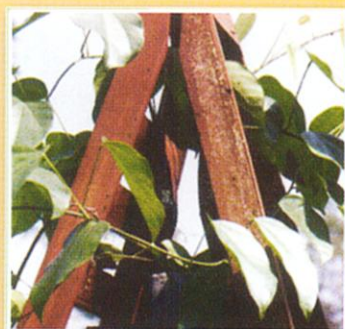
กำลังกระบือ (หน้า 20)

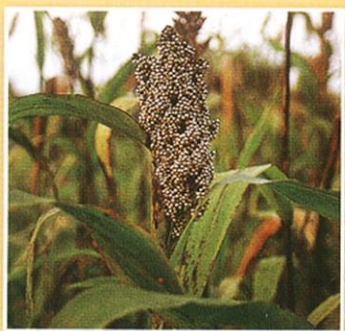
กุ่มน้ำ (หน้า 21)

โกสน (หน้า 22)

ขมิ้นเครือ (หน้า 23)

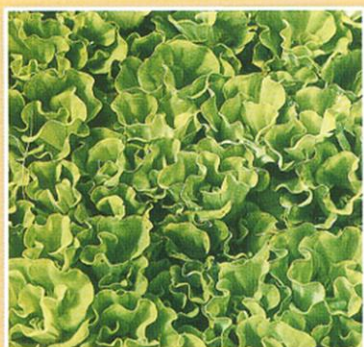
ข้าวฟ่างสมุทรโคดม (หน้า 24)

ขี้กาแดง (หน้า 25)

คริสต์มาส (หน้า 26)

จอก (หน้า 28)

จันทน์ชะมด (หน้า 29)

จามจุรี (หน้า 30)

ชวนชม (หน้า 31)

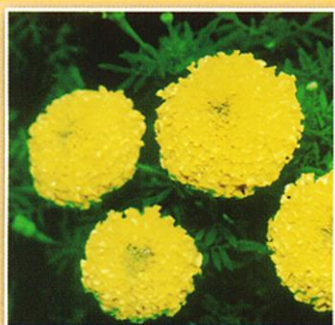
ชะเนียง (หน้า 33)

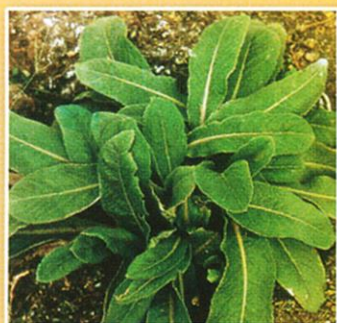
ข้างแตก (หน้า 35)

ดองดึง (หน้า 38)

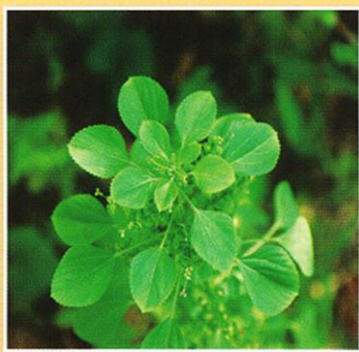
ดาวเรือง (หน้า 40)

โตไม่รู้ล้ม (หน้า 41)

ตำแยตัวเมีย (หน้า 46)

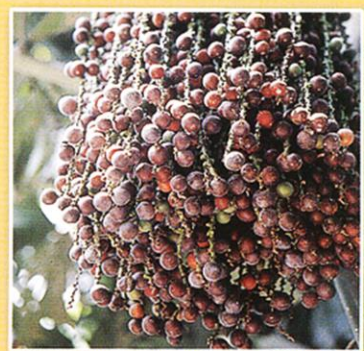
ตำแยแมว (หน้า 47)

ตีนเป็ดทราย (หน้า 48)

ตีนเป็ดน้ำ (หน้า 49)

เต่าร้างแดง (หน้า 50)

ถั่วแปบ (หน้า 51)

ทองกลางฝรั่ง (หน้า 53)

ทุเรียนผี (หน้า 54)

น้ำนมราชสีห์ (หน้า 56)

บอนสี (หน้า 57)

บานเช้า (หน้า 58)

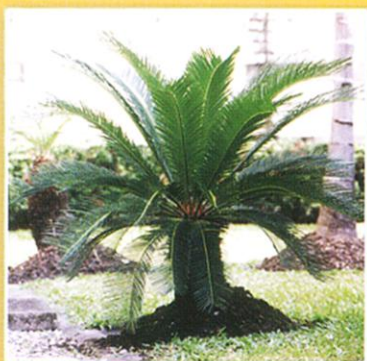
บานทน (หน้า 59)

บานบุรีเหลือง (หน้า 60)

บานเย็น (หน้า 61)

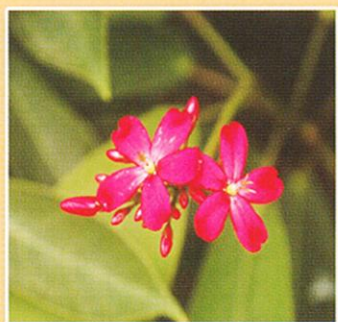
ปรง (หน้า 62)

ปอกระเจา (หน้า 63)

ปอเล้ง (หน้า 64)

ปัดดาเวีย (หน้า 65)

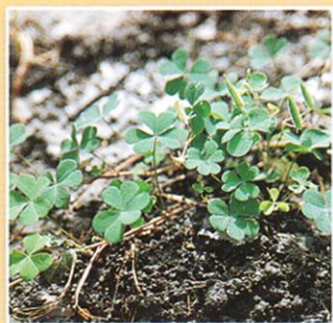
โป๊ยเซียน (หน้า 67)

ผกากรอง (หน้า 68)

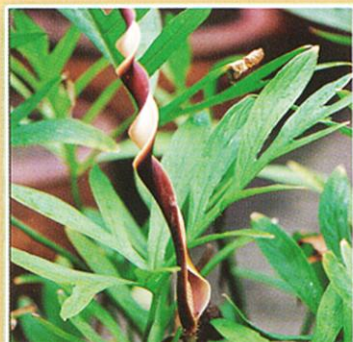
ผักกะฉอม (หน้า 70)

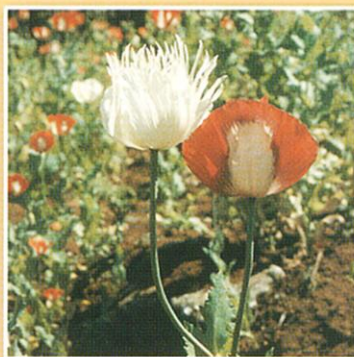
ผักแว่น(ส้มกบ) (หน้า 71)

ผักเสี้ยน (หน้า 72)

ผักทนาม (หน้า 73)

ผีเสื้อ (หน้า 74)

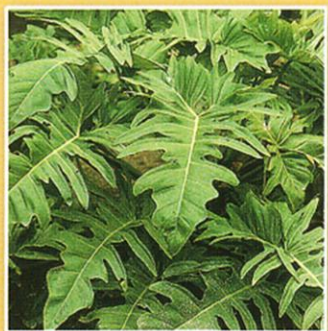
พญาไร้ใบ (หน้า 76)

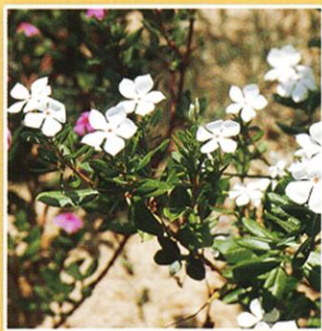
พลับพลึง (หน้า 79)

พลับพลึงดอกแดง (หน้า 80)

พญาแฉก (หน้า 82)

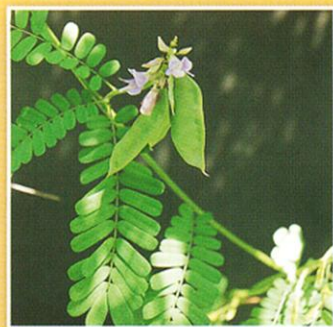
แพงพวยฝรั่ง (หน้า 83)

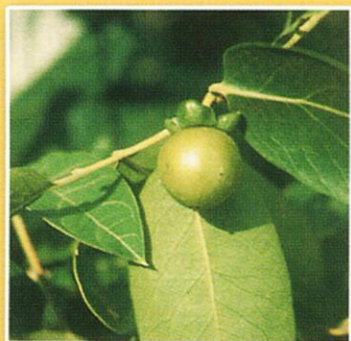
พองสมุทร (หน้า 85)

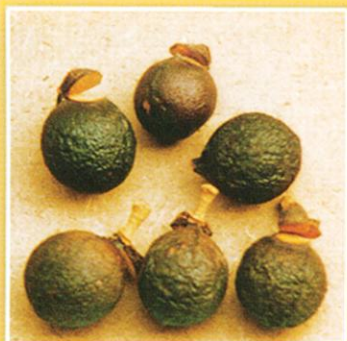
ไฟเดือนห้า (หน้า 86)

มะกล่ำตาหนู (หน้า 87)

มะเกลือ (หน้า 88)

มะคำดีควาย (หน้า 89)

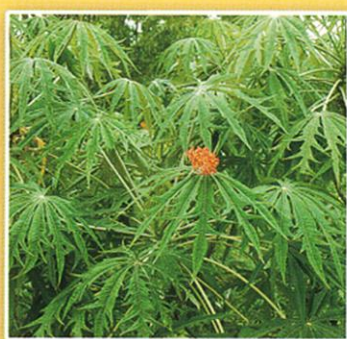
มะเดื่อปล้อง (หน้า 90)

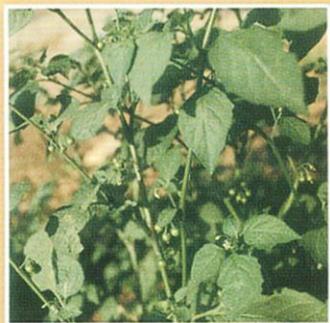
มะม่วงหิมพานต์ (หน้า 91)

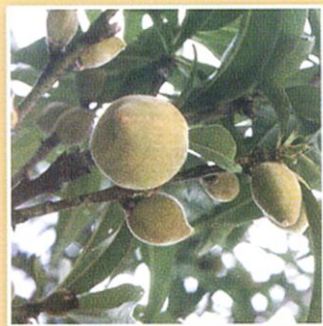
มะมุด (หน้า 92)

มะละกอฝรั่ง (หน้า 94)

มะแว้งนก (หน้า 95)

มักม่วน (หน้า 96)

มันแกว (หน้า 97)

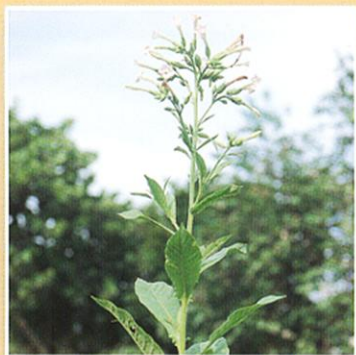
มันเทศ (หน้า 98)

มันฝรั่ง (หน้า 99)

มันสำปะหลัง (หน้า 100)

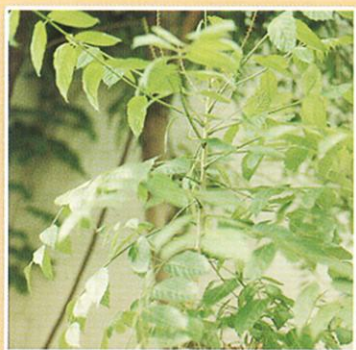
ยาสูบ (หน้า 105)

ยี่โถ (หน้า 106)

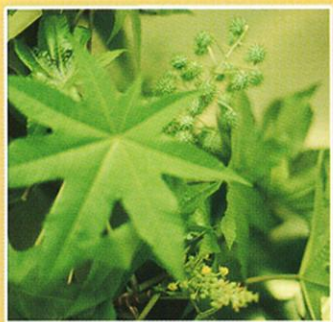
รัก (หน้า 107)

ราชดัด (หน้า 110)

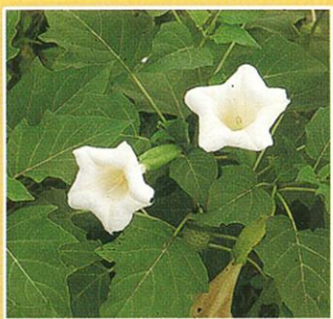
ราตรี (หน้า 111)

ละหุ่ง (หน้า 112)

ลำโพงกาสลัก (หน้า 113)

ลำโพงขาว (หน้า 114)

ลีนนาคราช (หน้า 115)

เสี้ยน (หน้า 116)

ว่านแสงอาทิตย์ (หน้า 117)

ว่านหมื่นปี (หน้า 118)

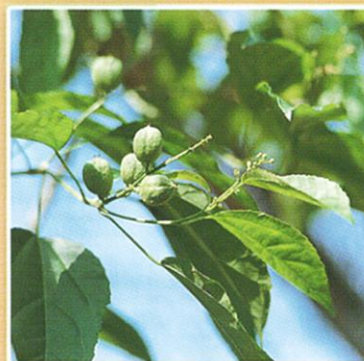
สบู่ดำ (หน้า 119)

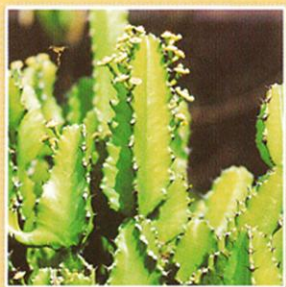
สบู่แดง (หน้า 120)

ส้มเช้า (หน้า 121)

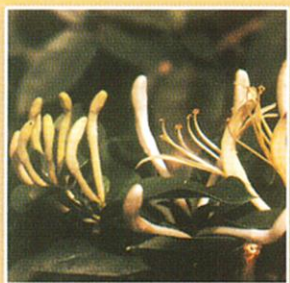
สลอด (หน้า 122)

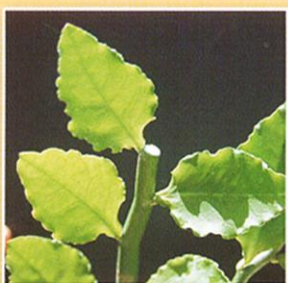
สลัดโตป่า (หน้า 123)

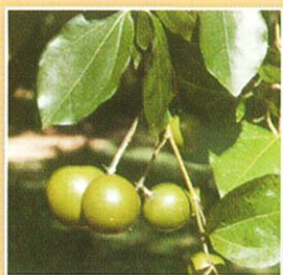
สลัดบรรณ (หน้า 125)

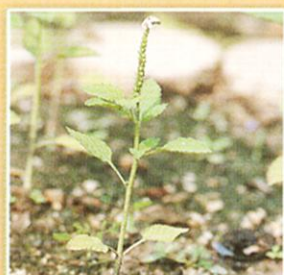
สายน้ำผึ้ง (หน้า 126)

แสยก (หน้า 129)

แสลงใจ (หน้า 130)

ทัญจ้างวงช้าง (หน้า 131)

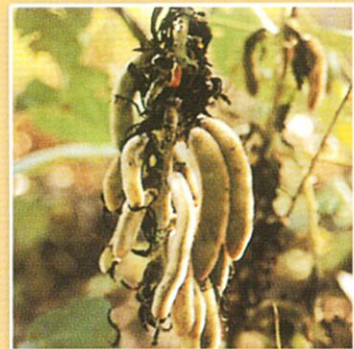
หญ้ากอดบ้อง (หน้า 132)

หน้าวัวดอก (หน้า 133)

หนุมานนั่งแท่น (หน้า 134)

หมามุ่ย (หน้า 135)

หมามุ่ยน้อย (หน้า 139)

ทางกระรอกแดง (หน้า 144)

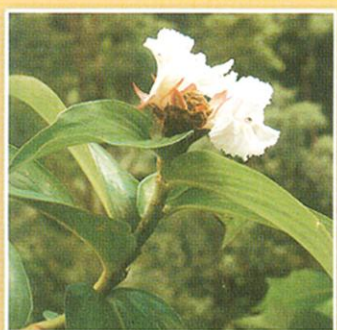
ทางไหลแดง (หน้า 146)

หึ่งเม่น (หน้า 150)

อุตพิต (หน้า 152)

เอื้องหมายนา (หน้า 153)

ไฮเดรนเยีย (หน้า 154)

ก้นปิด

Stephania hernandiifolia Walp.

วงศ์ Menispermaceae

บังปอน (เชียงใหม่)

ไม้เถาที่เลื้อยโดยไม่มีมือจับ ใบนิ่มแต่ไม่ฉ่ำน้ำ ใบรูปไข่ ปลายใบแหลม ฐานใบกลมและบังก้านใบ ดอกรวมอยู่บนช่อดอกรูปก้านซี่ร่ม ผลรูปไข่ เมล็ดรูปพระจันทร์ครึ่งซีก ก้นปิดเป็นพืชเขตร้อนทั่วๆ ไป พบในอินเดีย จีน ไทย

ส่วนที่เป็นพิษ

หัว

สารพิษที่พบ

fangchinoline, *d*-tetrandrine และ *d*-isochondrodendrine, picrotoxin

การเกิดพิษ

นำหัวมาโขลกบีบเอาเฉพาะน้ำ ใช้เปื้อปลาแต่ถ้าคนนำมาต้มจะทำให้ตายได้

การทดสอบความเป็นพิษ

สารสกัดด้วยเอธานอล 50% เมื่อฉีดเข้าช่องท้องหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 คือ 350 มก./กก.

กระเจานา

Corchorus aestuans L.

วงศ์ Tiliaceae

ชั้ตมอญตัวผู้ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ใบรูปไข่ ปลายใบแหลม ขอบใบจัก จักที่สุดท้ายมีติ่งแหลม ยื่นทั้งสองด้าน ใบมีขนปกคลุมอย่างน้อยบริเวณเส้นใบ ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกขนาดเล็กสีเหลือง ฝักตั้งตรงยาวมีปีก 6, 8 หรือ 10 ปีก ปลายฝักมีปากยื่นโค้ง 3-5 แฉก ภายในฝักแบ่งเป็นช่อง 3-5 ช่อง แต่ละช่องมีเมล็ดเล็กๆ สีน้ำตาลจำนวนมาก พบมากตามที่ว่าง ทุ่งนาร้าง ริมหางทั่วไป

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

cardiac glycosides ได้แก่ corchoroside A, corchoroside D , corchoroside E

การเกิดพิษ

ออกฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต

การทดสอบความเป็นพิษ

สารสกัดด้วยเอธานอล 50% เมื่อฉีดเข้าช่องท้องหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 คือ 800 มก./กก.

กระชับ

Xanthium strumarium L.

วงศ์ Compositae

ขี้ครอก (ราชบุรี); เกียงนา, มะขะนัดน้ำ (ภาคเหนือ); ขี้อัน (ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); ขี้อันดอน (ขอนแก่น, เลย); ขี้อันน้ำ (นครพนม); หน้ำम्मยุง (เชียงใหม่)

ไม้ล้มลุก ลำต้นตรง มีขนเล็กน้อย ใบออกเรียงสลับกัน รูปไข่แกมสามเหลี่ยม มักจักเป็น 3-5 แฉก ขอบใบจักเป็นซี่ฟันไม่สม่ำเสมอ เนื้อใบบางคล้ายกระดาษ ผิวใบสากทั้งสองด้าน ดอกมีขนาดเล็กอัดแน่นเป็นก้อน ผลรูปรีหรือรูปไข่ ไม่มีก้าน ขนนุ่มเล็กน้อย ปลายมีจอยแหลมจำนวน 2 อัน ผิวมีหนาม

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ดและต้นอ่อน

สารพิษที่พบ

diterpene esters ได้แก่ arboxyatractyloside

การเกิดพิษ

สัตว์ที่กินพืชนี้ จะทำให้เมื่ออาหาร คลื่นไส้กล้ามเนื้ออ่อนเพลีย ชัก และตายภายใน 2-3 วัน เมื่อให้ส่วนสกัดด้วยน้ำจากต้นอ่อนของกระชับ ขนาด 0.75%-3% ของน้ำหนัก แก่สุกร จะทำให้ชักและตายได้ ผลจากการผ่าซาก พบว่าส่วนสกัดดังกล่าวเป็นพิษต่อดับ

กระดาด

Alocasia indica Schott

วงศ์ Araceae

คือ , โทปะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); บอนกาวิ (ยะลา); ผือก
กะลา , มันโทป่าด (แม่ฮ่องสอน); ผือกโทป่าด (เงี้ยว-
แม่ฮ่องสอน)

ไม้ล้มลุก มีเหง้าทอดไปตามพื้นดิน ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยวรูปไข่แกมรูปหัวใจ ปลาย
แหลม โคนเว้าลึก แฉก ขอบเรียบหรือเป็นคลื่น ช่อดอกเป็นแท่งยาวปลายแหลม
ลักษณะคล้ายดอกบอน ดอกมีกาบสีเหลืองอมเขียวหุ้มส่วนโคนของกาบโอบรอบโคนช่อ
ผลกลม เมื่อสุกสีแดงเนื้อนุ่มมีเมล็ดแข็ง 1 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

หากสัมผัสน้ำยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบ
บวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้ากินพิษนี้จะทำให้เสียงแหบ น้ำลายไหล
อาเจียน แสบร้อน เพดานบวมพองเป็นตุ่มน้ำใส ทำให้พูดลำบาก และ
อาจไม่มีเสียง

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆครั้ง แล้วทาด้วย
ครีมสเตียรอยด์ ถ้ายางเข้าตา ล้างตาด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง ถ้ามี
อาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล

การทดสอบความเป็นพิษ

เมื่อฉีดสารสกัดของรากกระดาดด้วยแอลกอฮอล์ : น้ำ (1:1) เข้า
ช่องท้องหนูถีบจักรพบว่าขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 คือ 250 มก./
กก.

กระดาดดำ

Alocasia macrorrhiza Schott

วงศ์ Araceae

กลาดิบุเกาะ (มลายู-ยะลา); บีมบัว (เชียงใหม่);

โหรา (สงขลา, ยะลา); เาะะลาย (ยะลา);

Elephant Ear.

ไม้ล้มลุกขนาดใหญ่ ลำต้นสั้น อวบน้ำ เดี่ยวสีเขียวเข้มหรือม่วง รูปไข่กว้าง ปลายแหลม โคนเว้าลึกแคบ ๆ คล้ายเงี่ยงลูกศร ขอบเรียบเป็นคลื่นหรือมันเข้าข้างใน ก้านใบใหญ่ สีเขียวอ่อนอมม่วงไม่มีลาย ดอกมีกาบสีขาว ปลายแหลมหุ้มโคนกาบเชื่อมติดกันเป็นหลอดสีเขียว ผลเนื้อนุ่ม เมื่อบริโภคสีส้มหรือแดง รูปรี ผิวบาง มี 1 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

หากสัมผัสน้ำยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้ากลืนพิษนี้จะทำให้เสียงแหบ น้ำลายไหล อาเจียน แสบร้อนบริเวณที่สัมผัส เพดานบวมพอง ทำให้พูดลำบาก กลืนลำบากและไม่มีเสียง

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์ ถ้ายางเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลายๆครั้ง แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล

กระดาดแดง

Alocasia indica Schott var. *metallica* Schott

วงศ์ Araceae

เป็นไม้ล้มลุก ลักษณะคล้ายต้นกระดาด (*Alocasia indica* Schott) แตกต่าง
กันที่สีของใบ และก้านใบ ใบและก้านใบสีแดงคล้ำ คล้ายสีโลหะ

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

หากสัมผัสน้ำยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบ
บวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้ากินพืชนี้จะทำให้เสียงแหบ น้ำลายไหล
อาเจียน แสบร้อนบริเวณที่สัมผัส เพดานบวมพอง อาจพอง เป็นตุ่ม
น้ำใส บางรายอาจมีอาการกลืนลำบาก พูดลำบากและไม่มีเสียง

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆ ครั้ง แล้วทาด้วย
ครีมสเตียรอยด์ ถ้ายางเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง แล้วรีบ
นำส่งโรงพยาบาล

กระท่อม

Mitragyna speciosa Korth.

วงศ์ Rubiaceae

กระท่อม, อีต๋าง, (ภาคกลาง); ท่อง (Peninsular)

ไม้ต้นขนาดกลาง ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม รูปไข่ ปลายแหลม โคนป้าน แผ่นใบบางด้านล่างเห็นเส้นใบ หูใบระหว่างก้านใบเป็นแผ่นคล้ายใบ ปลายแหลม ช่อดอกแบบช่อกระจุกแน่นออกตามปลายกิ่ง แต่ละช่อประกอบด้วยดอกสีเหลือง ผลเล็กมีสันตามยาว เมล็ดมีปีก

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ เปลือกต้น

สารพิษที่พบ

สารประกอบ indole alkaloids เช่น mitragynine, mitraphylline และ speciogynine

การเกิดพิษ

ออกฤทธิ์กดประสาทส่วนกลาง ทำให้ซึมเซา หงุดหงิดและอูจจาจะมีสีเขียว สำหรับคนที่ไม่เคยเคี้ยวใบกระท่อม เมื่อเคี้ยวใบกระท่อม 2-3 ใบ จะทำให้เมา มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน คอแห้งและมึนงง

กระท่อมโคก

Mitragyna hirsuta Hav.

วงศ์ Rubiaceae

ตุ่มเขา (ภาคเหนือ); ตุ่มพลาย, ตุ่มพาย
(นครสวรรค์, ปราจีนบุรี)

ไม้ต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามรูปไข่กว้างหรือเกือบกลม ปลายมน โคนป้านหรือเว้าเป็นรูปหัวใจ ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนนุ่มสีน้ำตาล ก้านใบมีขน สีน้ำตาลเช่นเดียวกัน ช่อดอกแบบช่อกระจุกแยกแขนง แต่ละกระจุกกลม สีเหลือง ออกตามปลายกิ่ง ผลแห้งแตกเล็กมาก

ส่วนที่เป็นพิษ

เปลือกต้น

สารพิษที่พบ

indole alkaloids เช่น isomitraphylline

การเกิดพิษ

ออกฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้ซึมเซาอาการคล้ายเมื่อดื่มไวน์กระท่อม

กระท่อมนา

Mitragyna diversifolia (Wall. ex G. Don) Havil

(Syn. *M. javanica* Koord. & Val.

var. *microphylla* Craib)

วงศ์ Rubiaceae

กระท่อมขี้หมู (เหนือ), กระท่อมตง (กาญจนบุรี); กระท่อมนา,

กระท่อมน้ำ (ภาคกลาง); กาตุม (เขมร-ปราจีนบุรี);

ตำ (ส่วย-สุรินทร์); ตุ่มแะ , ตุ่มน้อย, ตุ่มน้ำ (เหนือ);

ต้มพาย (เลย); ท่อมขี้หมู (สงขลา); ท่อมนา (สุราษฎร์ธานี);

โตน้อย (เพชรบูรณ์)

ไม้ต้นขนาดกลาง ผลัดใบ สูง 8-15 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลม แตกกิ่งต่ำ ใบเป็นใบเดี่ยวออกตรงข้ามเป็นคู่ รูปไข่หรือรีเกือบกลม โคนและปลายมน ขอบเรียบ ดอกขนาดเล็กไม่มีก้าน ช่อดอกแบบช่อกระจุกกลมแน่นตามปลายกิ่ง มีใบประดับขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายใบแฉมห่างๆบริเวณ ส่วนล่างของช่อ แต่ละช่อมีดอกขนาดเล็ก มีกลิ่นหอม สีเหลืองนวล เมล็ดมีปีกใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม ผลแห้งแตก รูปไข่ขนาดเล็ก

ส่วนที่เป็นพืช

ใบและเปลือกต้น

สารพิษที่พบ

indole alkaloids เช่น mitraphylline isomitraphylline และ speciophylline

การเกิดพิษ

ออกฤทธิ์กดประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดอาการซึม ชื่องช้า ถ้าใช้มากอาจหมดสติได้

การทดสอบความเป็นพิษ

สารสกัดเอธานอล 50% เมื่อฉีดเข้าช่องท้องหนูถีบจักรขนาดที่ทำได้ หนูตายร้อยละ 50 คือ 50 มก./กก.

กระท่อมเนิน

Mitragyna rotundifolia Ktze.

วงศ์ Rubiaceae

กระท่อมเนิน (ราชบุรี); แก่นเหลียง (ภาคเหนือ)

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ เปลือกสีน้ำตาลปนเทา ขรุขระ เป็นรอยแตกตามยาวเล็กน้อย ตายอดมีขนาดใหญ่ แบน ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี หรือรูปไข่กว้าง ปลายมนหรือแหลม โคนมนหรือเว้า ขอบเรียบ ช่อดอกแบบช่อกระจุกแน่น ออกตามปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็กสีนวล ผลแห้งแตก

ส่วนที่เป็นพิษ

สารพิษที่พบ

การเกิดพิษ

เปลือกต้น

indole alkaloids เช่น isomitraphylline

ออกฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดอาการซึมเซา

กระบอก

Thevetia peruviana Schum.

วงศ์ Apocynaceae

กะทอก , บานบุรี , ยี่โถฝรั่ง (กรุงเทพฯ);
แซนว่า , แซะศาลา (ภาคเหนือ); รำพน,
รำเพย (ภาคกลาง); Trumpet Flower.

ไม้พุ่มถึงไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ใบยาวเรียวเป็นมัน ดอกเป็นหลอดตอนโคน ตอนปลายกลีบแผ่ออกเป็น 5 กลีบ กลีบซ้อนเหลื่อมกัน ปลูกในกรุงเทพฯ มีสีเหลือง แสด และขาว ผลค่อนข้างกลม มีสันสี่เหลี่ยมเป็นมัน ปลูกเป็น ไม้ประดับตามบ้านทั่วๆ ไป

ส่วนที่เป็นพิษ น้ำยางขาว เมล็ด ใบ

สารพิษที่พบ cardiac glycosides เช่น thevetin และ thevetoxin มีฤทธิ์คล้ายกับ digitalis แต่ออกฤทธิ์ช้ากว่า

การเกิดพิษ น้ำยางเมื่อถูกผิวหนังจะมีอาการแพ้เป็นผื่นแดง แสบคัน หากเคี้ยวเมล็ดจะรู้รสชาติที่ลิ้นและปาก ทำให้มีอาการปวดแสบปวดร้อน คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ ต้องเสีย ่วงนอน ม่านตาขยาย ความดันโลหิตลด การเต้นของหัวใจผิดปกติ ชีพจรเต้นช้าและถึงตายได้ เมล็ดมีพิษมาก หากเด็กกินเพียง 1-2 เมล็ด ผู้ใหญ่ประมาณ 4-10 เมล็ดก็จะทำให้ถึงตายได้

การรักษา 1. กำจัดเศษพิษพิษที่ไม่ถูกดูดซึมออกจากร่างกาย โดยทำให้ อาเจียน อาจลดการดูดซึมของสารพิษ โดยให้ activated charcoal ตรวจคลื่นหัวใจควบคุมอัตราความเร็วของการบีบตัวของหัวใจ (transvenous cardiac pacing)
2. เชีครระดับไปดัสเชื่อมและแมกนีเซียมในเลือดทุกชั่วโมง ไม่ควรให้ epinephrine หรือสารกระตุ้นอื่นๆ เพราะอาจเร่งให้เกิด ventricular fibrillation

3. ถ้ามี hypokalemia และไตปกติ ให้ผู้ป่วยดื่ม potassium chloride 5 กรัม ละลายในน้ำผลไม้ หรือให้ 20meq. ใน 5% dextrose จำนวน 500 มล.อย่างช้าๆ ในอัตราเร็วไม่เกิน 0.4 meq./min การให้โปตัสเซียมจะหยุดเมื่อระดับโปตัสเซียมในเลือดสูงถึง 5 meq./L แต่ถ้ามี complete heart block ห้ามให้โปตัสเซียม
4. ถ้า hyperkalemia ให้กิน kayexalate 20 กรัมแล้วให้ Insulin 10 unit ในน้ำ 5% dextrose อาจต้องทำ hemodialysis
5. ให้ phenytoin เพิ่ม metabolism และ lidocain เพื่อควบคุมอัตราการเต้นของหัวใจ
6. ให้ cholestyramine เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ
7. ฉีด atropine 0.01 มก./กก. เพื่อเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเมื่อมี digitalis heart block

การทดสอบความเป็นพิษ

เมื่อฉีดยาสกัดจากเมล็ดด้วยอัลกอฮอล์และน้ำ(1:1) เข้าทางช่องท้อง ขนาดที่ทำให้สัตว์ทดลองตายร้อยละ 50 เท่ากับ 500 มก./กก.

กระเบาใหญ่

Hydnocarpus anthelminthicus Pierre

วงศ์ Flacourtiaceae

กระเบา (ทั่วไป); กระเบาตึก (เขมร-ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ);

กระเบาน้ำ, กระเบาเข้าแข็ง (ภาคกลาง); เบา

(สุราษฎร์ธานี); ดั่งโย่งจี (จีน)

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 10-20 ม. ลำต้นเปลือย ใบเดี่ยว เรียงสลับรูปใบหอกแกมรูปไข่ หรือรูปขอบขนาน ขอบเรียบ เส้นแขนงใบอยู่เยื้องกัน เส้นใบย่อยเป็นร่างแห ทั้งเส้นกลางใบ เส้นแขนงใบ และเส้นใบย่อยเห็นได้ชัดทางด้านล่างจึงมักเรียกว่า "แก้วกาหลง" กลีบดอก 5 กลีบ สีชมพู รูปขอบขนานแกมรูปไข่ โคนกลีบด้านในมีเกล็ดรูปแถบ ผลกลม ผิวเรียบเปลือกแข็ง มีขนหรือเกล็ดสีน้ำตาล ผลมี 30-50 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ดสด

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides

การเกิดพิษ

หากกินเมล็ดพิษนี้เข้าไป จะทำให้เกิดอาการปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน อาจเกิด cyanosis และอาจถึงตายได้

กรุงเขมา

Cissampelos pareira L.

วงศ์ Menispermaceae

กรุงเขมา (นครศรีธรรมราช); ขงเขมา , พระพาย (เพชรบูรณ์);

เปล้าเลือด (แม่ฮ่องสอน); สีฟัน (เพชรบุรี); อะกามินเยาะ

(มลายู-นราธิวาส)

ไม้เถา มีขนอ่อนนุ่มหนาแน่น ใบเดี่ยว รูปหัวใจ หรือรูปไตก้นปัด เมื่อยังอ่อนมีขนอ่อนนุ่มหนาแน่นทั้ง 2 ด้านและตามขอบใบ ดอกมี 4 กลีบ โคนติดกันเป็นรูปถ้วย ด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง ก้านดอกสั้นมาก ผลค่อนข้างกลม สีแดง มีขน มีเมล็ดเดี่ยว เล็ก แข็ง รูปโค้ง ผิวขรุขระ

ส่วนที่เป็นพิษ

รากและลำต้น

สารพิษที่พบ

แอลคาลอยด์มีฤทธิ์ curare-like activity เช่น curine, isochondrodendrine และ hayatin

การเกิดพิษ

ทำให้สัตว์ทดลองที่ได้รับสารสกัด มีอาการนอนหงายพบ หายใจถี่ ชักกระตุก

การทดสอบความเป็นพิษ

ส่วนสกัดอัลคาลอยด์ ขนาด 2,000 มก./กก. เมื่อกรอกให้หนูถีบจักรจะทำให้เกิดอาการหายใจติดขัดและซีมีเซา

กลอย

Dioscorea hispida Dennst.

วงศ์ Dioscoreaceae

มันกลอย (ทั่วไป); กลอยข้าวเหนียว กลอยหัวข้าวเหนียว
(นครราชสีมา); กลอยนก, กอย (ภาคเหนือ);
คลี่ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ไม้เถา ลำต้นกลม มีหนาม มีหัวใต้ดินเกิดใกล้ ผิวดิน เปลือกสีฟางหรือเทา เนื้อขาว หรือเหลืองอ่อนอมเขียว ใบเรียงสลับกัน มีใบย่อย 3 ใบ ใบกลางรูปรี ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ โคนใบแหลม เส้นใบเรียงตามยาว 3-5 เส้น ด้านล่างตามเส้นใบใหญ่ๆ มีหนาม ใบย่อย 2 ข้าง รูปไข่กลับหรือค่อนข้างเป็นรูปหัวใจเบี้ยว ปลายแหลม โคนกลม ล้นและป้อมกว่าใบกลาง มีเส้นใบ 4-6 เส้น ใบอ่อนด้านบนมีขน ใบแก่เกลี้ยง ก้านใบแก่มีหนาม หัวท้ายโป่งเล็กน้อย ดอกมีขนาดเล็ก สีเขียว ออกเป็นช่อตามง่ามใบ ผลรูปร่างคล้ายน้ำเต้าคอกชะลูด ผิวเกลี้ยงสีน้ำตาล เมล็ดมีปีก

ส่วนที่เป็นพิษ

หัวใต้ดิน และน้ำสีขาวจากหัว

สารพิษที่พบ

steroidal saponins ได้แก่ dioscin และ piperidine alkaloids ได้แก่ dioscorine

การเกิดพิษ

ทำให้เกิดอาการใจสั่น วิงเวียน คัดคอก คลื่นไส้ อาเจียน เหงื่อออก ชีต ตาพร่า ชีพจรเต้นเบาและเร็ว อึดอัด เป็นลม และตัวเย็น บางคนมีอาการประสาทหลอน อาจมีการกระตุกของกล้ามเนื้อ ชัก และกตประสาทส่วนกลาง

การรักษา

ในขั้นต้นอาจให้ดื่มน้ำขาว ให้ phenobarbital เพื่อป้องกันหรือระงับอาการชัก อาจให้ diazepam ซึ่งเป็นยาระงับประสาท และทำให้คลายตัว (muscle relaxant) จะสามารถลดอัตราการตายจากกลอยได้ และจะให้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อให้ร่วมกับ anticholinergic drug คือ atropine แต่ไม่ควรให้ในรายที่มีอาการถึงขั้นกตประสาทส่วนกลาง

หมายเหตุ

หัวกลอยสามารถนำมารับประทานเป็นอาหารได้ แต่ต้องผ่านกรรมวิธีชะล้างพิษออกให้หมด โดยนำมาผ่านเป็นแผ่นบางๆ แช่ในน้ำที่มีน้ำไหลตลอดเวลาประมาณ 7 วัน หรือจนแน่ใจว่าพิษหมด หรือหมักเกลือ นำมาคั้นน้ำทิ้ง ทำ 3 วัน แล้วจึงนำมาปรุงอาหารรับประทาน

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร dioscorine hydrobromide จากหัวกลอย มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางในหนูถีบจักร ทำให้เกิดอาการชักและตาย และขนาดที่ทำให้สัตว์ทดลองตาย ร้อยละ 50 เท่ากับ 31.6 มก./กก.

กะทกรก

Passiflora foetida L.

วงศ์ Passifloraceae

รก (ภาคกลาง); กระปรังทอง (Peninsular); ตำลึงฝรั่ง (ชลบุรี); เถาเงาะ , เถาสิ่งโต (ชัยนาท); ผักขี้หีด (เลย); ผักแคบฝรั่ง (ภาคเหนือ); เยี่ยววัว (อุตรธานี); ละพูบาบี (มลายู-นราธิวาส,ปัตตานี); หน้ำดลกบาศ (พิษณุโลก, อุตรดิตถ์); หน้ำรอกข้าง (พังงา)

ไม้เลื้อย ลำต้นมีขนปกคลุมทั้งต้นมีกลิ่นเหม็นเขียว ใบเดี่ยวเรียงเวียน ใบรูปไข่หรือรูปไข่ขอบขนาน ขอบใบหยักเว้า 3 หยัก ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือเว้า ดอกออกเดี่ยวหรือออกเป็นคู่ตามซอกใบ แต่ละดอกจะมีใบประดับ 3 ใบรองรับ ใบประดับรูปไข่ ขอบใบเป็นเส้นใยตาข่ายฝอยสีเขียว อยู่ตรงท่อนจั่นกระทั่งติดผล กลีบเลี้ยง 3-5 กลีบ กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน มีติ่งยื่นแหลมตรงปลายกลีบ ด้านในมีสีขาวด้านนอกสีเขียว กลีบดอก 3-5 กลีบ รูปขอบขนาน สีขาว มีขนาดใกล้เคียงกับกลีบเลี้ยง ผลค่อนข้างกลม สีเขียวเมื่อแก่สีส้ม มีใบประดับหุ้มอยู่

ส่วนที่เป็นพิษ

ผลดิบ

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides

การเกิดพิษ

ถ้ากินผลดิบในปริมาณมาก ทำให้อาเจียน เกิด cyanosis และถึงตายได้

กะลั่งตั้งข้าง

Laportea crenulata Wedd.

(Syn. *Dendrocnide sinuata* Chew)

วงศ์ Urticaceae

ไม้พุ่มถึงไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูงได้ประมาณ 8 เมตร เป็นไม้ผลัดใบ เปลือกสีเทา มีช่องระบายอากาศเป็นรอยประอยู่ทั่วไป ใบเป็นใบเดี่ยว ออกสลับ ใบรูปรีแกมรูปไข่กลับ โคนใบมน ปลายใบแหลม แผ่นใบหนา ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย ดอกขนาดเล็กสีเขียวอ่อน ออกเป็นช่อ ผลขนาดเล็กรูปกลม

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนตามใบ และส่วนต่างๆ ของช่อดอก

สารพิษที่พบ

histamine, acetylcholine formic acid

การเกิดพิษ

กะลั่งตั้งข้างเป็นพิษมาก ถ้าขนของพิษนี้ถูกผิวหนังจะทำให้ผื่นไหม้และเจ็บปวดหลายวัน ความเป็นพิษของพิษนี้รุนแรงมากในขณะที่มีดอก ถ้าสัมผัสพิษทำให้จาม เจ็บปวดมาก นอนไม่หลับและเป็นไข้ ในบางท้องถิ่นของประเทศมาเลเซียใช้ขนของพิษนี้ผสมกับน้ำคั้นจากต้นยางน่อง (*Antiaris toxicaria* (Pers.) Lesch.) อาบถูศีรษะ เพื่อใช้ในการล่าสัตว์

การรักษา

เอาขนออกโดยใช้เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว หรือข้าวเหนียวนี้้ง แล้วนวดให้เนื้อข้าวกลืนกัน แล้วนำมาคลีงบริเวณที่สัมผัสขน ทำซ้ำหลายครั้งจนหาย หลังจากเอาขนออกแล้วหากยังมี อาการแดงร้อนหรือคัน อาจใช้คาลาไมน์โลชั่นเพื่อบรรเทาอาการ

กัญชา

Cannabis sativa L.

วงศ์ Cannabaceae

กัญชาจีน (ทั่วไป); คุณเช่า (จีน); ปาง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน); ยานอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) Marijuana, Marihuana, Indian Hemp

เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นเล็ก มีความสูงประมาณ 3-4 ฟุต ลักษณะลำต้นเป็นเหลี่ยมเล็กน้อย ใบมีสีเขียว ลักษณะของใบแตกออกเป็นแฉกๆใบหนึ่งราว 5-8 แฉก ขอบใบทุกแฉก เป็นหยัก ใบยาวเรียว ลักษณะของมันจะเหมือนกับใบละหู่ ใบมีขนสั้น และใบมันสำปะหลัง ใบที่อยู่ตอนโคนต้นออกตรงกันข้าม ใบที่อยู่ใกล้ยอดเรียงแบบบันไดเวียน ดอกเป็นสีเหลือง ออกเป็นช่อ ซึ่งมีทั้งดอกช่อตัวผู้และดอกช่อตัวเมีย แต่ละดอกมีใบประดับสีเขียวเข้ม ผลเป็นรูปไข่มีเมล็ดรูปทรงกลม ขนาดเล็กเท่ากับลูกผักชี

ส่วนที่เป็นพิษ สารพิษที่พบ การเกิดพิษ

ปลายกิ่งต้นตัวเมียที่กำลังมีช่อดอก เรียกว่ากระหรี่ปัญชา เมล็ด Resin, THC (tetrahydrocannabinol), propyl THC และ canabidiol เป็นพิษเสพติด การสูบกัญชาทำให้เกิดอาการระคายเคือง คลื่นไส้ ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ทำให้เกิดอาการประสาทหลอน มีอาการผิดปกติในการเห็นและการได้ยิน ความจำเสื่อม ฤทธิ์ของกัญชาอยู่นานราว 3-5 ชั่วโมง หลังจากนั้น ผู้เสพจะซึมและรู้สึกหัว ใจเต้นเร็ว และม่านตาขยาย คอแห้ง กระหายน้ำ

กำลังกระบือ

Excoecaria cochinchinensis Lour.

(Syn. *E. bicolor* Zoll. ex Hassk.)

วงศ์ Euphorbiaceae

ลิ้นกระบือ (ภาคกลาง); กระบือ (ราชบุรี)

ไม้พุ่ม ใบรูปรีออกตรงข้าม โคนใบสอบ ปลายใบหยักคอดเป็นติ่งแหลม หน้าใบสีเขียวเป็นมัน ท้องใบ สีแดงเข้ม ดอกเล็กสีเขียวอ่อน ออกเป็นช่อ ปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไปทุกภาค ผลกลม ปลายเป็นติ่งแหลมสั้นๆ ส่วนที่ค่อนข้างไปทางปลายผลสีแดงเรื่อ ขยายพันธุ์โดยปักชำหรือตอนกิ่ง

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางสีขาว

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

ถ้าสัมผัสผิวหนังจะทำให้ผิวหนังคันและเป็นแผล

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างน้ำอย่างออกด้วยแอลกอฮอล์ แล้วรักษาตามอาการ เช่นเดียวกับการได้รับพิษจากสารประกอบ phenol โดยใช้ยาทาสเตียรอยด์ หรือรับประทานสเตียรอยด์ตามแต่อาการ

ข กุ่มน้ำ

Crateva nurvala Ham. (Syn. *C. magna* DC,
C. hygrophila Kurz, *C. macrocarpa* Kurz)

วงศ์ Capparidaceae

รอตระ (ละว้า-เชียงใหม่); เทาะเถาะ (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี);
อำเภอ (สุพรรณบุรี)

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง ใบ เป็นใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ รูปหอกหรือรูป
ขอบขนาน โคนใบสอบแคบและเบี้ยวเล็กน้อย ปลายใบเรียวแหลม ดอกสีขาวถึงเหลือง
อ่อน ออกเป็นช่อที่ปลายยอด กลีบดอก 4 กลีบ รูปค่อนข้างกลมหรือรี ผลสีเทานวล รูปรี
เปลือกหนา ผิวขรุขระและเป็นขุย เมล็ดจำนวนมากสีน้ำตาลเข้ม รูปเกือบกลม

ส่วนที่เป็นพิษ	ใบ และยอดอ่อน
สารพิษที่พบ	ไซยาไนด์ (cyanide)
การเกิดพิษ	หากกิน ทำให้อาเจียน ควบคุมกล้ามเนื้อไม่ได้ เดินเซคล้ายคนเมา หายใจลำบาก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หมดสติ โคม่า บางรายมีอาการชัก รายที่รุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์
การรักษา	ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาที แล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวก ให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

โกสน

Codiaeum variegatum Blume

วงศ์ Euphorbiaceae

กฤษภสม กฤษภเก โกรต้น

เป็นไม้พุ่ม ลำต้นเกลี้ยง ใบมีรูปร่างหลายแบบ อาจเป็นรูปขอบขนานจนถึงยาวแคบ โคนใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบ หรือเป็นคลื่น ปลายใบหู่ สีเขียว หรือมีลาย มีเส้นแขนงใบ ประมาณ 10 คู่ ดอกขนาดเล็กออกเป็นช่อยาวที่ปลายยอด

ส่วนที่เป็นพิษ

ทุกส่วน

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

น้ำยางหากสัมผัสผิวหนัง จะรู้สึกปวด และทำให้ผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดง หากกลืนน้ำยางเข้าไป จะทำให้ปวดแสบ ปวดร้อนบริเวณปากและลำคอ ทำให้เกิดการระคายเคืองในกระเพาะอาหาร อาจทำให้เกิดอาการอาเจียน และท้องเสีย

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างน้ำยางออกด้วยแอลกอฮอล์ แล้วรักษาตามอาการ เช่นเดียวกับการได้รับพิษจากสารประกอบ phenol โดยใช้ยาทาสเตียรอยด์ หรือรับประทานสเตียรอยด์ตามแต่อาการ

ขมิ้นเครือ

Anamirta cocculus Wight & Arn.

วงศ์ Menispermaceae

ขมิ้นเครือ (ภาคเหนือ); จูมร่วมพนม (ของ-จันทบุรี);
เถาว์ล้วยทอง ประจวบคีรีขันธ์; พนม , อมพนม (ชลบุรี);
แม่น้ำนอง (เชียงใหม่); ว่านนางล้อม (แพร่); วารัลาลงพนม
(เขมร-ปราจีนบุรี); หวายดิน (สระบุรี)

ไม้เถา เลื้อย เนื้อแข็ง ใบรูปไข่มีขนาดใหญ่ สีเขียวสด ดอกขนาดเล็ก ออกเป็นช่อ
ผลเมื่อสุกมีสีแดง เมล็ดสีดำมันขนาดเท่าเม็ดพริกไทยติดกันเป็นพวง

- ส่วนที่เป็นพิษ** ผล
- สารพิษที่พบ** picrotoxin, cocculin, anamirtin ในเปลือกผลมี menispermine และ paramenispermine alkaloids
- การเกิดพิษ** หากกินพืชนี้จะทำให้คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ มีไข้ ชัก และตาย
เนื่องจากหัวใจหยุดเต้น lethal dose ของ picrotoxin 20 มก.
- หมายเหตุ** เมล็ดใช้เมื่อปลา
- การรักษา** ลดการดูดซึมของสารพิษโดยให้ activated charcoal ส่งแพทย์
เพื่อล้างท้องก่อนที่จะเกิดอาการชัก
- การทดสอบความเป็นพิษ**
เมื่อฉีดสารสกัดของส่วนเนื้อดินด้วยแอลกอฮอล์ : น้ำ (1:1) เข้า
ช่องท้องหนูถีบจักรขนาดที่ทำให้สัตว์ทดลองตายร้อยละ 50 คือ 125
มก./กก.

ข้าวฟ่างสมุทรโคดม

Sorghum vulgaer Pers.

วงศ์ Graminae

สมุทรโคดม จังหันทมะพุด(ภาคกลาง); มกโคดม มุกโคดม(Peninsular); ข้าวฟ่างนก ข้าวฟ่างทางช้าง(ภาคเหนือ)

Negro Guinea Grass, Millet Grass, Sorghum

เป็นพืชในตระกูลหญ้า สูง 3-4 เมตร ลำต้นกลม มีข้อเห็นได้ชัดเจน บริเวณข้อมีขนสั้นสีน้ำตาล ใบออกสลับ ใบแคบเป็นเส้น ยาวประมาณ 50 ซม. เหวใบไม่มีขน แต่มีผงสีขาวนวลเส้นกลางใบแข็ง ปลายใบแหลมคม ดอกออกเป็นช่อขนาดใหญ่มีดอกย่อยเป็นจำนวนมาก ผลกลม เมล็ดมีสีน้ำตาลออกเทา ใช้เป็นอาหารสัตว์

ส่วนที่เป็นพิษ

ต้นอ่อน, ยอดอ่อน และต้นสด

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides ชื่อ dhurrin

การเกิดพิษ

ใบมีสาร dhurrin ซึ่งเมื่อสลายตัวให้ไซยาไนด์ ทำให้เกิดอาการพิษในสัตว์ที่กินใบของพืชชนิดนี้เข้าไป จะมีอาการน้ำลายเป็นฟอง หายใจถี่ เดี๋ยวซีเซ หัวตก สำรอกอาหารและอาจถึงตายได้ในที่สุด

การรักษา

ถ้าสัตว์ได้รับพิษเริ่มมีอาการ ให้แก้พิษเช่นเดียวกับวิธีการที่ใช้แก้พิษไซยาไนด์ โดยฉีด sodium nitrite และ sodium thiosulphate เข้าทางหลอดเลือดดำก่อนอาการกำเริบหนัก

ขี้กาแดง

Trichosanthes integrifolia Kurz
(Syn. *Gymnopetalum integrifolium* Kurz)

วงศ์ Cucurbitaceae

แตงโมป่า (กาญจนบุรี); มะกาดิน (เชียงใหม่)

ไม้เถาเลื้อย หนวดตามลำต้นปลายแยก 2 แฉก ใบเดี่ยวเรียงเวียน ผิวใบด้านหน้าสาก ด้านหลังเส้นใบใหญ่มองเห็นเป็นตาข่ายเต็มหลังใบ มีขนสั้นๆ จำนวนมาก ก้านใบยาวมีขน ดอกสีขาว ผลกลม ผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียว มีริ้วสีขาวจางๆ เมื่อแก่สีส้มแดงภายในมีเมล็ดจำนวนมาก เมล็ดกลมรีมีเยื่อหุ้มเมล็ดสีเขียวเข้มเกือบดำ

ส่วนที่เป็นพิษ	เมล็ด
การเกิดพิษ	หากกินเพียง 2-3 เมล็ด ทำให้เกิดอาการเมาเมื่อ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดินอย่างรุนแรง ทำให้ถึงแก่ชีวิตได้
การรักษา	กำจัดเศษของพืชออก โดยการทำให้อาเจียน และรีบนำส่งโรงพยาบาล

คริสมาส

Euphorbia pulcherrima Willd

วงศ์ Euphorbiaceae

คริสมาส (ราชบุรี); บานโบ (ภาคเหนือ); โฟผัน,

สองระดู (กรุงเทพฯ); Poinsettia.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก มียางขาว ลำต้นเรียบ ใบเดี่ยว รูปไข่แกมรูปหอก เรียงสลับ เวียนรอบต้น มักอยู่เป็นกลุ่มที่ยอด ขอบใบเว้าตื้นๆ 3 - 5 แห่ง ปลายใบแหลม โคนใบเป็นครีบบ เนื้อในบาง ท้องใบสีอ่อนกว่าหลังใบ ด้านล่างมีขนสั้นปกคลุม ก้านใบยาว หูใบเป็นตุ่ม ดอกเป็นช่ออยู่รวมกันเป็นช่อใหญ่ รอบช่อดอกมีใบประดับสีแดงรูปหอก หรือรูปไข่ปลายแหลม ขอบเรียบ ดอกย่อยมีสีเหลือง

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางขาว

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

ยางขาวมีฤทธิ์กัดเมื่อสัมผัสจะรู้สึกปวดและระคายเคืองมาก และผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดง ต่อมาปวดพอง เป็นตุ่มน้ำ ภายใน 2 - 8 ชั่วโมงและถ้าสัมผัสตาจะทำให้เกิดการระคายเคือง แสบตา เยื่ออักเสบ ทำให้ตาปิดได้

การรักษา

ถ้าน้ำยางเข้าตาล้างด้วยน้ำสะอาดหลายครั้งทันที หากสัมผัสรดบนน้ำยางให้ล้างด้วยแอลกอฮอล์ ให้การรักษาเช่นเดียวกับพิษจาก phenol คือ ทายาลเตียรอยด์ หรือรับประทานยาลเตียรอยด์ตามแต่อาการ

เครือน่อง

Strophanthus scandens Roem.& Schult.

(Syn. *S. dichotomus* DC.)

วงศ์ Apocynaceae

เครือ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); ยางน่องเครือ (อุบลราชธานี)

ไม้เถา ไม้ผลัดใบ ใบเดี่ยว ติดตรงข้ามเป็นคู่ และแต่ละคู่สลับทิศทางกัน ทรงใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ ดอกโตสีขาว ออกรวมเป็นช่อกระจุกหรือช่อเชิงหลั่นตามปลายกิ่ง ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ หางกลีบดอกเรียวยาว สีม่วง ผลเป็นฝักคู่ ผลแก่แตกด้วยเดี่ยว เมล็ดมีขนสีขาวเป็นพู่ที่ปลายเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง ยางจากเปลือก

สารพิษที่พบ

สารประกอบพวก cardiac glycosides

การเกิดพิษ

สารประกอบที่พบในพิษมีฤทธิ์กระตุ้นหัวใจ เมื่อนำยางจากเปลือกมาใช้ทำเป็นยางอาบที่หัวลูกศรยิงสัตว์ จะทำให้สลบหรือตายได้ สัตว์ที่กินพืชนี้ พบว่าลูกวัวที่ยังไม่ได้ผสมพันธุ์จะทำให้มีน้ำนมไหลออกมา ในสัตว์ที่ถูกต้อนจะเกิด calculi ในกระเพาะปัสสาวะ ส่วนในตัวยุงที่ตุงครรภจะทำได้ตลอดยากและเป็นหมันได้

จอก

Pistia stratiotes L.

วงศ์ Araceae

กากอก(ภาคเหนือ); ผักกอก(เชียงใหม่)

เป็นพืชที่เติบโตและลอยอยู่เหนือน้ำ ลำต้นอวบน้ำ รากเป็นกระจุก ใบเป็นใบเดี่ยวสีเขียวสด ใบเรียงเหมือนรูปถ้วย ปลายใบมนและบานออกคล้ายพัด ดอกออกเป็นช่อกลางต้นหรือโคนต้น ผลเป็นแผ่นบางๆ ภายในมีเมล็ด 2-3 เมล็ด ชอบแดดจัด ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

ทุกส่วนของพืช

สารพิษที่พบ

calcium oxalate และสารพิษอื่นๆ

การเกิดพิษ

หากสัมผัสอย่างจากต้น หรือใบ จะทำให้เกิดอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส หากกลืนส่วนของพืชพิษเป็นจำนวนมาก จะทำให้เกิดอาการปวดแสบปวดร้อนในลำคอ เสียงแหบ น้ำลายไหล อาเจียน เยื่อบุกระพุ้งแก้ม ลิ้น และเพดาน บวมพอง

การรักษา

ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆ ครั้ง แล้วทาดูด้วยครีมสเตียรอยด์ ถ้ายางเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว เมื่อได้รับพิษอาจให้ยาระงับปวดพวก meperidine HCl(Dermerol) บ้วนปากและกลั้วคอด้วย aluminum magnesium hydroxide

จันทน์ชะมด

Mansonia gagei Drumm.

วงศ์ Sterculiaceae

จันทน์ , จันทน์ชะมด (ประจวบคีรีขันธ์); จันทน์ขาว,
จันทน์พม่า, จันทน์หอม (ภาคกลาง)

ไม้ยืนต้น ผลัดใบ ลำต้นตรง เปลือกสีเทาอมขาว เรียบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ค่อนข้างโปร่ง กิ่งอ่อนมีขนประปราย ใบเป็นชนิดใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบอ่อนมีขนประปราย แต่เมื่อใบแก่จะเกลี้ยง ใบแห้งสีเขียวย่อมน ๆ ดอกเล็กสีขาวออกรวมกันเป็นช่อตามปลายกิ่งและตามง่ามใบใกล้ๆ ปลาย ผลเป็นชนิดผลแห้ง มักติดเป็นคู่ๆ แต่ไม่ติดเป็นเนื้อเดียวกัน ทรงผลรูปกระสวยเล็กๆ แต่ละผลมีปีก ทรงรูปสามเหลี่ยมติดที่ปลายผลหนึ่งปีก

ส่วนที่เป็นพิษ เนื้อไม้

สารพิษที่พบ cardiac glycosides

การเกิดพิษ อาการพิษที่พบในสัตว์ทดลอง คือ นอนหงาย หายใจถี่ ชักก่อนตายผ่าศพตรวจพบหัวใจหยุดในท่าบีบตัว

การรักษา ใช้การรักษาเช่นเดียวกับพืชที่มีสารประกอบ cardiac glycoside (เช่น ขนุน ชม หน้า 31)

การทดสอบความเป็นพิษ

ผลการทดสอบพิษเฉียบพลันในหนูถีบจักรพบว่า ส่วนสกัดจันทน์ชะมดด้วยแอลกอฮอล์ 50% เมื่อให้ทางปาก ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 17.97 ก./กก. และเมื่อฉีดเข้าใต้ผิวหนัง ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 5.039 ก./กก.

จามจู้รี

Samanea saman Merr.

วงศ์ Mimosaceae

ก้ามกราม, ก้ามกั่ง, ก้ามปู, จามจู้รี (ภาคกลาง); ฉำฉา, ลัง, สารสา, ลำสา (ภาคเหนือ); ตืดตุ้ (ตาก); เส่คู่, เส่ตุ้ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); East Indian Walnut, Rain Tree.

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เปลือกสีดํา แดงและล่อนได้ เรือนยอดเป็นรูปร่มกว้าง ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น มีช่อใบ 4 คู่ แต่ละช่อมีใบย่อย 2-10 คู่ ใบมัน ใต้ใบมีขนเล็กน้อย ดอกออกเป็นช่อ ดอกย่อยออกรวมกันเป็นกระจุก กลีบดอกเล็กมาก เกสรจำนวนมากสีชมพู ฝักกลมแบนยาว 15-20 เซนติเมตร ฝักแก่สีดํามีเนื้อนุ่ม ฝักไม่แตกแต่จะหักเป็นท่อนๆ แต่ละฝักมีเมล็ด 15-25 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

saponins

การเกิดพิษ

ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ปวดหัว มีไข้ ตาพร่า ท้องเสีย ลำไส้อักเสบ ถ้าอาการพิษรุนแรง เนื้อเยื่อที่อยู่ลึกๆ อาจถูกทำลาย กรณีที่มีการ ดูดซึมสารพิษ ผู้ป่วยจะมีไข้สูง กระหายน้ำ กังวล ม่านตาขยาย และหน้าแดง พิษที่รุนแรงแสดงออกโดยกล้ามเนื้อไม่มีแรง การประสานงานของ กล้ามเนื้อไม่ดี สุดท้ายการไหลเวียนของเลือดไม่สม่ำเสมอ และอาจถึงขั้น

การรักษา

ให้คนไข้รับประทานไข่ขาวเพื่อให้อาเจียน และรักษาตามอาการ ในรายที่ไม่มีอาการอาเจียนรุนแรง ให้ล้างท้องทันที ให้สารหล่อลื่น เช่น นม หรือไข่ขาว และให้ทานอาหารอ่อน เช่นเดียวกับโรคกระเพาะ ลำไส้อักเสบ ให้น้ำเกลือทางเส้นเลือด เมื่อมีการสูญเสียน้ำและเกลือแร่มาก

ชานชม

Adenium obesum Balf.

วงศ์ Apocynaceae

ลิ้นทมแดง, ลิ้นทมยะวา (กรุงเทพฯ); Mock Azalea, Desert Rose, Impala Lily, Pink Bignonia

ไม้พุ่ม ขนาดเล็ก มีน้ำยางขาว ลำต้นอวบน้ำ ใบเดี่ยว ดอกช่อ กลีบดอกสีชมพูแดง ผลเป็นฝักคู่ ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก เมล็ดมีขนเป็นกระจุก

ส่วนที่เป็นพิษ

ต้นสด เปลือกของต้น เมล็ด

สารพิษที่พบ

abobioside, abomonoside, echubioside, echujun, cardiac glycosides

การเกิดพิษ

หลังจากเคี้ยวหรือกลืนส่วนของพืชเข้าไป จะระคายเคืองต่อ เยื่อในปาก และกระเพาะอาหาร ทำให้คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย ปวดศีรษะ ตาพร่า และการมองเห็นผิดปกติ มึนงง ชีพจรเต้นช้าหรือไม่สม่ำเสมอ ความดันโลหิตลดลง และตายเนื่องจาก ventricular fibrillation ในเด็กเล็กจะเกิด cardiac arrhythmia และกุดการทำงานจากระบบประสาทส่วนกลางอย่างรุนแรง ในผู้ใหญ่จะเกิดอาการทางจิตร่วมด้วย

การรักษา

1. ทำให้อาเจียน โดยให้ยาพวก ipecac เพื่อกำจัดเศษพืชพิษที่ไม่ถูกดูดซึมออก แล้วให้ activated charcoal เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ วัดปริมาณโปรตัสเซียม และแมกนีเซียมในซีรัมทุกชั่วโมง ตรวจคลื่นหัวใจควบคุมอัตราความเร็วของการบีบตัวของหัวใจไม่ควรให้ epinephrine หรือยากระตุ้นอื่น ๆ เพราะจะทำให้เกิด ventricular fibrillation

2. การลดพิษ

2.1 ถ้ามีอาการ cardiac arrhythmicia เนื่องจากปริมาณโปตัสเซียมลดลง หากผู้ป่วยพิษไม่มีอาการผิดปกติทางไต ให้โปตัสเซียมคลอไรด์ 3 กรัม ละลายในน้ำผลไม้ ให้ดื่มทุกชั่วโมง หรือให้โปตัสเซียม 20 mEq ใน 500 มล. 5% เด็กชโตรสทางเส้นเลือด อัตราเร็วไม่เกิน 0.3 mEq/นาทิจนกระทั่ง ECG ปกติ ถ้าในซีรัมมีปริมาณ โปตัสเซียม 5 mEq/L ควรหยุดให้โปตัสเซียมทันทีและไม่ควรใช้

โปตัสเซียมในผู้ป่วยพิษที่มีอาการ complete heart block
2.2 ลดปริมาณโปตัสเซียม ที่เพิ่มขึ้นโดยให้ sodium polystyrene sulfonate เช่น kayexalate 20 กรัมทางปากหรือสวนทุก 4 ชั่วโมง ให้ อินซูลิน 10 ยูนิต ขณะให้เด็กชโตรส 5%

2.3 สำหรับ atrial and ventricular irregularities ซึ่งไม่ได้ตอบสนองต่อการใช้โปตัสเซียมให้ phetoin 0.5 มก./กก. ทางเส้นเลือดอย่างช้าๆ ทุก 1-2 ชั่วโมง และไม่ควรมากเกิน 10 มก./กก. ใน 24 ชั่วโมง ให้ lidocaine 1 มก./กก. 5 นาที และ 15-50 ไมโครกรัม/กก./นาที เพื่อควบคุมการเต้นของหัวใจให้ปกติระวังการใช้ propranolol, quinidine และ procainamide จะเป็นอันตราย

2.4 ให้ cholestyramine เพื่อช่วยลดการดูดซึมพิษ

2.5 ให้ atropine ขนาด 0.01 มก./กก. ทางเส้นเลือด เพื่อเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจในรายที่เกิด heart block

3. ในกรณีได้เสียให้รับรักษาจนกว่าอาการเต้นผิดปกติของ ventricle ที่เกิดจากสารพิษจะหายไปโดยดูจาก ECG ถ้าโตปกติให้ดื่มสารละลายทุก 24 ชั่วโมง ไม่ควรให้ยาขับปัสสาวะในกรณีที่ยังมีฤทธิ์ของสารพิษอยู่

ชะเนียง

Archidendron jiringa Nielsen

วงศ์ Mimosaceae

ขางแดง (ลพบุรี); ชะเนียง (จันทบุรี); เนียง (ตรัง); เนียงนก
(นราธิวาส); พะเนียง (ปัตตานี)

ไม้ยืนต้น ผลัดใบ มีขนาดเล็กถึงขนาดกลาง เปลือกลำต้นเป็นสีเทา หรือสีน้ำตาลอ่อนเป็นเทา เรือนยอดเป็นพุ่มกลมใหญ่ ใบเป็นช่อแบบขนนก 2 ชั้น ยอดอ่อนมีสีแดง ดอกสีขาว ฝักแบนเป็นเกลียวไปทางเดียวกันคล้ายรูปเกือกม้า ผิวสีน้ำตาลคล้ำ หรือสีน้ำตาลอมม่วง เมล็ดมีลักษณะคล้ายเมล็ดถั่ว 2 ฝา ขึ้นตามชายป่าดิบชื้นทางภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ และตามชายป่าดิบบริเวณชุ่มชื้นใกล้ลำธาร ขยายพันธุ์ได้โดยการเพาะเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

djenkolic acid

การเกิดพิษ

อาการชะเนียงเป็นพิษ (Djenkolism) คือ มีอาการปวดท้องและหลัง มีกลิ่นของเนียงจากลมหายใจและปัสสาวะ ปัสสาวะเป็นสีเข้มขุ่น หรือปัสสาวะไม่ออก อาจพบผลึกเป็นรูปเข็มปนออกมาในปัสสาวะ อาการเหล่านี้จะปรากฏภายหลังรับประทานลูกเนียง 2-12 ชั่วโมง ผู้ป่วยบางรายอาจมี อาการปวดท้องรุนแรง ปัสสาวะขุ่นเป็นสีน้ำตาล หรือปัสสาวะเป็นเลือด คลื่นไส้ ท้องเดินหรือท้องผูก มีไข้ต่ำ มีอาการโลหิตเป็นพิษ จำนวนเม็ดเลือดขาวสูง ถ้าพบในผู้ที่สุขภาพ แข็งแรง อาการอาจจะดีขึ้นและหายไปเองใน 2-3 วัน อาการรุนแรงถึงมักเกิดขึ้นกับเด็ก

การรักษา

ให้การรักษาตามอาการ ให้ผู้ป่วยพักให้ยาคลายกล้ามเนื้อเมื่อมีอาการปวดท้องแบบ colic จากนั้น ให้สารน้ำให้เพียงพอ พยายามเปลี่ยน pH ของปัสสาวะจากกรดให้เป็นด่าง เพื่อไม่ให้กรด djenkolic ตกตะกอน โดยให้ 5 % sodium bicarbonate ทางหลอดเลือดดำ หรือโซดาบิซคาร์บอเนตทางปาก ในรายที่ไม่มีปัสสาวะออกเลยหรือมีอาการของไตวายเฉียบพลันก็ต้องให้การรักษาโดยวิธี dialysis

การทดสอบความเป็นพิษ

เมื่อทดลองกรอกน้ำสกัด ลูกเนียงในหนูขาว หนูถีบจักร และลิง พบว่าสัตว์เหล่านี้ถ่ายปัสสาวะน้อยลง ปัสสาวะขุ่นข้น มีเม็ดเลือดแดง และเม็ดเลือดขาวจำนวนมาก ไตของหนูขาวมีการบวม น้ำ เซลล์บุหลอดไตบวม น้ำและบางเซลล์ ถูกทำลายและสลายตัวไป และมีกรอักเสบเกิดขึ้น

ช่างแหก

Spatholobus ferrugineus Benth.

วงศ์ Papilionaceae

ไม้เถาขนาดใหญ่และยาวเกิน 10 เมตร ผลัดใบ ผิวตามลำเถามีขนสีน้ำตาลแดงหนาแน่น ใบเป็นช่อแบบ 3 ใบย่อย ช่อใบติดเรียงสลับ ทรงใบป้อมหรือรูปไข่ โคนใบมนหรือป้านและเบี้ยวเล็กน้อย ปลายใบมน ผิวใบ ด้านล่างมีขนสีน้ำตาลแดง ส่วนด้านบนมีขนสีน้ำตาลอ่อน ดอกแบบดอกตัวออกรวมกันเป็นช่อยาวตามปลายกิ่งแขนง ผลเป็นฝัก ส่วนบนแบนและเป็นคลื่น ปลายสุดเป็นติ่ง ผิวฝักมีขนสากสีน้ำตาลแดงหนาแน่น

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนตามฝักแก่

การเกิดพิษ

ทำให้เกิดอาการคันตามผิวหนัง

การรักษา

เมื่อสัมผัสถูกขนพิษ ต้องกำจัดออกโดยใช้เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว คลึงบริเวณที่ถูกขนพิษ เพื่อให้ขนพิษติดขี้ผึ้งออกมา แล้วทาคาลาไมด์โลชั่น หรือครีมสเตียรอยด์ เช่น เพรดนิโซโลนวันละ 3-4 ครั้ง

ชาด

Erythrophleum succirubrum Gagnep.

วงศ์ Caesalpiniaceae

พืชมงคล (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ไม้ยืนต้นที่มีลำต้นขนาดใหญ่ ผิวเปลือกลำต้นมีสีดำ เนื้อไม้ไม่เป็นสีขาว และแก่นกลางไม่มีเนื้อแข็งเป็นสีน้ำตาลเข้ม ใบดกหนาที่บ ลักษณะของใบเหมือนกับใบมะค่าหรือใบประดู่ ดอกออกเป็นพุ่ม หรือเป็นช่อใหญ่ มีลักษณะเป็นสีเหลือง ผลมีลักษณะเป็นฝักค่อนข้างกลม คล้ายกับฝักประดู่

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด ใบ เปลือกต้น

สารพิษที่พบ

diterpenoid alkaloids ได้แก่ cassaine, erythrophlamide

การเกิดพิษ

ทำให้ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน และท้องเสีย เนื่องจากมีการระคายเคือง มองเห็นไม่ชัด มึนงง ชีพจรเต้นช้าหรือไม่สม่ำเสมอ ความดันโลหิตลด และการมองเห็นสีผิดปกติ และตายเนื่องจาก ventricular fibrillation

การรักษา

1. ทำให้อาเจียน แล้วให้กินผงถ่าน (activated charcoal) เพื่อลดการดูดซึมพิษ แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล
2. วัดปริมาณโปตัสเซียมและแมกนีเซียมในเลือดทุกชั่วโมง ตรวจคลื่นหัวใจควบคุมอัตราการเต้นของการบีบตัวของหัวใจ ห้ามให้ epinephrine หรือยากระตุ้นอื่นๆ อาจทำให้เกิด ventricular fibrillation
3. ในกรณีเกิด cardiac arrhythmia จากการลดของโปตัสเซียม ในกรณีไตปกติ ให้ potassium chloride 5 กรัมละลายในน้ำผลไม้ให้ดื่มทุกชั่วโมง หรือ 20 meq. โปตัสเซียม 5% dextrose จำนวน 500 มล. อย่างช้าๆ อัตราเร็วไม่เกิน 0.3 meq./min จนกระทั่ง ECG ปกติ และหยุดให้โปตัสเซียม ในกรณีที่ซีรัมมีโปตัสเซียม ขึ้นถึง 5 meq / L ห้ามให้ โปตัสเซียมในรายที่เกิด complete heart block
4. ลดปริมาณโปตัสเซียมที่เพิ่มขึ้นโดยให้ sodium polystyrenesulphonate เช่น ให้กิน Kayexalate ในน้ำ 5% dextrose

5. ถ้าวิธีการในข้อ 2 และ 3 ไม่ได้ผลให้ฉีด phenytoin 0.5 มก./กก. อย่างช้า ๆ ทุก 1-2 ชั่วโมงและไม่ควรเกิน 10 มก./กก. ใน 24 ชั่วโมง ให้ lidocaine 1 มก./กก. 5 นาที และ 15-50 ไมโครกรัม/กก./นาที เพื่อควบคุมการเต้นของหัวใจให้ปกติ ระวังการใช้ propranolol, quinidine และ procainamide จะเป็นอันตราย
6. ให้กิน cholestyramine เพื่อช่วยลดพิษและลดการดูดซึมของสารพิษ
7. ฉีด atropine 0.01 มก./กก. เพื่อเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจในรายที่เกิด heart block
8. ในกรณีไตเสียให้รับรักษาจนกว่าอาการเต้นผิดปกติของหัวใจที่เกิดจากสารพิษจะหายไปถ้าไตปกติให้ดื่มสารละลาย ทุก 24 ชั่วโมง แต่ห้ามให้ยาขับปัสสาวะ ในขณะที่ยังมีอาการพิษของสารพิษที่ได้รับ

การทดสอบความเป็นพิษ

เมล็ด ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 กรอกทางปากเท่ากับ 2.69 ก./กก. เมื่อฉีดเข้าใต้ผิวหนังค่า LD_{50} เท่ากับ 0.50 ก./กก. เมื่อฉีดเข้าช่องท้อง LD_{50} เท่ากับ 0.026 ก./กก. ใบ ค่า LD_{50} กรอกทางปากเท่ากับ 8.5 ก./กก.

ดองดึง

Gloriosa superba L.

วงศ์ Liliaceae

กำมปู้ (ชัณนาท); คมขวาน , บ้องขวาน , หัวขวาน (ชลบุรี);
ดองดึง (ทั่วไป); ดองดึงส์ , วานกำมปู้ (ภาคกลาง); พันมหา
(นครราชสีมา); มะขาไก่ (ภาคเหนือ); หมอยหิยา (อุตรธานี);
Climbing Lily.

ไม้ล้มลุก ลำต้นใต้ดินรูปร่างคล้ายหัวขวาน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบรูปหอก ปลายใบเรียวแหลม และม้วนงอเป็นมือเกาะ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลือง ปลายกลีบสีแดง เมื่อแก่จะเป็นสีแดงทั้งดอก ผลรูปทรงกระบอก สีเขียว มี 3 พู เมล็ดกลมสีส้ม

ส่วนที่เป็นพิษ

หัวใต้ดิน, เมล็ด, ดอก

สารพิษที่พบ

colchicine, gloriosine superbine

การเกิดพิษ

ถ้ารับประทานเข้าไป จะเกิดอาการภายใน 2-10 ชั่วโมงเริ่มจากปวด แสบร้อนบริเวณปาก คอ ลำคอ กระหายน้ำรุนแรง คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ท้องร่วงรุนแรง อาจถ่ายอุจจาระเป็นเลือด ลำไส้บิดเกร็ง อาจช็อคและหมดสติ ถ้าสูญเสียน้ำและเกลือแร่มาก ปัสสาวะน้อย และมีเลือดปน (hematuria) แสดงว่าไตถูกทำลาย บางรายมีอาการกล้ามเนื้อแขนขาเกร็ง และมีฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางภายในเวลา 4 ถึง 12 ชั่วโมง ก่อนเสียชีวิต

การรักษา

1. ควรให้ดื่มนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึม แล้วนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันที
2. ให้น้ำเกลือทางเส้นเลือดป้องกันการหมดสติและช็อคที่เกิดจากการสูญเสียน้ำ และสารอิเล็กโทรไลต์ และรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

สารสกัดของหัวดองดึงด้วย แอลกอฮอล์และน้ำ (1:1) เมื่อฉีดเข้าช่องท้องของหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 0.125 ก./กก.

ด้บยาง

Solanum verbascifolium Auct. non L.

(Syn. *S. erianthum* D. Don)

วงศ์ Solanaceae

ขากระอ้าย , ขาดาย , หูควาย (Peninsular); จับแบ่ง
(สุโขทัย); ฝ้าแบ่ง (ภาคเหนือ); มะเขือตง (ขอนแก่น); มั่งพะ
ไป , ลืมเมื่อเจ้อ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); สะแบ่ง (สิงห์บุรี);
สร้างโมง (เลย)

ไม้พุ่มมีขนทั้งต้น ผลัดใบตามฤดูกาล เปลือกต้นสีขาว ใบจะออกสลับกัน และมีลักษณะอ่อนนุ่ม มีขนปกคลุมอยู่อย่างหนาแน่น ขอบใบเรียบ หลังใบเป็นสีขาว ส่วนท้องใบสีดอกเลา ดอกออกเป็นช่อตรงปลายยอด และจะแยกออกเป็น 2 ดอก ดอกสีขาว ออกก่อนข้างแน่นมีอยู่ประมาณ 5 กลีบ

ส่วนที่เป็นพิษ	ทั้งต้น
สารพิษที่พบ	saponins
การเกิดพิษ	เมื่อกินส่วนของพืชจะเกิดอาการคันในปากและลำคออย่างรุนแรง คลื่นไส้ เบื่ออาหารอาเจียน ปวดท้อง อุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้น ปวดศีรษะมี mild depression กล้ามเนื้อเปลี่ยนหายใจขัด หดความรู้สึกขั้นสุดท้ายอุจจาระเป็นเลือด มีแผลที่ลำไส้ ไตถูกทำลาย บัสสาวะเป็นเลือด หดสติ
การรักษา	ล้างท้องด้วยด่างทับทิม 0.05% ตามด้วย activated charcoal ลดการดูดซึมพิษ

ดาวเรือง

Tagetes erecta L.

วงศ์ Compositae

คำปู้จุ้หลวง (ภาคเหนือ); African Marigold

เป็นไม้ล้มลุก เนื้ออ่อน สูงประมาณ 3-4 ฟุต ใบเป็นฝอยคล้ายขนนก ขอบใบหยัก ออกตรงกันข้าม ดอกออกเป็นช่อ สีเหลืองเข้ม หรือสีแสด ดอกย่อยคล้ายลิ้น มีจำนวนมากอัดแน่นเป็นกระจุก

ส่วนที่เป็นพิษ

ทั้งต้น

สารพิษที่พบ

thiophene derivatives ได้แก่ α -terthienyl

การเกิดพิษ

หากสัมผัสพืชนี้จะทำให้เกิดอาการระคายเคือง ถ้ามีบาดแผลสารประกอบที่พบในพืชจะทำให้เกิดอาการไวต่อแสง (Photosensitisation) จะทำให้สำหรับผู้ที่มีการแพ้ เมื่อสูดหายใจกลืนพืชนี้ อาจเกิดอาการหอบแน่น หายใจไม่สะดวก

การรักษา

หากสัมผัสพืชแล้วเกิดอาการคันหรือระคายเคือง ให้รีบล้างออกด้วยน้ำและแอลกอฮอล์โดยเร็ว

หมายเหตุ

มีฤทธิ์เป็น nematocide และ insecticide

โตไม่รู้ล้ม

Elephantopus scaber L.

วงศ์ Compositae

ซีไฟนกุ่ม (เลย); ดิงไฟนกุ่ม (ชัยภูมิ); เคยโป้, หญ้าไก่อ้นกุ่ม, หญ้าปราบ, หญ้าสามสิบสองหาบ, หนาดผา (Peninsular); โตไม่รู้ล้ม (ภาคกลาง); ตะชีโก๊วะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); หญ้าไฟนกุ่มหนาดผา (กะเหรี่ยง); หนาดมีแคลน (สุราษฎร์ธานี); Prickly Leaved Elephen's Foot.

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง เป็นกอเดี่ยวๆ ลักษณะของลำต้นจะคล้ายกับผักชีฝรั่ง มีรากอวบ ลำต้นสูงประมาณ 5-15 นิ้ว ใบเดี่ยว จะออกไปรอบๆ โคนต้น ลักษณะของใบปลายจะมนหรือแหลม โคนใบจะสอบและแคบกว่าปลายใบ ใบจะคล้ายกับใบผักกาด ทั้งสองด้านจะมีขนปกคลุมอยู่มีสีเขียว แต่ก็อาจจะมีส่วนคล้ายใบผักชีฝรั่งคือขอบใบจะจักเป็นซี่ฟันตื้นๆ ดอกออกดอกเดี่ยวๆ มีสีม่วงแดง หรือสีขาวลักษณะของดอกเป็นฝอย ออกเป็นกระจุก ผลแห้ง เป็นเส้นมีอยู่ 10 เส้นได้ ผลจะมีขนนุ่มๆ ปกคลุมอยู่

ส่วนที่เป็นพิษ ราก

สารพิษที่พบ cardiac glycosides

การทดสอบความเป็นพิษ

รากทั้งกรอกและฉีดเข้าใต้ผิวหนัง หนูตายตั้งแต่ขนาด 1 ก./กก.

ตาตุ่มทะเล

Excoecaria agallocha L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ตาตุ่ม , ตาตุ่มทะเล (ภาคกลาง); บูดอ (มลายู-ปัตตานี)

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง เปลือกสีเทาเป็นมัน ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน รูปไข่หรือรี ปลายใบแหลม โคนใบสอบหรือมน ขอบใบเรียบหรือหยักเล็กน้อย ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน ผลรูปกลมแบนมี 3 พู เมล็ดค่อนข้างกลม

ส่วนที่เป็นพิษ	น้ำยางสีขาว
สารพิษที่พบ	diterpene esters
การเกิดพิษ	ถ้ากินเข้าไปจะทำให้เกิดท้องร่วงอย่างแรง เข้าตาจะทำให้ตาบอด ควันไฟจากการเผาไหม้ตาตุ่มทะเลถ้าเข้าตาจะทำให้ตาเจ็บเป็นเวลานาน และอาจทำให้ตาบอดได้ หอยปูที่ไปเกาะอยู่ที่ไม้ตาตุ่มถ้านำมารับประทานจะทำให้เกิดอาการเป็นพิษท้องเสียอย่างรุนแรง อาเจียน ตันแก่ที่มีรากลง เนื้อไม้มีสีดำเรียกว่า “ตะละพักตาตุ่ม” ในตำรายาไทยใช้เข้าเป็นยาบำรุงหัวใจและขับเสมหะ
หมายเหตุ	
การรักษา	ให้การรักษาตามอาการ ระมัดระวังการเสียดูดของสารอิลคโตรไลต์ หากเกิดท้องเสียรุนแรงควรให้น้ำเกลือเพื่อทดแทนน้ำและเกลือแร่ในร่างกาย

ตาตุ่มบก

Sapium insigne Benth.

วงศ์ Euphorbiaceae

ตาตุ่มน้ำ (ภาคกลาง); เกล็ดแรด (Peninsular); ตองกวม (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน); ตั้งดาบอด ,ตื่นเปิดป่า (ชลบุรี); ตางกวม (ภาคเหนือ); รักป่า (ประจวบคีรีขันธ์); เสงโบล่มมี (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน).

ไม้ยืนต้นสูงถึง 30 เมตร ผลัดใบ โคนต้นเป็นพูพอน เปลือกสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นร่องและเป็นสะเก็ดหนา ใบเดี่ยว ติดเรียงสลับหรือเวียนกัน ทรงใบรูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปหอก ทางผิวใบด้านล่างใกล้ก้านใบ มีต่อม 2 ต่อม ดอกสีเขียวอ่อน ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่ต่างดอกและต่างลำต้น ผลป้อมหรือกลม พอมองเห็นเป็นพู่ 2-3 พู่

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางสีขาวจากเปลือกและใบ

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

หากสัมผัสผิวหนังทำให้คันและเป็นแผลพอง ถ้าเข้าตาทำให้ตาบอดได้

การรักษา

ให้การรักษาตามอาการ ระงับการเสียดูดของสารอิเลคโตรไลต์ หากเกิดท้องเสียรุนแรงควรให้น้ำเกลือเพื่อทดแทนน้ำและเกลือแร่ในร่างกาย

ตำแย (กะลั่งตั้งช้าง)

Laportea bulbifera Wedd.

(Syn. *L. terminalis* Wight)

วงศ์ Urticaceae

ไม้ล้มลุก ไม่ผลัดใบ ทุกส่วนมีขนสากระเจายทั่วไป ใบเป็นใบเดี่ยว ออกสลับ ใบรูปรีแกมรูปไข่ โคนใบมน ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบหยักซี่ฟัน ดอกขนาดเล็ก สีเขียวหรือสีม่วงอ่อน ออกรวมกันเป็นช่อโตตามง่ามใบ ผลขนาดเล็ก ผิวของผลมีหนามแข็งทั่วไป

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนหรือหนามตามส่วนต่างๆ

สารพิษที่พบ

histamine acetylcholine

การเกิดพิษ

หากสัมผัสพืชพิษนี้จะมีรูสีกคัน เนื่องจากทำให้ยอดของ stinging hair แตกออก ฉีดของเหลวออกมาเข้าไปในผิวหนังทำให้ผิวหนังแดง บวม เป็นปื้น คล้ายลมพิษหรืออาการรุนแรง จนเกิดอาการปวดแสบปวดร้อน อีกเสบได้

การรักษา

ทาแคลาไมน์โลชั่น หรือครีมที่มีส่วนผสมของสเตียรอยด์ พร้อมกับรับประทานยาแก้แพ้จนกระทั่งอาการดีขึ้น

ตำแยแมว

Acalypha indica L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ตำแยตัวผู้, ตำแยแมว (ภาคกลาง); หานแมว (ภาคเหนือ)

พืชล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ ทรงใบป้อม ขอบหยักถี่ ก้านใบยาว ดอกสีเขียวอ่อน ออกรวมในช่อ ไม่แยกแขนง ดอกสีขาวถึงเหลือง ออกรวมกัน กลีบเลี้ยง 3-4 กลีบ ไม่มีกลีบดอก ผลกลม ขนาดเล็ก

ส่วนที่เป็นพิษ	ขนตามใบ
สารพิษที่พบ	cyanogenic glycosides ได้แก่ acallyphin
การเกิดพิษ	ทำให้ผิวหนังเป็นผื่นคัน
การรักษา	ทาบริเวณแผลด้วยยาขี้ผึ้งประเภทยาหม่องหรือบальม

ตีนเป็ดทราย

Cerbera manghas L.

วงศ์ Apocynaceae

ตีนเป็ดทราย (ปัตตานี); ตีนเป็ดเล็ก (ภาคกลาง); เทียนหนู,

เนียนหนู (สตูล); ปงปง (พังงา); ปากเป็ด (ตราด); มะตา

กูด (มลายู-นราธิวาส); รักขาว (จันทบุรี)

ไม้ยืนต้น เนื้อไม้อ่อน มีน้ำยางมาก ใบเดี่ยว เรียงแบบบันไดเวียน ใบรูปหอกกลับ ปลายมน ปลายสุดมีติ่งแหลม โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นช่อที่ยอด ดอกขนาดใหญ่สีขาวตรงกลางสีแดง กลิ่นหอม ผลอูมน้ำมักออกเป็นคู่ เมล็ดแบน

ส่วนที่เป็นพิษ ยางสีขาว เนื้อในเมล็ด

สารพิษที่พบ cardiac glycosides เช่น thevetin, cerberin และ cerberoside

การเกิดพิษ ยางถูกผิวหนัง ทำให้เกิดผื่นคันพุพอง เข้าตาทำให้เกิดแผลในตา และอาจทำให้ตาบอดได้ หากรับประทานเนื้อในเมล็ด ทำให้อาเจียน และท้องเสีย ถ้ารับประทานจำนวนมากอาจถึงตายได้เนื่องจากมีพิษต่อหัวใจและระบบประสาท

การรักษา

1. กำจัดเศษพืชพิษที่ไม่ถูกดูดซึมออกจากร่างกาย โดยทำให้อาเจียน อาจลดการดูดซึมของสารพิษ โดยให้ activate charcoal ตรวจคลื่นหัวใจควบคุมอัตราการเต้นของหัวใจ (transvenous cardiac pacing)
2. เช็ดระดับโปรตัสเซียมและแมกนีเซียมในเลือดทุกชั่วโมง ห้ามให้ epinephrine หรือสารกระตุ้นอื่นๆ เพราะอาจเร่งให้เกิด ventricular fibrillation
3. ถ้ามี hypokalemia และไตปกติ ให้ผู้ป่วยดื่มน้ำ potassium chloride 5 g. ละลายในน้ำผลไม้ หรือให้ 20 meq/L แต่ถ้ามี complete heart block ห้ามให้โปรตัสเซียม
4. ถ้า hyperkalemia ให้กิน kayexalate 20 กรัม แล้วให้ insulin 10 unit ในน้ำ 5% dextrose อาจต้องทำ hemodialysis
5. ให้ phenytoin เพิ่มเมตาโบลิซึม และ lidocain เพื่อควบคุมอัตราเต้นของหัวใจ
6. ให้ cholestyramine เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ
7. ฉีด atropine 0.01 มก./กก. เพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจ เมื่อมี digitalis heart block

ตำแยช้าง

Laportea stimulans Miq.

(Syn. *Dendrocnide stimulans* Chew)

วงศ์ Urticaceae

ตำแยช้าง (ภาคกลาง); สามแก้ว (Peninsular); ทานเตื่อ
ทานสา (ภาคเหนือ); เอโกเปอ, ไอ้ขุณา (กะเหรี่ยง-
แม่ฮ่องสอน)

ไม้พุ่มถึงไม้ต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ เปลือกสีเทาและมีช่องระบายอากาศทั่วไป ใบ
เดี่ยวเรียงสลับหรือเวียนกัน ทรงใบรูปหอกกลับ โคนใบสอบ ปลายสุดของใบเรียวแหลม
ผิวใบด้านล่างเป็นคราบขาว ดอกเล็กสีขาวปนเหลือง หรือสีม่วงอ่อน ออกรวมกันเป็นช่อยาวๆ
ห้อยตามง่ามใบ ผลเล็ก กลม สีเขียว

- ส่วนที่เป็นพิษ** ขนหรือเกล็ดตามส่วนต่างๆ เช่น ใบ ช่อดอก ทั้งต้น
- สารพิษที่พบ** histamine, acetylcholine, 5-hydroxy- tryptamine, formic acid
และ acetic acid
- การเกิดพิษ** ถ้าสัมผัสถูกผิวหนัง ทำให้เกิดอาการ ปวดแสบปวดร้อน ผิวหนัง
บวมแดง แสบและคัน ประมาณ 1 วัน อาการปวดมากหรือน้อย ขึ้น
อยู่กับกระหนผิวหนังมากน้อยเพียงใด
- การรักษา** ทาบริเวณแผลด้วยยาขี้ผึ้งประเภทยาหม่องหรือบาล์ม

ตำแยตัวเมีย

Laportea interrupta Chew

วงศ์ Urticaceae

กะลั่งตั้งไก่อ่ (Peninsular); ตำแยตัวเมีย (ภาคกลาง);

ว่านข้างร่อง(เชียงใหม่); หานไก่อ่ (ภาคเหนือ)

พืชล้มลุก ไม่ผลัดใบ ทุก ๆ ส่วนมีขนสากทั่วไป ใบเดี่ยวออกเรียงเวียนสลับ
ทรงใบรูปหัวใจ โคนใบป้านหรือหยักเว้าปลายใบเป็นติ่งแหลม ขอบใบจักซี่ฟัน ผิวใบด้านล่างสีเขียวอ่อน ดอกสีขาว หรือเหลืองอ่อนออกรวมกันเป็นช่อโค้งยาว ผลกลม เล็กสีเขียว
ส่วนที่เป็นพิษ ขนตามส่วนต่าง ๆ ขนทั้งต้น

สารพิษที่พบ histamine, acetylcholine, 5-hydroxy-tryptamine, formic acid, acetic acid

การเกิดพิษ ถ้าสัมผัสผิวหนังทำให้เกิดอาการปวดแสบปวดร้อน ผิวหนังบวมแดง แสบและคัน ประมาณ 1 วัน อาการปวดมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับกระหนผิวหนังมากน้อยเพียงใด

การรักษา ควรทาบริเวณแผลด้วยยาขี้ผึ้งประเภทหาม่องหรือบازلัม อาการจะค่อยๆเลาลง

ตีนเป็ดน้ำ

Cerbera odollam Gaertn.

วงศ์ Apocynaceae

ตีนเป็ดทะเล ตีนเป็ด(ภาคกลาง) ตูม(กาญจนบุรี)
ลั่วลา(กระบี่)

เป็นไม้ขนาดกลาง สูงประมาณ 6-7 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยวรูปใบหอก ปลายใบแหลม โคนใบสอบ มีสีเขียว ออกเป็นวงตามกิ่ง ดอกออกเป็นช่อ มีกลีบดอกสีขาว 5 กลีบ ตรงกลางมีสีเหลือง ผลทรงกลมรีคล้ายผลมะตูม ผิวเรียบเป็นมัน เมื่อสุกมีสีม่วงเข้ม

- ส่วนที่เป็นพิษ** น้ำยางสีขาวจากต้น และผล
- สารพิษที่พบ** ceberoside และ thevobioside
- การเกิดพิษ** น้ำยางเมื่อถูกผิวหนังจะมีอาการแพ้เป็นผื่นแดง แสบคัน หากเคี้ยวผล หรือส่วนของพืชจะทำให้ มีอาการปวดแสบปวดร้อน คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ ท้องเสีย ง่วงนอน ม่านตาขยาย ความดันโลหิตลด การเต้นของหัวใจผิดปกติ ซีพจรเต้นช้าและถึงตายได้
- การรักษา** 1. กำจัดเศษพืชพิษที่ไม่ถูกดูดซึมออกจากร่างกาย โดยทำให้อาเจียน อาจลดการดูดซึมของสารพิษโดยให้ activated charcoal ตรวจคลื่นหัวใจ ควบคุมอัตราการเร็วของการบีบตัวของหัวใจ ข้อควรระวัง ไม่ควรให้ epinephrine หรือยากระตุ้นอื่นๆ จะทำให้เกิด ventricular fibrillation
2. การลดพิษ อาจให้การรักษาแบบเดียวกับ "จำเอย" เนื่องจากสารพิษเป็นสารกลุ่มเดียวกัน

เต่าร้างแดง

Caryota mitis Lour.

วงศ์ Palmae

เต่าร้างแดง(นครราชสีมา) เขืองหมู(ภาคเหนือ)

มะเด็ง(ยะลา)

Fish Tail Palm, wart Fish, Tail Palm

เป็นพืชพวกปาล์ม มีลำต้นแตกแขนง สูงประมาณ 7 เมตร ลำต้นสีเขียว ใบเป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น มีขนสีแดงอมน้ำตาลหรือสีเข้มจนเกือบดำปกคลุมอยู่ ดอกออกเป็นช่อคล้ายดอกหมาก ห้อยลง ยาวประมาณ 1-1.5 เมตร ผลสดมีสีเขียวแกมเหลือง เมื่อแก่จะมีสีแดงหรือสีม่วง

ส่วนที่เป็นพิษ ผล (เฉพาะส่วน เนื้อ และ น้ำ)

สารพิษที่พบ calcium oxalate

การเกิดพิษ หากสัมผัสถูกน้ำจากผลจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้ากินพืชนี้ปริมาณมากจะทำให้เสียน้ำลายไหล อาเจียน แสบร้อน เพดานบวมพอง อาจเป็นตุ่มน้ำใส ทำให้พูดลำบากและอาจไม่มีเสียง

การรักษา หากสัมผัสให้ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆ ครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์ ถ้ามีอาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล

ถั่วแปบ

Dolichos lablab L.

วงศ์ Papilionaceae

ไม้ล้มลุก เลื้อยพันต้นไม้หรือหลัก มีอายุหลายปี ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับ แผ่นใบมีขนบางๆ ดอกออกเป็นช่อที่ซอกใบ มีดอกย่อยจำนวนมากกลีบดอกสีม่วง ดอกรูปดอกถั่ว ผลเป็นฝัก รูปร่างแบนยาว ปลายงอ มีเมล็ด 3-6 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ และฝักอ่อน

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไซยาไนด์จับกับเอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ลดลง ในธรรมชาติ สารพวกไซยาไนด์ที่อยู่ในพืชเหล่านี้จะอยู่ในรูปของสารประกอบ cyanogenic glycosides การหุงต้ม ทำให้สุก จะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตรายหากรับประทานเข้าไปถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆเป็นจำนวนมากโดยมิได้นำมาหุงต้มเพื่อให้เอนไซม์หมดฤทธิ์ก็จะทำให้เกิดโทษ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคมา ในรายการที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าในปริมาณน้อย ทำให้มีเมฆ แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจนหายใจขัดและถึงแก่ความตายได้ ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาที แล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

การรักษา

ถั่วราชมาช

Phaseolus lunatus L.

วงศ์ Papilionaceae

มะบอย (เชียงใหม่) มะวอย (แม่ฮ่องสอน);

Lima Bean, Burma Bean

เป็นพืชตระกูลถั่วที่พื้นเลื่อยไม้ค่าง มีกลิ่นฉุน เนื่องจากมีสารประกอบ cyanogenic glycosides ฝักอ่อนใช้เป็นอาหารได้ทั้งในสภาพพืชสดและตากแห้ง แต่ต้องนำมาหุงต้มให้สุกเสียก่อน เพราะจะทำให้เกิดอาการพิษได้

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ และฝักอ่อน

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides ได้แก่ linamarin สารประกอบ thiol ชื่อ phaseoithione

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไซยาไนด์จับกับ เอ็นไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ลดลง ในธรรมชาติ สารพวกไซยาไนด์ที่อยู่ในพืชเหล่านี้จะอยู่ในรูปของ สารประกอบ cyanogenetic glycosides การหุงต้ม ทำให้สุก จะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตรายหากรับประทานเข้าไป ถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ โดยมีได้นำมาหุงต้มเพื่อให้ เอ็นไซม์ หมดฤทธิ์ก็จะทำให้เกิดโทษ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคมา ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าในปริมาณน้อย ทำให้มีเนืองแต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัดและถึงแก่ความตายได้

การรักษา

ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาทีแล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้น ให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

ทองหลางฝรั่ง

Hura crepitans L.

วงศ์ Euphorciaceae

โพทะเล, โพฝรั่ง, โพศรี (บุรีรัมย์); โพศรีมหาโพ (ภาคกลาง); Portia Tree, Umbrella Tree

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงแบบบันไดเวียนรูปไข่ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบหรือจักตื้นๆ โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ มีเส้นแขนงใบจำนวนมาก กลางใบมีขนยาว ปลายก้านใบมีต่อม 2 ต่อม หูใบรูปไข่ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ผลกลมเป็นห้อยลง ปลายแหลมเป็นจอย มีสันตามยาว แข็ง เมล็ดแบน

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด น้ำยาง เปลือกและราก

สารพิษที่พบ

huratoxin, hurin, crepitan และ lectin

การเกิดพิษ

เกิดขึ้นหลังได้รับพิษพิษประมาณ 30 นาที ถ้ากิน 2-3 เมล็ด จะทำให้เกิดอาการแสบร้อนในลำคอ ปวดท้อง อาเจียน ท้องเสีย อย่างรุนแรง กระหายน้ำ ปวดศีรษะ น้ำยางของพิษ ถ้าถูกผิวหนัง ทำให้เกิดผื่นหรือแผลได้ และเป็นอันตรายต่อตา

การรักษา

ถ้ากินเข้าไปให้ดื่มนมหรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึมสารพิษแล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันทีที่น้ำยางถูกผิวหนังหรือตา รีบล้างด้วยน้ำสะอาดหลายๆ ครั้งแล้วรีบไปพบแพทย์

การทดสอบความเป็นพิษ

ขนาดที่ทำให้หนูทดลองตายร้อยละ 50 ของ crepitan ในหนูถีบจักร เท่ากับ 187 มก./กก.

ทุเรียนผี

Neesia altissima Bl.

วงศ์ Bombacaceae

ทุเรียนผี (นราธิวาส) ; ข้างแหก (ปัตตานี) ; ข้างแฮะ (จุมพร)

ไม้ต้น ไม่ผลัดใบ สูงได้ถึง 30 เมตร ตามกิ่งอ่อนมีขนรูปดาวทั่วไป ใบเดี่ยวติดเรียงสลับ ทรงใบรูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน โคนใบสอบหรือมน บางทีหยักเว้าเข้า ปลายใบมนหรือป้าน ดอกสีชมพูออกรวมกันเป็นช่อกระจุกตามกิ่งและง่ามใบ กิ่งเล็กเป็นตุ่มคล้ายโคมไฟเล็ก ๆ กลีบดอก 5 กลีบ ผลเป็นชนิดผลแห้งแตกแข็งเหมือนไม้ เป็นพู 5 พู ภายในมีขนสีน้ำตาลเป็นเส้นแข็งมาก

ส่วนที่เป็นพืช

ขนแข็งภายในผล

การเกิดพืช

ทำให้ผิวหนังพองเจ็บและคันมาก

ไทรย้อย

Ficus benjamina L.

วงศ์ Moraceae

ไทรย้อยใบแหลม (ตรางด ภาคกลาง) จาเรย(เขมร)
ไทร (นครศรีธรรมราช) ไทรกระเบื้อง(ประจวบคีรีขันธ์)

Golden Fig, weeping Fig, Benjamin Tree,
Small-leaves Rubber Plant

เป็นไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ต้นมีเปลือกสีน้ำตาล กิ่งก้านมีรากอากาศย้อยลงสู่พื้น อาจมีขนาดเล็กเหมือนเส้นลวด หรือขนาดใหญ่เป็นรากค้ำจุนลำต้น ใบค่อนข้างดกหนาทึบ ใบมีรูปร่างค่อนข้างกลม ปลายใบแหลม แผ่นใบหนา ผิวมันเรียบ ผลค่อนข้างกลม ผลสุกสีแดงหรือ สีเหลือง

ส่วนที่เป็นพิษ	น้ำยางจากต้น
สารพิษที่พบ	furocoumarin, psoralens, ficin
การเกิดพิษ	หากสัมผัสน้ำยาง จะทำให้เกิดอาการระคายเคือง ผิวหนังเห่อเป็นบวมแดง หรือเป็นเม็ดคันตามผิวหนัง หากโดนแสงแดด จะยิ่งทำให้เกิดอาการคันมากขึ้น
การรักษา	หากสัมผัสให้รีบล้างออกด้วยน้ำและแอลกอฮอล์ ทายาแก้คัน เช่น คาลาไมน์โลชั่น

ช น้ำนมราชสีห์

Euphorbia hirta L.

วงศ์ Euphorbiaceae

นมราชสีห์, ผักโขมแดง (ภาคกลาง) ; หญ้าน้ำหมี (ภาคเหนือ) ; หญ้าหลังอึ่ง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน);
ไต่ปวยเถียงเช่า, ปวยเอี้ยว (จีน)

พืชล้มลุกขนาดเล็ก ต้นยาว 15-40 ซม. ลำต้นตั้งขึ้นหรือแผ่ออกรอบ ตามก้านสีแดงเรื่อ ๆ มีขนสีน้ำตาล ปนเกลี้ยง ใบเดี่ยวตรงกันข้าม รูปใบรี ปลายใบแหลมสั้น ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ มีจำนวนมาก ออกชิดกันแน่นเป็นกระจุกกลม ๆ สีเขียวปนม่วงแดง ไม่มีก้านดอก ผลกลมแกนสามเหลี่ยม มีรอยแยก 3 รอย ขึ้นตามที่รกร้างทั่วไป ออกดอกตลอดปี

ส่วนที่เป็นพิษ

ทั้งต้น น้ำยาง

สารพิษที่พบ

resinous blister, flavonoids

การเกิดพิษ

ยางมีฤทธิ์ระคายเคืองต่อผิวหนัง เป็นอันตรายต่อสัตว์ที่กินหญ้าเป็นอาหาร จะทำให้ระคายเคืองต่อทางเดินอาหาร สารสำคัญจะไม่ถูกทำลายโดยความร้อนและการตากให้แห้ง

การรักษา

ทำความสะอาดบริเวณที่สัมผัสน้ำยาง อาจใช้คาลาไมด์ไลซัน ทาแก้คัน

การทดสอบความเป็นพิษ

น้ำสกัดจากส่วนเหนือดินของน้ำนมราชสีห์เมื่อฉีดเข้าหลอดเลือดดำของหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูทดลองตายร้อยละ 50 เท่ากับ 7.4 มล./มก.

บอนสี

Caladium bicolor Vent.

วงศ์ Araceae

โพทะเล, โปฝรั่ง, โปศรี (บุรีรัมย์); โปศรีมหาโพ (ภาคกลาง); Portia Tree, Umbrella Tree
บอนฝรั่ง, บอนสี (ภาคกลาง)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู มีลำต้นใต้ดิน ใบใหญ่รูปคล้ายหัวใจครก ก้านใบใหญ่อบนน้ำ ลักษณะหย่นๆ คล้ายฟองน้ำ ดอกออกเป็นช่อลักษณะเป็นแท่ง ใบประดับสีเหลืองหุ้มไว้ ขยายพันธุ์โดยการแยกหน่อ

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง สารละลายในดินและหัว

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

หากสัมผัสน้ำยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน อาจอักเสบบวม และพอง หากกลืนกินพิษนี้ จะทำให้เสียงแหบ น้ำลายไหล อาเจียน แสบร้อนบริเวณที่สัมผัส เพดานบวมพอง

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างน้ำหลายๆ ครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์ ถ้ามีอาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล หากน้ำยางกระเด็นเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล

บานเช้า

Ipomoea violacea L. (Syn. *I. tricolor*)

วงศ์ Convolvulaceae

Moring Glory, Heavenly Blue

ไม้ดอก สูงประมาณ 30-80 ซม. ใบเป็นใบเดี่ยว รูปรี แกมรูปไข่ ปลายและโคนแหลม ขอบจักเป็นฟันเรียว

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

สารประกอบ clavine alkaloids ได้แก่ erginine isoergine, elymoclavine

การเกิดพิษ

หากกินเมล็ดจำนวน 50-200 เมล็ด จะทำให้เกิดอาการคลื่นไส้อาเจียน ประสาทหลอน อาจเพ้อคลั่ง อาจทำร้ายตนเองถึงแก่ชีวิตได้

การรักษา

อาจให้ chlorpromazine เป็นการแก้พิษ

บานทน

Strophanthus gratus Franch.

วงศ์ Apocynaceae

ไม้เถา ไม้ผลัดใบ ใบเดี่ยว ติดตรงข้ามกันเป็นคู่ แต่ละคู่สลับทิศทางกัน ทรงใบรูปรี หรือขอบขนาน ดอกโตสีขาวปนเหลือง ออกรวมกันเป็นช่อกระจุกหรือช่อเชิงหลั่นตามปลายกิ่ง ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ ทางกลีบดอกยาวสีเหลือง ผลเป็นฝักคู่ ผลแก่จัดแตกด้านเดียว เมล็ดรูปกระสวย มีขนสีขาวเป็นพู่ที่ปลาย

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางจากเปลือก เมล็ด

สารพิษที่พบ

cardiac glycosides ได้แก่ ouabain

การเกิดพิษ

หลังจากเคี้ยวหรือกลืนส่วนของพืชเข้าไป จะระคายเคืองต่อเยื่อในปากกระเพาะอาหาร ทำให้อาเจียน ท้องเสีย ปวดศีรษะมองเห็นไม่ชัด และการมองเห็นสีผิดปกติ มึนงง ชีพจรเต้นช้าหรือไม่สม่ำเสมอ ความดันโลหิตลด และตาย ยางจากเปลือก ทำให้สลบหรือตายได้ ชาวพื้นเมืองในแอฟริกาใช้หัวลูกศรจุ่มยางนี้แล้วใช้ยิงสัตว์หรือคน

การรักษา

ทำให้อาเจียน เพื่อกำจัดเศษพืชที่เหลือ แล้วให้ activated charcoal แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว

บานบุรีเหลือง

Allamanda cathartica L.

วงศ์ Apocynaceae

บานบุรีเหลือง (ทั่วไป) Yellow allamanda

ไม้เถา ทั้งต้นมียางสีขาว ใบเดี่ยวออกตรงข้าม หรือออกรอบข้อ 3-4 ใบ ใบรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ดอกออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง กลีบดอกตอนโคนเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยก 5 กลีบ กลีบดอกสีเหลืองสด ผลรูปทรงเกือบกลมมีหนาม ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ ยางจากต้น ใบ

สารพิษที่พบ resins

การเกิดพิษ หากรับประทานชิ้นส่วนของพืช จะเกิดอาการระคายเคือง ของเยื่อในปากและกระเพาะอาหาร มีอาการอาเจียน ท้องเดิน ปวดศีรษะ และท้องเสียรุนแรง และถึงตายได้ เนื่องจากสูญเสียน้ำ และเกลือแร่

การรักษา กำจัดเศษพืชที่เป็นพิษออกจากร่างกาย โดยทำให้อาเจียนแล้วนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้อง ให้น้ำเกลือทางเส้นเลือดเพื่อรักษาระดับน้ำ และอิเล็กโทรไลต์ในร่างกาย

บานเย็น

Mirabilis jalapa Linn.

วงศ์ Nyctaginaceae

จันยาม จำยาม ตามภาค(ภาคเหนือ);

Four-o'clock, marvel-of Peru

เป็นพืชล้มลุก ลำต้นตั้งตรงแตกกิ่งก้านจำนวนมาก ใบเดี่ยว ออกตรงกันข้าม รูปไข่หรือรูปหัวใจ ปลายเรียวแหลม โคนมนหรือกลม ดอกเป็นรูปแตร มี 5 กลีบ ดอกบานตอนบ่าย มีหลายสี เช่น สีขาว สีแดง เหลือง

ส่วนที่เป็นพิษ

ราก และ เมล็ด

การเกิดพิษ

หากรับประทานจะทำให้ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย หากสัมผัสรากจะทำให้เกิดอาการแพ้เป็นผื่นคันได้

ปรัง

Cycas sp.

วงศ์ Cycadaceae

บานบุรีเหลือง (ทั่วไป); Yellow allamanda

เป็นพืชตระกูลปรัง ลำต้นสูงอยู่ใต้ดิน ใบเป็นใบประกอบ ออกตามยอดเป็น
กระจุก มีเมล็ดไม่มีเปลือกหุ้ม

ส่วนที่เป็นพิษ

ทั้งต้น และ ผล

สารพิษที่พบ

cycasin

การเกิดพิษ

cycasin เป็นพิษต่อตับและเป็น carcinogenic การสลายตัวของ
cycasin ในสภาวะที่เป็นกรดจะได้เมธานอล ในสภาวะที่เป็นด่าง จะ
ได้กรดไฮโดรไซยานิค พิษจากเมธานอล คือ ทำให้ปวดศีรษะ วิง
เวียน อาเจียน ปวดท้อง หายใจไม่สะดวก ท้องเสีย ถ้าได้รับปริมาณ
มากจะทำให้ตาบอด ถ้าเกิดภาวะเป็นกรดในเลือด จะทำให้เลือดไป
เลี้ยงสมองน้อยลง และอาจถึงตายได้

การรักษา

ทำให้อาเจียนถ้าเกิดพิษจากไซยาไนด์ ให้ sodium nitrite ทาง
หลอดเลือดดำ ขนาดสำหรับผู้ใหญ่ 300 มก./10 มล. ทางหลอดเลือดดำ
มากกว่า 5 นาที ในเด็กขนาด 0.15-0.33 มล./กก. ถึง 10 มล. ทาง
หลอดเลือดดำมากกว่า 5 นาที

ปอกระเจา

Corchorus olitorius L.

วงศ์ Tiliaceae

กระเจา, ปอกระเจา (ภาคกลาง) ;

Tossa Jute, Jew's Mallow

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบรูปไข่ ปลายแหลม ขอบใบจัก มีติ่งแหลมยื่นยาวออกจากขอบใบจัก ซึ่งสุดท้ายทั้งสองด้าน ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกสีเหลือง กลีบดอก 5 กลีบ ฝักยาวตั้งตรงปลายแหลม ภายในแบ่ง 5 ช่อง แต่ละช่องมีเมล็ดสีดำจำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

cardiac glycosides ได้แก่ corchoroside-A,D,E

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต

การรักษา

1. ทำให้อาเจียนเพื่อกำจัดเศษพิษที่เหลือ แล้วให้ activated charcoal แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว
2. ตรวจวัดระดับโปแตสเซียมและแมกนีเซียมในเลือดทุกชั่วโมง ห้ามใช้ epinephrine หรือสารกระตุ้นอื่นๆ เพราะอาจเร่งให้เกิด ventricular fibrillation
3. ถ้ามี hypokalemia และไตปกติให้ผู้ป่วยดื่ม potassium chloride 5 กรัม ละลายในน้ำผลไม้หรือให้ 20 meg. ใน 5% dextrose จำนวน 500 มล. อย่างช้าๆ ในอัตราเร็วไม่เกิน 0.4 meg./min การให้โปแตสเซียมจะหยุดเมื่อระดับโปแตสเซียมในเลือดสูงถึง 5 meg/L. แต่ถ้ามี complete heart block ห้ามให้โปแตสเซียม
4. ถ้ามีอาการ hyperkalemia ให้กิน kayexalate 20 กรัม แล้วให้ insulin 10 unit ในน้ำ 5% dextrose อาจต้องทำ hemodialysis
5. ให้ phenytoin เพิ่มการ metabolism และ Lidocain เพื่อควบคุมอัตราการเต้นของหัวใจ ถ้าวิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 3 หรือ 4 ไม่ได้ผล
6. ให้ cholestyramine เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ
7. ฉีด atropine 0.05 มก./กก. เพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเมื่อมี digitalis heart block

การทดสอบความเป็นพิษ

เมล็ดปอกระเจาขนาด 500 มก./กก. นน.สัตว์ทดลองให้หนูกิน พบว่าหนูตายภายใน 48 ชั่วโมง

ปอเส็ง

Corchorus capsularis L.

วงศ์ Tiliaceae

ปอเส็ง, เส็ง (ภาคเหนือ) ; White Jute.

เป็นพืชล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ใบรูปไข่ ยาวเรียว ปลายใบแหลม ขอบใบจักซี่ ที่โคนใบมีติ่งยื่นออกมา ใบอ่อนมีขนปกคลุม ใบแก่ผิวเกลี้ยง ดอกสีเหลืองขนาดเล็ก ผลกลมผิวขรุขระ เมล็ดมีสีน้ำตาลแดง

ส่วนที่เป็นพืช

เมล็ด

สารพืชที่พบ

สารประกอบ cardiac glycosides, corchorin corchoritin

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เมล็ดปอไซ้เมื่อสูดดม อาการเป็นพิษเช่นเดียวกับพืชอื่นๆ ที่มี cardiac glycosides

ปัตตาเวีย

Jatropha integerrima Jacq.

วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว มีหลังใบค่อนข้างแดง ดอกออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง กลีบดอกสี
แดงหรือชมพู ผลมี 3 พู นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง

การเกิดพิษ

หากกินพืชนี้เข้าไป ประมาณครึ่งชั่วโมง จะมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน
คล้ายอาหารเป็นพิษ ปวดท้อง เนื่องจากเยื่อทางเดินอาหารถูกทำลาย
อาจมีอาการชา อัมพาตที่แขน ขา นานถึง 24 ชั่วโมง และจะดีขึ้นภายใน
1 อาทิตย์

การรักษา

ก่อนนำส่งโรงพยาบาลควรให้ดื่มนม หรือผงถ่าน (activated
charcoal) เพื่อลดการดูดซึม ส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันที

ป่าน

Linum usitatissimum L.

วงศ์ Linaceae

ทู่มี้ว (จีน)

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ และ เมล็ด

สารพิษที่พบ

cyanogenetic glycosides ได้แก่ linamarin, linustatin, neolinustatin และ lotaustralin

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไซยาไนด์จับกับเอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ลดลง ในธรรมชาติ สารพวกไซยาไนด์ที่อยู่ในพืชเหล่านี้จะอยู่ในรูปของสารประกอบ cyanogenetic glycoside การหุงต้มทำให้สุก จะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตรายหากรับประทานเข้าไปถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ เป็นจำนวนมากโดยมิได้นำมาหุงต้มเพื่อให้เอนไซม์หมดฤทธิ์ก็จะทำให้เกิดโทษ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคม่า ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าในปริมาณน้อยทำให้มีมันง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจและถึงแก่ความตายได้

การรักษา

ให้ได้รับพิษสุดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาที แล้วฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

โป๊ยเซียน

Euphorbia milii Desmoul.

วงศ์ Euphorbiaceae

ระวีงระไว, พระเจ้ารอบโลก, ว่านเข็มพญาอินทร์
(เชียงใหม่) ; ไม้รับแขก (ภาคกลาง); ว่านมงเมือง
(แม่ฮ่องสอน);

Crown of thorns, Christ plant, Christ thorn

ไม้พุ่มขนาดเล็ก มีน้ำยางขาว มีหนามแหลมจำนวนมาก ใบเดี่ยว ขอบใบมีสี
ม่วงแดงเล็กน้อย ดอกออกเป็นช่อ ช่อดอกฝอยมีกลีบประดับได้มีได้หลายสี แดง ชมพู
เหลือง ขาว ดอกแท้นขนาดเล็กอยู่ตรงกลาง นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป สามารถขยาย
พันธุ์โดยการปักชำ

ส่วนที่เป็นพิษ	น้ำยางสีขาว
สารพิษที่พบ	diterpene esters
การเกิดพิษ	น้ำยางขาวมีฤทธิ์กัดเมื่อสัมผัสผิวหนังจะรู้สึกปวดและผิวหนังอักเสบ เป็นปื้นแดง
การรักษา	หากสัมผัสผิวหนังให้ล้างน้ำยางออกด้วยแอลกอฮอล์

ฝักการอง

Lantana camara L.

(Syn. *Lantana esculenta* L.)

วงศ์ Verbenaceae

ก้ามกุ้ง , เบญจมาศป่า , ขะจาย , ตาปู , มะจาย
(แม่ฮ่องสอน); ชักกา (ปราจีนบุรี); คำขี้ไก่ (เชียงใหม่);
ดอกไม้จัน (ตราด); เบ็ญจมาศ , สدابแรง (ภาคเหนือ); ไม้
จัน (ชุมพร); ยี่สุ่น (ตรัง); สามสิบ (จันทบุรี); หญ้าสาบแรง
(ภาคกลาง, ภาคเหนือ);

Cloth of Gold, Hedge Flower.

ไม้พุ่มหรือเลื้อย ลำต้นเป็นเหลี่ยมมีขนบางชนิดมีหนามชนิด hooked prickles (เป็นขอ) ใบหยาบมีกลิ่นแรง ดอกเป็นดอกช่อชนิดอยู่เป็นกระจุก มีหลายสีคือ สีขาว เหลือง
เนื้อม่วง ส้มแดง ดอกสีเหลืองมีสีแดงอยู่กลาง ผลอ่อนมีสีเขียว ส่วนผลแก่มีสีน้ำเงิน
เข้มถึงดำ มีเมล็ด 2 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ สารพิษที่พบ การเกิดพิษ

ใบ ผลแก่แต่ยังไม่สุก

สาร triterpenoids ชื่อ lantadene A และ B

มีรายงานว่า เด็กอายุ 2-6 ขวบ ซึ่งรับประทานผลที่แก่แต่ยังไม่สุก พบ
ว่ามีอาการอ่อนเพลีย กล้ามเนื้อไม่ประสานกัน มึนงง อาเจียน หายใจ
ลึกแต่ช้า ม่านตาขยาย ตัวเขียว ท้องเดิน หมดสติและตายได้ในที่สุด
ผู้ใหญ่หากกินเข้าไปทำให้เกิด อาการผิวหนังไวต่อแสง (Photosensi-
tization) ผิวหนังมีรอยฟกช้ำดำเขียว (Lesion) และผิวหนังแตกใน
คนในสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย หากกินพืชชนิดนี้เข้าไปจะไปทำให้
ตับอักเสบจะมีการสะสมและขับถ่าย bromosulphophthalein ซึ่งอาจมี
ผลในการกำจัดสารพิษออกจากร่างกาย วัวที่กินพืชนี้เข้าไปพบว่า มีระดับ
serum adenosine diaminase เพิ่มขึ้น และมีอาการดีซ่าน

หมายเหตุ ผลการกรองมีหลายพันธุ์ และไม่อาจใช้สีของดอกเพื่อจำแนกชนิดหรือสายพันธุ์ของผลการกรองได้

การรักษา เด็กที่รับพิษจากผลการกรองรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อทำการล้างท้อง ถ้าได้รับพิษนานกว่า 3 ชั่วโมง ควรให้ยาประเภทสเดียมรอยด์ อะดีนาลีน และให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ สำหรับสัตว์เลี้ยงที่ได้รับพิษผลการกรองให้แยกจากบริเวณที่มีพิษนี้อยู่แล้วให้ยากระตุ้นการขับถ่าย

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร lantadene A มีพิษต่อสัตว์เลี้ยง ได้แก่ แกะ เมื่อให้ทางปาก ในขนาด 60 มก./กก. น้ำหนักตัว แต่ถ้าให้ทางหลอดเลือดดำขนาดที่ทำให้เกิดพิษเท่ากับ 2 มก./กก. น้ำหนักตัว

ผักกะโหลม

Limnophila rugosa Merr.

วงศ์ Scrophulariaceae

ผักกะโหลม ผักกะโหลม (ภาคกลาง); อัมกบ
(เชียงใหม่)

ไม้ล้มลุก ลำต้นจะแตกแขนงออกไป ต้นที่ยังเล็กอยู่จะมีขนปกคลุม แต่พอโตแล้วหรือแก่ขนก็จะหลุดร่วงไปเอง ลำต้นสูงประมาณ 1-2 ฟุตมีกลิ่นหอม ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ๆ ตรงข้ามกัน ลักษณะของใบเป็นรูปไข่ ปลายมน แต่ที่หลังใบจะมีขนปกคลุมและเป็นรอยย่น มี สีเขียวสด ก้านใบสั้น ดอกออกเป็นช่อ อยู่ตรงส่วนยอดของลำต้น ดอกสีน้ำเงินอมม่วงและกลางดอกจะแต้มด้วยสีเหลือง ลักษณะของดอกคล้ายรูปปาก ด้านบนมี 2 กลีบด้านล่าง 3 กลีบ

ส่วนที่เป็นพิษ ทั้งต้น

การทดสอบความเป็นพิษ

ส่วนสกัดของพืชทั้งต้น มีพิษเมื่อฉีดเข้าใต้ผิวหนังและกรอกทางปาก ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 12.7 ก./กก. และ 32 ก./กก. ตามลำดับ อาการพิษตรวจไม่พบ

ผักแว่น(ส้มกบ)

Oxalis repens Thunb. (*O. corniculata* L.)

วงศ์ Oxalidaceae

สังส้ม (แพร่); ส้มดิน , หญ้าตานทราย (แม่ฮ่องสอน);
ส้มสังกา , ส้มสามตา (เชียงใหม่)

ไม้ล้มลุกเลื้อยไปตามดิน พบทั่วๆ ไปในประเทศที่มีอากาศร้อน ใบเป็นใบรวมรูปฝ่ามือ ประกอบด้วยใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยมีรูปร่างค่อนข้างกลมปลายใบเว้า ขอบใบเรียบ ดอกสีเหลืองออกที่ง่ามระหว่างใบกับลำต้น ผลเป็นรูปทรงกระบอกปลายแหลมปกคลุมด้วยขน เมล็ดเมื่อแก่จัดสีน้ำตาล ผลที่แก่จัดถ้ามีสิ่งใดมากระทบหรือล้มฝัสดจะแตกออกและสลัดเมล็ดตามพู่ของผล

ส่วนที่เป็นพิษ ใบ

สารพิษที่พบ potassium oxalate, tartaric acid และ citric acid

การเกิดพิษ แกะที่กินพืชนี้เข้าไปมีอาการตัวสั่นและเดินไม่ตรงทางทั้งนี้
เนื่องจากแคลเซียมในชีรั่มลดลง

ผักเสี้ยน

Cleome gynandra L.

วงศ์ Cleomaceae

ผักส้มเสี้ยน (ภาคเหนือ) ; ผักเสี้ยน, ผักเสี้ยนขาว (ภาคกลาง)

; Wild Spider Flower.

ไม้ล้มลุก แตกกิ่งก้านสาขาที่ไม่ยาวมากรอบต้น ตามลำต้นมีขนอ่อนๆ ปกคลุม จับดูจะเหนียวมือ ใบประกอบ 3-5 ใบ ใบย่อยรูปไข่ ปลายแหลมขนาดไม่เท่ากัน เรียงกันคล้ายรูปนิ้วมือ ดอกเล็กสีขาวหรือขาวปนม่วง ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง ผักกลมยาว เมล็ดเหมือนเมล็ดงาสีดำ ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ ทั้งต้น

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไซยาไนด์จับกับ เอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ลดลง ในธรรมชาติสารพวกไซยาไนด์ที่อยู่ในพืชเหล่านี้จะอยู่ในรูปของ สารประกอบ cyanogenic glycoside การต้ม ดองจะทำให้สารพิษ สลายตัวและไม่เป็นอันตราย หากรับประทานเข้าไป

อาการพิษ

ถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ โดยมีได้นำมาหุงต้มหรือดอง เพื่อให้ เอนไซม์หมดฤทธิ์ก็จะทำให้เกิดโทษ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชัก กระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคม่าในราย ที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจ มีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าในปริมาณ น้อยทำให้มีมันง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัดและถึงแก่ความตายได้

การรักษา

ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาที แล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

ผักหนาม

Lasia spinosa Thw.

วงศ์ Araceae

กะลีส (มลายู-นราธิวาส); ผักหนาม (ทั่วไป)

พืชล้มลุก ลำต้นตั้งตรงหรือทอดไปตามพื้น ลำต้นโตเกือบเท่าข้อมือ มีหนาม ใบใหญ่ ใบคล้ายฝ่ามือ เป็นแฉกๆ มีแฉกประมาณ 11 แฉก แต่ละแฉกมีปลายเรียวแหลม ผิวใบทั้งสองด้านเรียบ ด้านบนมีสีเขียวเข้มมันวาว ด้านล่างมีสีเขียวปนเหลือง ตามเส้นใบมีหนามกระจายทั่ว ดอกมีก้านดอกยาวประมาณ 15-70 ซม. มีหนามกระจายทั่ว ดอกมีขนาดเล็กอัดแน่นบนแกนช่อดอกมีฐานรองดอกหุ้มดอกโดยปลายจะบานออกม้วนงอ มีตามที่อยู่รอบ หนองน้ำ ลำธาร บึงและพื้นที่ว่างเปล่า ขยายพันธุ์โดยใช้กิ่งแขนงที่แตกออกมาใหม่หรือใช้เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบและต้น

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides ได้แก่ cyanide

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไซยาไนด์จับกับเอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ลดลง ในธรรมชาติสารพวกไซยาไนด์ที่อยู่ในพืชเหล่านี้จะอยู่ในรูปของสารประกอบ cyanogenic glycosides การต้ม ดองจะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตราย หากรับประทานเข้าไป

อาการพิษ

ถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ โดยมีได้นำมาหุงต้มหรือดอง เพื่อให้เอนไซม์หมดฤทธิ์ก็จะทำให้เกิดโทษ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคม่า ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าในปริมาณน้อยทำให้มีเมื่ง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้ หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัดและถึงแก่ความตายได้

การรักษา

ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาที แล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

ฝิ่น

Papaver somniferum L.

วงศ์ Papaveraceae

Opium Poppy.

พืชล้มลุกอายุปีเดียว แตกกิ่งก้านได้ ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับรูปขอบขนาน โคนใบเว้า ขอบใบเป็นคลื่นหรือหยัก ลึก ดอกเป็นดอกเดี่ยว ออกที่ยอด มีสีสด ทั้งสีขาว ชมพู แดง หรือม่วง กลีบรองดอก 2 กลีบ หลุดร่วงง่าย กลีบดอก 4 กลีบ มนแผ่ ขอบเรียบหรือจัก ผลรูปร่างกลม มีฝาปิดด้านบน เมล็ดขนาดเล็กจำนวนมากและมีอาหารสะสมประเภทน้ำมันอยู่ปริมาณสูง

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางจากราก ยางที่กรีดจากผลที่ยังไม่สุก

สารพิษที่พบ

morphine, codeine, thebaine, papaverine

การเกิดพิษ

ออกฤทธิ์กดประสาทส่วนกลาง ทำให้ซึมเซาปากแห้ง กระหายน้ำ เหงื่อออกมาก คลื่นไส้ อาเจียน ท้องผูก ขาดออกซิเจน ชีพจรเต้นช้า อุณหภูมิของร่างกายลดลง และอาจตายเนื่องจากหัวใจหยุดเต้น

การรักษา

ฉีด nalorphine 10 มก. และ levallorphen 2 มก. เข้าทางเส้นโลหิต สลับทุก 10 นาที ล้างท้อง ห้ามผ้าให้ร่างกายอุ่น ให้ออกซิเจนช่วยการหายใจ

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของ papaverine เมื่อทดสอบในหนูถีบจักร โดยให้สารทางหลอดเลือดดำ มีค่าเท่ากับ 25 มก./กก. น้ำหนักตัวสัตว์

พญามือเหล็ก

Strychnos ignatii Berg

(Syn. *S. krabiensis* A.W. Hill)

วงศ์ Strychnaceae

พญามือเหล็ก (กระบี่); St. Ignatius Bean.

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ปลายใบแหลม เส้นใหญ่ภายในสามเส้นลักษณะคล้ายใบ
แสดงใจ ดอกออกเป็นช่อ มีผลกลมโตประมาณผลส้มเกลี้ยง เมล็ดในคล้ายคลึงกับเมล็ด
แสดงใจ แต่เล็กกว่าและไม่มีสตรีกินนเช่นแสดงใจ เป็นไม้ที่ขึ้นตามป่าราบทั่วๆ ไป เปลือก
ต้นสีขาวๆ เขียวๆ แน่น เนื้อไม้แน่น

ส่วนที่เป็นพิษ เนื้อไม้

สารพิษที่พบ strychnine และ brucine

การทดสอบความเป็นพิษ

สารสำคัญในส่วนสกัดเนื้อไม้ ที่สกัดด้วยแอลกอฮอล์ 95% และ
ส่วนที่ต้มกับน้ำมะพร้าว (น้ำธรรมดาอาจละลายได้เช่นเดียวกัน) มี
พิษกับสัตว์ทดลอง ทำให้สัตว์ทดลองชักและตายได้ lethal dose
ของ brucine ในคนมีค่าประมาณ 200 มก.

พญาไร้ใบ

Euphorbia tirucalli L.

วงศ์ Euphorbiaceae

เคียะจิ้น , พญาไร้ใบ , พญาไร้ใบ (เชียงใหม่); เคียะเทียน

(ภาคเหนือ); Pencil Tree Milk bush, Finger tree.

ไม้พุ่ม ไม่มีหนาม น้ำยางมาก อวบน้ำ ลำต้นแตกกิ่งก้านมีสีเขียว มีรอยแตก กิ่งทรงกระบอก เขียว เกลี้ยง ตอนบนแตกแขนงมากมาย ดอกเป็นดอกช่อขนาดเล็ก สีขาวอมเหลือง ผลมี 3 พู ปกคลุมด้วยขนสีน้ำตาลเข้ม

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางจากต้น

สารพิษที่พบ

diterpene esters ได้แก่ 4-deoxyphorbol

การเกิดพิษ

ยางขาวมีฤทธิ์กัดรุนแรง ตามตำรายาไทยใช้เพียงเล็กน้อยเพื่อกัดหูด ถ้าสัมผัสถูกผิวหนังทำให้เป็นผื่นแดง อาจรู้สึกปวดและทำให้ผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดงถ้าสัมผัสโดนตา จะทำให้เยื่อตาอักเสบ ตาอาจบอดได้ ถ้ากลืนน้ำยางจะทำให้ช่องปากบวม คลื่นไส้ อาเจียน ทำให้กระเพาะอาหาร และลำไส้อักเสบรุนแรง อุจจาระเป็นเลือด

การรักษา

ให้รีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้องทันที แล้วรักษาตามอาการให้ยาพวก corticosteroid บำบัดอาการอักเสบที่ผิว ถ้ายางเข้าตารีบล้างตาแล้วรีบไปพบแพทย์ โดยด่วน อาจใช้ยาพวก corticosteroid หยอดตา

พรมมิ

Herpestis monnieri H. B. K.

(Syn. *Bacopa monnieri* Pennell

วงศ์ Scrophulariaceae

ผักมี, พรมมิ (ภาคกลาง)

ไม้ล้มลุกขนาดเล็ก เลื้อยทอดลำต้นไปตามพื้นดินที่มีความชุ่มชื้นหรือน้ำขัง ลำต้น
เกลี้ยง อวบน้ำ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ สลับทิศทางกัน ก้านใบไม่ปรากฏให้เห็นชัด
ใบรูปหอกกลับหรือรูปรีขนกลายๆ ขอบใบเรียบ ปลายใบมนแล้วสอบเรียวมาทางโคนใบ
ดอกสีขาว เหลืองอ่อน หรือน้ำเงินอ่อน ออกเป็นดอกเดี่ยวๆ ตามง่ามใบ กลีบเลี้ยง
5 แฉก ปลายแหลม โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย กลีบดอกเป็นหลอดรูปแจกัน
ปลายแยกเป็น 5 แฉกผลเป็นแคปซูล รูปไข่

ส่วนที่เป็นพิษ ทั้งต้น

สารพิษที่พบ brahmine และ herpestine

การทดสอบความเป็นพิษ

ทั้งต้นมีพิษเมื่อดัดเข้าใต้ผิวหนัง อาการพิษตรวจไม่พบ ขนาดที่
ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 15.5 ก./กก

พริกฝรั่ง

Rivina humilis L.

วงศ์ Phytolaccaceae

พริกฝรั่ง (กรุงเทพฯ); Rouge Plant, Blood
Cherry, Coral Berry.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบรูปไข่ ขอบใบเรียบและดอกสลับกัน ดอกสีขาวอมชมพูอ่อน ดอกเป็นแบบที่ดอกตอนล่างบานก่อน ผลเมื่อยังอ่อนสีเขียวแต่เมื่อสุกมีสีส้มถึงแดงสด เป็นพืชของอเมริกาเขตร้อน ในประเทศไทยมีผู้นำมาปลูกไว้ตามบ้าน เพื่อเป็นไม้ประดับ

ส่วนที่เป็นพิษ

ราก

สารพิษที่พบ

resins

การเกิดพิษ

เมื่อกินพืชนี้เข้าไปครั้งแรกจะรู้สึกปวดแสบปวดร้อนในปากอาการเช่นนี้เป็นอยู่ได้ถึง 2 ชั่วโมง หรือนานกว่า ขึ้นต่อไปจะรู้สึกเจ็บคอ น้ำลายออกมากกว่าปกติพร้อมกับหาวคลื่นไส้ปวดที่กระเพาะและลำไส้ อาเจียน ท้องร่วง อุจจาระเป็นเลือด

พลับพลึง

Crinum asiaticum L.

วงศ์ Amaryllidaceae

ลิ้ว (ภาคเหนือ); Crinum Lily, Cape Lily.

ไม้ล้มลุก มีหัวอยู่ใต้ดิน ขึ้นเป็นกอ ลำต้นกลม ใบออกรอบๆ ลำต้น รูปใบแคบ ยาวเรียว ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นคลื่น ใบอวบน้ำ ดอกออกเป็นช่อ ตอนปลายมีดอกเป็นกระจุก 12-40 ดอก อยู่บนก้านดอกสั้นๆ เมื่อดอกยังอ่อนอยู่มีกาบสีเขียวย่อๆ หุ้มอยู่ 2 กาบ กลีบดอกสีขาว กลิ่นหอม กลีบดอกติดกัน ตอนโคนเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็นกลีบแคบๆ ยาวเรียวแหลม 6 กลีบ ผลสีเขียวอ่อน ค่อนข้างกลม

ส่วนที่เป็นพิษ

หัว

สารพิษที่พบ

solanine, lycorine และ crinamine

การเกิดพิษ

มีอาการอาเจียนและท้องร่วงเมื่อรับประทานเข้าไปเนื่องจากไปรบกวนผนังกระเพาะอาหารและกระตุ้น ระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้อาเจียน อาการพิษจาก solanine ทางกระเพาะอาหารและลำไส้คือ ก่อให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดเกร็งบริเวณช่องท้อง ท้องร่วง ส่วนทางระบบประสาท solanine จะกระตุ้นระบบประสาท และกด ระบบประสาท อาการพิษเหมือน atropine

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร crinamine เมื่อกรอกให้สุนัขเท่ากับ 10 มก./กก. น้ำหนักสัตว์ สารนี้มีฤทธิ์เพิ่มความดันโลหิตและกฏการหายใจในสุนัข

พลับพลึงดอกแดง

Crinum amabile Donn

วงศ์ Amaryllidaceae

Giant Lily

ไม้ล้มลุก มีหัวอยู่ใต้ดิน ขึ้นเป็นกอ ลำต้นกลม ใบออกรอบๆ ลำต้น รูปใบแคบ ยาวเรียว ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นคลื่น ใบอวบน้ำ ดอกออกเป็นช่อ ตอนปลาย มีดอกเป็นกระจุก 12-40 ดอก อยู่บนก้านดอกสั้นๆ เมื่อดอกยังอ่อนอยู่มีกาบสีเขียวอ่อนๆ หุ้มอยู่ 2 กาบ ดอกมีขนาดใหญ่ กลีบดอกสีขาว และมีแถบสีแดง เป็นทางยาวอยู่ทางด้านหลังของกลีบส่วนลำต้น และใบมีขนาดสูง และใหญ่กว่าชนิดดอกสีขาว

ส่วนที่เป็นพิษ

หัว ราก ผล ต้น ใบ

สารพิษที่พบ

lycorine และ crinamine

การเกิดพิษ

รากสด รับประทานเข้าไปทำให้เกิดคลื่นเหียนอาเจียน เหงื่อออก หัว รับประทานเข้าไปท้องเสีย เนื่องจากพิษเข้าไประคายเคืองต่อ mucosa ในกรณีที่มีความเป็นพิษ ไม่รุนแรงจะเกิดอาการอาเจียน และตัวสั่น นอกจากนี้ บางราย มีอาการท้องเดินร่วมด้วย ส่วนกรณีที่เป็นพิษรุนแรงนั้นยังไม่มีรายงานในมนุษย์สำหรับสัตว์นั้นอาการพิษที่พบคือ เชื่องซึม ชัก ความดันเลือดต่ำและอาจจะมีการทำลายเนื้อเยื่อตับเกิดขึ้นด้วย

การรักษา

ให้ผู้ป่วยดื่มน้ำมากๆ เพื่อเจือจางสารพิษแล้วทำให้อาเจียนและนำส่งโรงพยาบาลทันทีเพื่อล้างท้องเอาชิ้นส่วนพิษออกให้หมด หลังจากนั้นต้องให้ยาระงับอาการคลื่นไส้อาเจียน มิฉะนั้นผู้ป่วยจะเสียน้ำ และเกลือแร่มากเกินไป

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร lycorine เมื่อกอกรอกให้สุนัขเท่ากับ 41 มก./กก. น้ำหนักสัตว์

พลูแกก

Monstera deliciosa Liebm.

วงศ์ Araceae

พลูฉีก(กรุงเทพฯ):

Split-leaf philodendron

เป็นไม้เลื้อย ใบเดี่ยว ออกแบบสลับ ใบมีสีเขียวเข้ม ขนาดใหญ่ ขอบใบเว้าลึก เป็นคลื่นโดยตลอดใบ ดอกมีขนาดเล็ก ออกเป็นช่อแบบ spadix กาบช่อดอกมีสีเขียวหรือสีขาว ผลเป็นแบบผลรวม มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกา

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางในทุกลส่วนของพืช

สารพิษที่พบ

ผลึกรูปเข็มของ calcium oxalate และสารพิษอื่นๆ

การเกิดพิษ

หากสัมผัสน้ำยางจะทำให้มีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบวม และพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้าเคี้ยวพืชนี้ปริมาณมากจะทำให้เยื่อบุกระพุ้งแก้ม ปาก ลิ้น เพดาน แสบและร้อนแดงเสียงแหบ น้ำลายไหล อาเจียน แสบร้อน อาจเป็นตุ่มน้ำใส ทำให้พูดลำบาก และอาจไม่มีเสียง อาการรุนแรงมาก คือ กลืนไม่ได้ ถ้าพืชบางส่วนถูกกลืนลงสู่กระเพาะอาหาร จะทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบรุนแรงได้ เกิดอาการอาเจียน ท้องเสียเล็กน้อย เนื่องจากพิษทำให้เกิดอาการระคายเคือง mucosa

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆ ครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์ ถ้ามีอาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล ถ้าเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง หยอดตาด้วยยาหยอดตาที่มีสเตียรอยด์ แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว ทั้งนี้อาจให้ยาแก้อักเสบ และลดอาการบวม

แพงพวยฝรั่ง

Catharanthus roseus G. Don

วงศ์ Apocynaceae

นมอิน (สุราษฎร์ธานี); ผักปอดบก (ภาคเหนือ); แพงพวยบก,
แพงพวยฝรั่ง (กรุงเทพฯ); West Indian Periwinkle.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นตั้งตรง โคนต้นมักมีเนื้อไม้แข็ง ลำต้นมียางสีขาว ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ ผิวใบมีขนทั้งสองด้าน ดอกออกเดี่ยวๆ หรือเป็นคู่ตามซอกใบ ดอกรูปกรวยปลายแยก 5 แฉก สีชมพู หรือสีขาว ผลเป็นฝักกลมยาว ภายในมีเมล็ดสีดำจำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ	ทั้งต้น
สารพิษที่พบ	reserpine, rescinnamine
การเกิดพิษ	มีฤทธิ์ต่อจิตประสาททำให้เกิดอาการประสาทหลอน (Hallucination) ความรู้สึกสัมผัสผิดจากความเป็นจริง

โพธิสัตว์

Aleurites moluccana Willd.

วงศ์ Euphorbiaceae

กือระ (มลายู-ยะลา); ปูรัต (สตูล); โพธิสัตว์ บ็อกกลีส (กรุงเทพฯ); มะเยา (ภาคเหนือ); Candlenut Tree, Varnish Tree.

ไม้ขนาดใหญ่ ยอดอ่อน ใบและช่อดอกมีขนรูปดาวปกคลุม ใบเดี่ยวเรียงแบบบันไดเวียนห่างๆ ตามปลายกิ่ง ใบเป็นรูปไข่ รูปหอกหรือรูปข้าวหลามตัดบีมๆ ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแฉกมนหรือแหลม โคนใบมนหรือตัดใบแก่ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขน ดอกสีขาว ออกเป็นช่อที่ยอด ผลค่อนข้างกลม ผิวสีเขียวมะกอก เรียบ เปลือกหนา เมล็ดมีเปลือกหุ้มแข็ง

ส่วนที่เป็นพิษ	ต้น เปลือกต้น เปลือกผล เมล็ด
สารพิษที่พบ	เมล็ดมี hydrocyanic acid
การเกิดพิษ	เมื่อกินเข้าไปมากจะทำให้อาเจียน อาจตายเนื่องจากขาดน้ำและสารอิเล็กโทรไลต์
การรักษา	นำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้อง และรักษาตามอาการ

พองสมุทร

Duranta repens L.

(Syn. *D. plumieri* Jacq.)

วงศ์ Verbenaceae

เครือออน (แพร่); พวงม่วง, พองสมุทร (กรุงเทพฯ) ;

สาบู่ลด (เชียงใหม่); Sky - flower, Pigeon-berry, Golden

Dew-drop.

ไม้พุ่ม แตกกิ่งจำนวนมาก อาจมีหนามบ้างเล็กน้อย ใบเป็นใบเดี่ยวรูปไข่ ปลายใบอาจแหลมหรือมน ขอบใบจักเป็นซี่คล้ายฟัน ใบออกตรงกันข้าม ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ และส่วนยอดของลำต้น ดอกมีขนาดเล็ก สีม่วงอมฟ้าหรือขาว ออกดอกตลอดปี ผลกลมเล็กเมื่อแก่มีสีเหลือง

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ ผล เมล็ด

สารพิษที่พบ

สารประกอบพวก saponins ในเมล็ด

การเกิดพิษ

คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย หากกินในปริมาณมาก อาจทำให้เสียชีวิตได้

การรักษา

รักษาตามอาการ หากอาเจียนรุนแรงให้ล้างท้องทันที แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล

การทดสอบความเป็นพิษ

นำคั้นจากเมล็ดละลายน้ำ 1/100 ส่วน ฆ่าลูกน้ำได้

ไฟเดือนห้า

Asclepias curassavica L.

วงศ์ Asclepiadaceae

ค่าน้ำ, เต็งจ้อน (ลำปาง); คำแค้ (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน);
ดอกไม้เมืองจีน, ไม้เมืองจีน (สุราษฎร์ธานี); เทียนแดง
(ภาคกลาง); เทียนใต้, ไฟเดือนห้า (ภาคเหนือ); บัวลาแดง
(เชียงใหม่); พอดอซู (กะเหรี่ยง-ตาก); พอสู่เหนาะ
(กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); ไม้จีน (ประจวบคีรีขันธ์);
False Ipecacuanha, Milk Weed, Bloodflower. 1

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก เนื้ออ่อน แตกกิ่งก้านออกเป็นกอ ตามกิ่งก้านและใบจะมี
ยางสีขาว ใบเป็นรูปหอก แฉกและยาว ปลายแหลม ใบสีเขียวแก่ ดอกจะออกเป็นช่อๆ
ในแต่ละช่อจะประกอบด้วยดอกเล็กๆ มีอยู่ประมาณ 10-15 ดอก ดอกมีสีแดงสด มี
เกสรอยู่กลางดอกเป็นสีเหลืองซึ่งเกสรนี้จะเป็นรูปดาว 5 แฉก ผลฝักกลม และยาว ปลาย
ฝักแหลมมีเมล็ดเป็นปุยจึงปลิวลม และลอยน้ำไปได้ไกล

ส่วนที่เป็นพิษ

ยาง

สารพิษที่พบ

cardinolides ได้แก่ asclepin และ calactin

การเกิดพิษ

สูญเสียการควบคุมกล้ามเนื้อ เสียการทรงตัว มีอาการเกร็ง หายใจขัด
อัมพาต การเต้นของหัวใจลดลง

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร asclepin เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำแก่แมวเท่ากับ
0.236 มก./กก. น้ำหนักสัตว์ ค่า LD₅₀ ของสาร calactin เมื่อให้
ทางหลอดเลือดดำแก่แมวเท่ากับ 0.12 มก./กก. น้ำหนักสัตว์

มะกล่ำตาหนู

Abrus precatorius L.

วงศ์ Papilionaceae

กล่ำเครือ, กล่ำตาไก่, มะกล่ำเครือ, มะกล่ำแดง, มะแต็ก
(เชียงใหม่); เกมกรอม (สุรินทร์); ชะเอมเทศ, ตากล่ำ,
มะกล่ำตาหนู (กรุงเทพฯ); มะขามเถา, ไม้ไฟ (ตรัง);
Crab's Eye Vine, American Pea.

ไม้เถาเลื้อย ขนาดเล็ก ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อยออกเป็นคู่ รูปขอบขนาน โคนและปลายมน ขอบใบเรียบ ดอกคล้ายดอกถั่ว ออกเป็นช่อตามง่ามใบ กลีบรองดอกสีเขียว กลีบดอกสีชมพูแกมม่วง ผลเป็นฝักเวียน มีรอยคอดชัดเจน เมื่อแก่ฝักจะแตกออกตามยาวและบิดเพื่อกระจายเมล็ด เมล็ดสีแดงสด มีขี้สีดำเห็นชัดเจน ผิวเรียบเป็นมันแข็ง ค่อนข้างกลม

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ดและราก

สารพิษที่พบ

abrin, abruilin

การเกิดพิษ

จะมีอาการภายใน 3 ชั่วโมง ถึง 2 วันภายหลังกิน abrin มีฤทธิ์ระคายเคืองต่อเยื่อเมือก ทำให้มีอาการคลื่นไส้อาเจียน ท้องเสีย ปวดท้อง กระเพาะลำไส้อักเสบ ช่องท้องบวม เส้นเลือดฝอยถูกทำลาย ทำให้มีเลือดออกที่เรตินา ตับอักเสบ

การรักษา

ให้ผู้รับพิษดื่มนม หรือ activated charcoal เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษก่อนนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันที และรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร abrin มีค่า LD₅₀ ในหนูถีบจักร เท่ากับ 2 มก./กก.น้ำหนักสัตว์

มะเกลือ

Diospyros mollis Griff.

วงศ์ Ebenaceae

ผีเผา (เขี้ยว-ภาคเหนือ); มะเกลือ (ทั่วไป); มักเกลือ (เขมร-ตราด); Ebony Tree.

ไม้ต้นขนาดกลาง เรือนยอดเป็นพุ่มกลม กิ่งอ่อนมีขนนุ่มทั่วไปเปลือกนอกสีดำ แตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ ตามยาว ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่หรือแกมขอบขนาน โคนใบมนหรือกลม ส่วนปลายใบสอบ ใบแก่เกลี้ยงเมื่อแห้งเป็นสีดำ ดอกเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบ กลีบรองดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 4 แฉก ผลกลมเกลี้ยง มีกลีบรองดอกติดอยู่ที่ขั้วผล ผลแก่จัดสีดำ เมื่อแห้งเปลือกเปราะ

ส่วนที่เป็นพิษ

ผลดิบ

สารพิษที่พบ

diospyrol

การเกิดพิษ

เมื่อรับประทานผลมะเกลือที่มีผิวสีดำแล้วจะเกิดอาการ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสียอย่างรุนแรง ตาพร่ามัว อ่อนเพลีย และตาบอดในที่สุด มีรายงานว่าคนใช้รับประทานน้ำคั้นจากผลมะเกลือประมาณ 17 ชม. จะมีอาการทางตาคือ รูม่านตาขยายทั้งสองข้าง ไม่มีปฏิกิริยาต่อแสง ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นการฝ่อของประสาทออปติค ทำให้ตาบอดทั้งสองข้าง

การรักษา

รักษาตามอาการ ให้โซเดียมไบคาร์บอเนต 5 กรัม ทุก 4-6 ชั่วโมง เพื่อช่วยให้สาร naphthalene ถูกขับถ่ายเร็วขึ้น และให้เด็กขามาเรธาโซนร่วมกับยาขยายหลอดเลือด และวิตามินบีรวม จากนั้น จึงให้รับประทานเพริคินโซโลน ป้องกันการอักเสบของเส้นประสาทและเนื้อเยื่อของเรตินาใน 2-3 วัน หลังจากนั้น รูม่านตาก็เริ่มมีปฏิกิริยาต่อแสง การเห็นจะเริ่มดีขึ้น

การทดสอบความเป็นพิษ

เมื่อป้อนสารสกัดผลมะเกลือด้วยเอธานอล 95% ให้หนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้สัตว์ทดลองตายร้อยละ 50 คือ 2.56 ก./กก. และเมื่อให้น้ำคั้นผลมะเกลือแก่กระต่ายขนาด 14 มล./กก. พบว่าเป็นพิษต่อกระต่าย

มะคำดีควาย

Sapindus saponaria

(Syn. *Sapindus rarak* A. DC.)

วงศ์ Sapindaceae

ชะแซ, ชะเหล่เด (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); ประคำดีควาย,

มะคำดีควาย (ภาคกลาง-Peninsular); มะซัก, สัมป่อย

เทศ (ภาคเหนือ); Soap Nut Tree.

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง แบ่งกิ่งก้านและแตกใบส่วนบนของลำต้น ใบเป็นใบประกอบและออกเป็นช่อ ช่อหนึ่งๆ มีใบย่อยออกตรงข้ามกัน หรือทะแยงกันเล็กน้อยประมาณ 5-9 คู่ ใบย่อยรูปหอก ค่อนข้างหนา โคนใบและปลายใบแหลม ดอกสีขาวหรือสีเหลืองอ่อน ๆ ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง ดอกย่อยมีกลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบติดกันเล็กน้อย และมีกลีบรอง 4 กลีบ ด้านนอกของกลีบรองมีขนสั้นๆ สีน้ำตาลแดงผลกลมออกเป็นพวง เมื่อสุกกลายเป็นสีดำ

ส่วนที่เป็นพิษ

ผล

สารพิษที่พบ

saponins

การเกิดพิษ

หากถูกดูดซึมในลำไส้ทำให้เม็ดเลือดแดงแตก เกิดอาการกระวนกระวาย ปวดศีรษะ เป็นไข้ กระจายน้ำ ม่านตาขยาย กล้ามเนื้อเปื่อย กระตุก ชัก และอาจถึงตายถ้ากินปริมาณมาก

การรักษา

ให้ผู้รับพิษดื่มนม หรือ activated charcoal เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษก่อนนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้องทันทีและรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

กองวิจัยทางแพทย์ได้ทำการทดสอบ พบว่า เมื่อฉีดเข้าใต้ผิวหนังจะมีอาการพิษ ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เมื่อฉีดเข้าใต้ผิวหนังเท่ากับ 2 ก./กก.

มะเดื่อปล้อง

Ficus hispida L. f.

วงศ์ Moraceae

เดื่อปล้อง (สระบุรี, ภาคเหนือ, นครศรีธรรมราช); เดื่อป่อง (กรุงเทพฯ); เดื่อสาย (เชียงใหม่); ตะเอน้ำ, เอาแน่ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); สะกอสनिया (มลายู-นราธิวาส)

ไม้ต้น ไม้ผลัดใบ ลำต้นมักคดงอและแตกกิ่งต่ำ ใบเดี่ยว ติดเรียงสลับ ทรงใบรูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ โคนใบสอบเล็กน้อย ปลายหยักคอดเป็นติ่งแหลม มีขนสากทางผิวใบด้านล่าง ดอกเพศผู้และเมียอยู่ต่างช่อแต่อยู่ในต้นเดียวกัน ผลเป็นชนิดผลรวมรูปลูกข่าง ซึ่งเกิดจากรานดอกขยายใหญ่หุ้มไว้มิด ฉ่ำน้ำ

- ส่วนที่เป็นพิษ** ยางทั้งจากใบ เปลือก และผล
- การเกิดพิษ** ทำให้ผิวหนังเป็นผื่นคันและเป็นตุ่มพอง
- การทดสอบความเป็นพิษ**

เมื่อฉีดสารสกัดส่วนของพืชที่อยู่เหนือดินด้วยแอลกอฮอล์และน้ำ (1:1) เข้าช่องท้องของหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 คือ 0.75 ก./กก.

มะม่วงหิมพานต์

Anacardium occidentale L.

วงศ์ Anacardiaceae

กะแตแถ (มลายู-นราธิวาส); กายี (ตรัง); ตำหยาว, ท้ายล่อ,

ส้มม่วงพูนหน่วย (Peninsular); นายอ (มลายู-ยะลา);

มะม่วงกาสอ (อุตรดิตถ์); มะม่วงกุลา, มะม่วงลังกา,

มะม่วงสินหน, มะม่วงหยอด (ภาคเหนือ); มะม่วงพูนหน่วย,

ส้มม่วงพูนหน่วย (สุราษฎร์ธานี); มะม่วงยางหุย, มะม่วงเล็ดล่อ

(ระนอง); มะม่วงไม่รู้หาว (ภาคกลาง); มะม่วงสิโท (เชียงใหม่);

มะโท (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน); ยาโงย, ยาร่วง (ปัตตานี);

Cashew Nut Tree.

ไม้ต้นขนาดเล็ก ไม่ผลัดใบ ลำต้นและกิ่งมักคดงอ เปลือกสีเทา มักแตกเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยว รูปไข่กลับ ติดเวียนเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง ดอกเล็กสีขาว ออกรวมเป็นช่อเชิงหลั่นตามปลายกิ่ง ผล เป็นเมล็ดเดี่ยวอยู่นอกเนื้อ ห้อยอยู่ใต้ก้านที่บวมและนุ่มคล้ายตัวผล

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางจากเปลือกเมล็ด

สารพิษที่พบ

phenolic compounds เช่น cardol และ anacardic acid

การเกิดพิษ

ยางมีฤทธิ์กัดรุนแรง ทำให้บริเวณที่สัมผัส บวมแดง พองเป็นตุ่มน้ำใส หรืออาจลุกลามรุนแรงเป็นeczematous dermatitis โรคผิวหนังที่เกิดจากแพ้ยางพิษนี้ เรียกว่า Cashew nut dermatitis หากกินเข้าไป อาจทำให้เกิดแผลพุพอง ถูกปาก ลิ้น จะมีอาการคันคอ ไหม้คอทำให้อาเจียน

การรักษา

ล้างยางที่สัมผัสออกทันทีด้วยสบู่หรือน้ำสะอาดมากๆ และทาด้วยครีมสเตียรอยด์ รับประทานยาสเตียรอยด์ชนิดเม็ดในรายที่แพ้รุนแรง

มะมุด

Mangifera foetida Lour.

วงศ์ Anacardiaceae

มะแจ, มาจั่ง (มลายู-Peninsular); มะมุด, มะละมุดไทย
(Peninsular); Horse Mango.

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบเขียวอ่อนยาว เป็นไม้ที่งอกงามได้ในพื้นดินทุกแห่ง ผลมีรสหวานแหลมกว่าไม้อื่นๆ ถ้าปลูกโดยวิธีตอนกิ่งจะอยู่ได้ราว 70-80 ปี ถ้าใช้เมล็ดปลูกจะอยู่ได้นานกว่านั้น

ส่วนที่เป็นพิษ	ยางจากผล
สารพิษที่พบ	phenolic compounds
การเกิดพิษ	ถ้าใช้ปากกัดผลมะมุดโดยเฉพาะผลอ่อนมียางมากจะทำให้ปากเป็นแผลได้ ถ้าถูกผิวหนังอ่อนจะทำให้เกิดพุพอง จะบวมแดง พองเป็นตุ่มน้ำใส หรืออาจลุกลามรุนแรงเป็น eczematous dermatitis ถ้ายางเข้าตาอาจทำให้เป็นแผลในตาได้
การรักษา	หากสัมผัสให้ล้างยางที่สัมผัสออกทันทีด้วยสบู่และน้ำสะอาดและทาด้วยครีมสเตียรอยด์ หากมีอาการอักเสบอาจกินยาสเตียรอยด์ชนิดเม็ดจะลดอาการบวม การอักเสบได้

มะเยา

Vernicia fordii Airy Shaw

(Syn. *Aleurites fordii* Hemsl.)

วงศ์ Euphorbiaceae

มะเยา (ภาคเหนือ); ทังอิว (จีน)

Tung Oil Tree.

ไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกสีน้ำตาลแกมเทา ใบเดี่ยวเรียงแบบขนานโตเวียนห่างๆ รูปไข่ป้อมหรือรูปหัวใจ ปลายใบแหลมเป็นติ่ง ขอบใบเรียบ โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ใบแก่ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนประปราย ตรงรอยต่อระหว่างก้านใบ และแผ่นใบด้านบนมีต่อมกลมๆ สีแดง 2 ต่อม ดอกออกเป็นช่อที่ยอด ปกติกลีบดอกมี 5 กลีบ สีขาว ที่ฐานกลีบมีลาย และจุดประสีเหลืองแดง บางทีเหลืองหรือม่วงอมน้ำเงิน ผลรูปค่อนข้างกลม มีเนื้อแก่สีเหลือง แดงคล้ำหรือน้ำตาลปนดำ เปลือกหุ้มเมล็ดแข็ง ปลุกกันบ้างทางภาคเหนือของไทย

ส่วนที่เป็นพิษ	ใบ และเมล็ด
สารพิษที่พบ	toalbumin saponins
การเกิดพิษ	เป็นพิษต่อระบบทางเดินอาหาร ทำให้อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย อาจถึงตายเนื่องจากขาดน้ำ
การรักษา	ลดการดูดซึมของสารพิษก่อนนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันที และรักษาตามอาการ

มะละกอฝรั่ง

Jatropha multifida L.

วงศ์ Euphorbiaceae

พืชน้ำ(กรุงเทพฯ); มะหุ้งแดง (ภาคเหนือ)

ไม้พุ่ม กิ่งก้านเรียวยาว ผิวลำต้นค่อนข้างเรียบ มีรอยแผลเป็นเกิดจากใบหลุดร่วง ใบเดี่ยว มักอยู่รวมกันบริเวณปลายกิ่ง ขอบใบเว้าลึกเป็นแฉก ขอบใบของแต่ละแฉกหมักเป็นซี่ห่างๆ ดอกออกเป็นช่อ กลีบดอกสีแดง ผลรูปไข่ ด้านข้างแบนเล็กน้อย เมื่อแก่มีสีเหลือง มักปลูกเป็นไม้ประดับ

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด น้ำยางใส

สารพิษที่พบ

สารประกอบ phorbol

การเกิดพิษ

ถ้าน้ำยางถูกผิวหนังบางคนก็จะเกิดอาการแพ้ บวมแดง แสบ ร้อน เมล็ดเมื่อรับประทานเข้าไปจะทำให้เกิดอาการ ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย กล้ามเนื้อชักกระตุก หายใจเร็ว การเต้นของหัวใจผิดปกติ ความดันต่ำ พิษคล้ายมะหุ้ง เมล็ดพิษนี้เพียง 3 เมล็ด หากกินเข้าไปก็จะเกิดอันตรายได้

การรักษา

เมื่อได้รับพิษ ควรให้ดื่มนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันที แล้วให้การรักษาตามอาการ อาจให้น้ำเกลือทางเส้นเลือด เพื่อป้องกันการช็อค เนื่องจากการสูญเสีย น้ำและเกลือแร่

มะแว้งนก

Solanum nigrum L.

วงศ์ Solanaceae

ข่าอม (ประจวบคีรีขันธ์); ทูมขัน (นครราชสีมา); ประจาม (สงขลา); มะแว้งนก, แว้งนก (สุราษฎร์ธานี); หน้ำต้มดอก (เชียงใหม่); ออเดียมกุย, โอเดียมกุย (จีน-กรุงเทพฯ);
Black Nightshade. Garden Nightshade

ไม้พุ่มขนาดเล็ก อายุเพียงปีเดียว ดอกสีขาว ออกเป็นพวงห้อยลงมาหาดิน ผลมีลายสีเขียวสลับสีขาวคล้ายมะแว้งเครือ เมื่อสุกมีสีม่วงแดงเข้มเกือบดำ

ส่วนที่เป็นพิษ ใบ ผลดิบ

สารพิษที่พบ solanine

การเกิดพิษ หลังจากรับประทานผลเข้าไปภายใน 2-3 ชั่วโมง มีอาการคันในปาก และลำคออย่างรุนแรง ระคายเคืองต่อกระเพาะอาหารและลำไส้ อาจทำให้เกิดอาการอักเสบ อาเจียน ท้องร่วง ม่านตาขยาย ง่วงนอน และมึนงง ปวดศีรษะ ชัก หายใจไม่ออก หมดสติ อุจจาระเป็นเลือด เนื่องจากมีแผลที่ลำไส้ และอาจถึงตายได้

การรักษา เมื่อได้รับพิษ ควรให้ดื่มนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึมแล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้องทันที แล้วให้การรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร solanine ขนาด 2.8 มก./กก. น้ำหนักตัวทำให้เกิดพิษในคน

มักม่วน

Prunus persica Batsch

วงศ์ Rosaceae

ท้อ (จีน); มะฟุ้ง (เงี้ยว); มักมวน, มักม่วน (ภาคเหนือ); หุงคอบ, หุงหม่น (เชียงใหม่)

ไม้ต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ มีขนาดสูงประมาณ 8 เมตร ลักษณะลำต้นและกิ่งอ่อนจะมีผิวเปลือกเกลี้ยงไม่มีขน เป็นสีน้ำตาลแดง หรือสีเขียวยาวอ่อน ใบมีลักษณะเป็นรูปยาวรี ปลายใบแหลมเรียว ดอกออกเป็นดอกเดี่ยวตามบริเวณกิ่ง ลักษณะของดอกมีกลีบเป็นสีชมพูอ่อน ดอกหนึ่งมี 5 กลีบ ผลมีลักษณะเป็นรูปมนรี ปลายแหลม เปลือกนอกของผลมีสีเขียวออกเหลืองๆ และมีขนสั้น ๆ นุ่มปกคลุมภายในผลมีเมล็ดอยู่ 1 เม็ด มีลักษณะเป็นรูปมนรีคล้ายๆ กับรูปหัวใจ เปลือกเมล็ดแข็ง มีร่องลึก เป็นพรรณไม้ที่มักขึ้นได้ดีในบริเวณที่มีอากาศเย็นชื้น

ส่วนที่เป็นพิษ สารพิษที่พบ การเกิดพิษ

เปลือกของเมล็ด เมล็ดใน

cyanogenic glycosides ได้แก่ prunasin, amygdalin และ dhurrin หากรับประทานเมล็ด จะทำให้หัวใจเต้นแรง หายใจขัด กล้ามเนื้อบิดตัว ชัก อาจถึงตายนี้อุบัติต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต ถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ โดยมีได้นำมาหุงต้มหรือดองเพื่อฆ่าเอนไซม์เสียก่อนทำให้เกิดโทษ ถ้าในปริมาณน้อยทำให้มีเม็นง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัด และถึงแก่ความตายได้

มันแกว

Pachyrhizus erosus Urban

วงศ์ Papilionaceae

หัวแปะก๊วย (Peninsular) เครือเขาขน หมาก

บั้ง (เพชรบูรณ์) ถั่วกินหัว ถั่วบั้ง มันแกวละแวก มันแกว

लग มันละแวก มันลาว (ภาคเหนือ); Yambean

เป็นพืชล้มลุก เลื้อยพันไปตามพื้นดิน ลำต้นมีขนปกคลุม ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อยหลายใบ ดอกออกเป็นช่อ มีสีม่วงหรือม่วงอมน้ำเงิน ผลเป็นฝัก มีขนปกคลุมทั่วไป ภายในฝักมีเมล็ด 4-9 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด ใบ ฝักแก่

สารพิษที่พบ

pachyrrhizin, rotenone

การเกิดพิษ

ทั้ง pachyrrhizin และ rotenone มีฤทธิ์เป็นยาฆ่าแมลง เมล็ดมันแกวเป็นพิษต่อปลา เมล็ดและฝักมีสารประกอบที่ทำให้เม็ดเลือดแดงต่ำ หากรับประทานจำนวนมากจะทำให้เสียชีวิตได้ เนื่องจากฤทธิ์กัดกร่อนหายใจ

การรักษา

ทำให้อาเจียนเพื่อกำจัดเศษพืชพิษในกระเพาะอาหาร และให้ activated charcoal เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ รีบนำส่งโรงพยาบาล และให้การรักษาตามอาการ

มันเทศ

Ipomoea batatas Lamk

วงศ์ Convolvulaceae

หมักอ้อย(เขียงใหม่) มันแกว(ภาคเหนือ)

เป็นไม้ล้มลุก หัวใต้ดินรูปกระสวย ลำต้นเลื้อยบนดิน หรือตั้งตรง บางครั้งเลื้อยพันลำต้นเป็นเหลี่ยม หรือทรงกระบอก แตกกิ่งก้านมาก ที่ข้อมีราก เกลี้ยง หรือมีขน มียางขาว ใบรูปไข่กว้างหรือรูปกลม ขอบเรียบ หรือจักเป็นแฉก 3-5 แฉก โคนใบรูปหัวใจกว้าง ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ ก้านช่อดอกแข็งกลีบดอกเชื่อมติดกัน สีม่วงอ่อน ผลแห้งรูปไข่ มีเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

ยอดอ่อน

สารพิษที่พบ

สารประกอบ hydrocyanic acid

การเกิดพิษ

หากรับประทานยอดอ่อนดิบๆ จำนวนมากจะเกิดพิษ เนื่องจากไซยาไนด์จับกับเอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ได้น้อยลง การทำให้สุก หรือการต้ม จะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตราย ถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ จะทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคม่า ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าใน ปริมาณน้อยทำให้มีมันง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัดและถึงแก่ความตายได้

การรักษา

ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาที แล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

มันฝรั่ง

Solanum tuberosum L.

วงศ์ Solanaceae

มันเทศ มันอาลู มันอีลู(ภาคเหนือ);

Potato

เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเหลี่ยม ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อยหลายใบ ดอกออกเป็นช่อ สีขาวหรือขาวอมน้ำเงิน

ส่วนที่เป็นพิษ หัวมันฝรั่งที่กำลังงอก

สารพิษที่พบ solanine

การเกิดพิษ อาการพิษที่เกิดขึ้นคือ ปวดแสบปวดร้อนในลำคอ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องร่วง ทำให้มีเม็นง การเต้นของหัวใจอ่อนลง ตัว เย็นซีด การหายใจล้มเหลว สาร solanine ที่พบมากบริเวณตาของมันฝรั่งที่กำลังงอก ดังนั้นไม่ควรรับประทานมันฝรั่งที่กำลังงอก ถ้าจะรับประทานควรตัดส่วนที่กำลังงอกออกให้หมด และทำให้สุก

การรักษา ทำให้อาเจียน หรือให้ activated charcoal เพื่อดูดซึมพิษ หลังจากนั้นรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร solanine ขนาด 2.8 มก./กก.น้ำหนักตัวทำให้เกิดพิษในคน

มันสำปะหลัง

Manihot esculenta Crantz

วงศ์ Euphorbiaceae

มันสำปะหลัง(ภาคกลาง) มันตัน มันไม้(Peninsular)

มันทิว(พังงา) ต่างน้อย ต่างบ้าน(ภาคเหนือ)

ไม้พุ่ม ลำต้นมีรอยแผลก้านใบ ใบเดี่ยวเรียงแบบบันไดเวียน ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ โคนใบสอบแคบ ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างสีขาวนวล ใบเป็นแฉกลึก 3-9 แฉก ก้านใบยาว ก้านใบอาจมีสีแดงหรือสีเขียวก็ได้ ดอกออกเป็นช่อ รากสะสมอาหาร ทุกส่วนถ้าสัมผัสด้วยของมีคม จะมียางสีขาวไหลออกมา ผลเป็นรูปกลม เมล็ดรี

ส่วนที่เป็นพิษ

ราก และ ใบ

สารพิษที่พบ

hydrocyanic acid

การเกิดพิษ

หากรับประทานหัวมันสำปะหลังดิบจะมีพิษทำให้ถึงตายได้ เนื่องจากสารประกอบ cytochrome glycoside มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไซยาไนด์จับกับเอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ได้น้อยลง การทำให้สุก หรือการต้มจะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตราย ถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ จะทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ โคม่า ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไซยาไนด์ ถ้าในปริมาณ น้อย ทำให้มีมันง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัดและถึงแก่ความตายได้ ให้ผู้รับพิษสูดดม amyl nitrite ทุกๆ 5 นาทีแล้วจึงฉีด 3% sodium nitrite 10 มล. หลังจากนั้นให้ 50% sodium thiosulphate 50 มล. ระหว่าง 15-20 นาที ถ้าหายใจไม่สะดวกให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ

การรักษา

ยางน่อง

Antiaria toxicaria Lesch.

วงศ์ Moraceae

กิ่ง (เงี้ยว-เชียงใหม่); จ้อยนาง, ยอน, ยาต่าง, ยางต่าง, ย่าน่อง, หมากลิ้นอาน (เชียงใหม่); จิว (กะเหรี่ยง-ตาก); ชะแวง, ยางน่องขาว (นครราชสีมา); โดีะแท้ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); ทรายเขา (กำแพงเพชร); เทียนขโมย (เพชรบูรณ์); น่องยางขาว (แม่ฮ่องสอน); ยวน (Peninsular); ย่านาง (ภาคกลาง, ภาคเหนือ); Upas Tree.

ไม้ต้น ผลัดใบ โคนมักเป็นพุ่ม กิ่งอ่อนมีขนสากโดยทั่วไป ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรีแกมรูปขอบขนาน โคนใบมนหรือหยักเว้าเข้า ปลายเป็นติ่งแหลม ขอบใบมีขนเป็นกระจุก เป็นระยะๆ ทำให้ดูคล้ายใบหยัก ใบแก่ไม่มีขน ดอกออกเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบ ผลค่อนข้างกลม ฉ่ำน้ำ และมีขนสีน้ำตาลคลุม ผลแก่สีแดงหรือสีแดง

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางจากเปลือก

สารพิษที่พบ

สารประเภท cardiac glycosides ได้แก่ antiarin, antiarsin และ toxicarin

การเกิดพิษ

ยางมีรสขมและมีฤทธิ์กัด หลังจากเคี้ยวหรือกลืนส่วนของพืชเข้าไป จะระคายเคืองต่อเยื่อในปากกระเพาะอาหาร ทำให้อาเจียน ท้องเสีย ปวดศีรษะ มีผลต่อการทำงานของหัวใจ ทำให้หัวใจเต้นช้าลง เปลี่ยนแปลงความดัน และระบบไหลเวียนโลหิต ในขนาดสูงทำให้หัวใจเต้นไม่เป็นจังหวะ และทำให้หัวใจล้มเหลว ชาวพื้นเมืองจะใช้หัวลูกศรจุ่มยางนี้แล้วใช้ยิงสัตว์หรือคน ทำให้สลบหรือตายได้

การรักษา

1. ทำให้อาเจียน เพื่อกำจัดเศษพืชพิษที่ไม่ถูกดูดซึมออก แล้วให้ผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ วัดปริมาณไปดัสเซียมในซีรัมทุกชั่วโมง ตรวจสอบหัวใจควบคุมอัตราความเร็วของการบีบตัวของหัวใจ ไม่ควรให้ epinephrine หรือยากระตุ้นอื่นๆ เพราะจะทำให้เกิด ventricular fibrillation

2. การลดพิษ

2.1 ถ้ามีอาการ cardiac arrhythmia เนื่องจากปริมาณโปตัสเซียมลดลง หากผู้ป่วยพิษไม่มีอาการผิดปกติทางไต ให้ potassium chloride 5 กรัม ละลายในน้ำผลไม้ ให้ดื่มทุกชั่วโมง หรือให้โปตัสเซียม 20 mEq/L ใน 500 มล. 5% dextrose ทางเส้นเลือด อัตราเร็วไม่เกิน 0.3 mEq/นาที่ จนกระทั่ง ECG ปกติ ถ้าในซีรัมมีปริมาณโปตัสเซียม 5 mEq/L ควรหยุดให้โปตัสเซียมทันที และไม่ควรใช้โปตัสเซียมในผู้ป่วยพิษที่มีอาการ complete heart block

2.2 ลดปริมาณโปตัสเซียมที่เพิ่มขึ้นโดยให้โซเดียม โพลีสไตรีนซัลโฟเนต เช่น kayexalate 20 กรัมทางปาก หรือสวนทุก 4 ชั่วโมง ให้อินสุลิน 10 ยูนิทขณะให้เด็กซ์โตรส 5%

2.3 สำหรับ atrial and ventricular irregularities ซึ่งไม่ได้ตอบสนองต่อการใช้โปตัสเซียมให้ phenytoin 0.5 มก./กก. ทางเส้นเลือดอย่างช้าๆทุก 1-2 ชั่วโมง และไม่ควรเกิน 10 มก./กก. ใน 24 ชั่วโมง ให้ lidocaine 1 มก./กก. 5 นาที และ 15-50 ไมโครกรัม/กก./นาที่ เพื่อควบคุมการเต้นของหัวใจให้ปกติ ระวังการใช้ propranolol, quinidine และ procainamide จะเป็นอันตราย

2.4 ให้ cholestyramine เพื่อช่วยลดการดูดซึมพิษ

2.5 ให้อะโทรปีนขนาด 0.01 มก./กก. ทางเส้นเลือดเพื่อเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจในรายที่เกิดอาการ heart block

3. ในกรณีไตเสียหายให้รับรักษาจนกว่าอาการเต้นผิดปกติของ ventricle ที่เกิดจากสารพิษจะหายไป โดยดูจาก ECG ถ้าไตปกติให้ดื่มน้ำสะอาดทุก 24 ชั่วโมง แต่ห้ามให้ยาขับปัสสาวะในกรณีที่ยังมีฤทธิ์ของสารพิษอยู่

4. ลดปริมาณโปตัสเซียมที่เพิ่มขึ้นโดยให้ sodium polystyrene sulfonate เช่น ให๊กิน kayexalate ในน้ำ 5% dextrose

5. ถ้าวิธีการในข้อ 2 และ 3 ไม่ได้ผลให้ฉีด phenytoin 0.5 มก./กก. อย่างช้า ๆ ทุก 1-2 ชั่วโมง และไม่ควรเกิน 10 มก./กก. ใน 24 ชั่วโมง ให้ lidocaine 1 มก./กก. 5 นาที และ 15-50 ไมโครกรัม/กก./นาที่ เพื่อควบคุมการเต้นของหัวใจให้ปกติ

ยางนองเถา

Strophanthus caudatus Kurz

วงศ์ Apocynaceae

ตะเกาะแบะเวาะ (มลายู-Peninsular); น่อง (นครราชสีมา);

บานบุรีป่า (Peninsular) ;

ยางนองเถา (จันทบุรี) ; Brush wood

ไม้พุ่มเลื้อย ผลัดใบ ใบเดี่ยวออกตรงข้าม แต่ละคู่สลับทิศทางการงอ ใบรูปรี รูปไข่กลม หรือรูปขอบขนาน ดอกโตรูปแจกัน สีชมพู ออกรวมกันเป็นช่อกระจุกหรือช่อเชิงหลั่นตามปลายกิ่ง ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 แฉก

ส่วนที่เป็นพิษ เมล็ด ยางจากเปลือก

สารพิษที่พบ cardenolides ได้แก่ ouabain

การเกิดพิษ มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต ยางจากเปลือกทำให้สลบหรือตายได้ คนพื้นเมืองจะใช้หัวลูกศรจุ่มยางนี้แล้ว ใช้อิงสัตว์หรือคน

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร ouabain เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำแก่แมวมีค่าเท่ากับ 0.11 มก./กก.น้ำหนักสัตว์ และ ค่า LD₅₀ ของสารนี้เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำในหนูขาวมีค่าเท่ากับ 14 มก./กก.น้ำหนักสัตว์

ยางพารา

Hevea brasiliensis Muell. Arg.

วงศ์ Euphorbiaceae

กะเตาะห้ (มลายู-Peninsular);

ยาง, ยางพารา (ทั่วไป)

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ลำต้นสูงแตกกิ่งก้านสาขาที่เรื้อนยอด ใบเป็นใบประกอบมีใบย่อยอยู่ 3 ใบขนาดใหญ่ สีเขียว ดอกออกเป็นช่อตามยอดต้น ดอกมีขนาดเล็ก สีเหลือง ผลโตเท่ากับผลส้ม แต่เป็นรูปสามเหลี่ยม และแบ่งออกเป็น 3 พูใหญ่ ผลเมื่อยังอ่อนเป็นสีเขียว พอแก่เป็นสีน้ำตาล และแตกออก ภายในมีเมล็ด อยู่ 3 เมล็ด เปลือกแข็งภายในเป็นเนื้อขาว

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ เมล็ด

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต ถ้ากินในปริมาณน้อยจะทำให้มีมันง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอ ทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (Cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัด และถึงแก่ความตายได้

ยาสูบ

Nicotiana tabacum L.

วงศ์ Solanaceae

จะวัว (เขมร-สุรินทร์); ยาสูบ (ทั่วไป)

ไม้ล้มลุก ที่มีอายุอยู่ได้เพียงปีเดียว ไม่แตกกิ่งก้านสาขา ทุกส่วนของลำต้นจะปกคลุมไปด้วยขนที่อ่อนนิ่ม ลำต้นสูงประมาณ 1-1.5 เมตร ใบเป็นไม้ใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ ไปตามข้อต้น ใบเป็นรูปไข่กลับ ใบมีขนาดโตและหนา มีขนอ่อนๆ ปกคลุมอยู่ด้วยสีเขียว ดอกออกเป็นช่อยาวขึ้นไป ตรงส่วนปลายยอด ซึ่งจะบานตั้งแต่ส่วนล่างไปหาส่วนบนตามลำดับ ดอกมีสีชมพูอ่อนๆ เกือบขาว หรือสีแดงเรื่อๆ ผลเป็น capsule

ส่วนที่เป็นพิษ

ก้านใบ

สารพิษที่พบ

nicotine, pyridine, piperidine

การเกิดพิษ

นิโคตินเป็นแอลคาลอยด์ชนิดหนึ่งของยาสูบ เมื่อสัตว์กินเข้าไปจะทำให้เกิด reabsorption ตัวอ่อนในครรภ์ได้ และทำให้เกิดความพิการทาง (ลูกวิรูป) กรรมพันธุ์ด้วย

การทดสอบความเป็นพิษ

สารนิโคตินทำให้เกิด paralysis ต่อระบบหายใจของมนุษย์ fatal dose ในคนมีค่าประมาณ 50 มก. สารนี้มีฤทธิ์เป็น insecticide

ยี่โถ

Nerium indicum Mill. (Syn. *N. oleander*
King et Gamble, *N. odorum* Soland.)

วงศ์ Apocynaceae

ยี่โถฝรั่ง (ภาคกลาง); Oleander,
Sweet Oleander, Rose Bay.

ไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ลำต้นจะมียางสีขาว ใบเป็นใบเดี่ยว รูปใบหอก ปลายแหลมโคนใบสอบขอบเรียบ สีเขียวเข้ม ดอกออกเป็นช่ออยู่ส่วนยอดของต้น รูปทรงกรวย กลีบดอกอาจมีชั้นเดียวหรือสองชั้นก็ได้มีหลายสี เช่น สีชมพูเข้ม สีชมพู และขาว กลิ่นหอม ผลเป็นฝักคู่ และเมื่อแก่จัดจะแตกออกเห็นเมล็ดที่อยู่ภายใน เมล็ดมีขนละเอียดเป็นมันคล้ายเส้นไหมปกคลุมอยู่ สามารถลอยตามลมกระจายพันธุ์ได้

ส่วนที่เป็นพิษ

ทุกส่วนของพืช

สารพิษที่พบ

cardiac glycosides ได้แก่ oleandroside, nerioside, adynerin และ urechitoxin

การเกิดพิษ

สารพิษที่พบออกฤทธิ์คล้าย digitalis มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต ทำให้ทางเดินอาหารอักเสบ ท้องเสีย ปวดท้องเห็งือออก และอ่อนเพลีย ชีพจรเต้น ไม่สม่ำเสมอ ความดันโลหิตลด ท้องเดินถ่ายเป็นเลือด ชัก และอาจถึงตาย การตกควันที่เกิดจากการเผากิ่งยี่โถก็จะทำให้เกิดอาการพิษได้

การรักษา

พยายามกำจัดเศษพืชพิษที่ยังไม่ถูกย่อย โดยการทำให้อาเจียน แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อทำการล้างท้อง ให้การรักษาเช่นเดียวกับได้รับพิษจากพืชที่มี cardiac glycosides เช่น กระบอง (หน้า 11-12)

การทดสอบความเป็นพิษ

ขนาดที่ทำให้สัตว์ถึงแก่ความตายหากเคี้ยวหรือกลืนใบพืชเข้าไปพบว่าในม้ามมีค่า lethal dose เท่ากับ 15-30 กรัม ในวัว 10-25 กรัม และในแกะ 1-5 กรัม การศึกษาความเป็นพิษเฉียบพลัน พบว่า เมื่อฉีดสารสกัดของยี่โถด้วยแอลกอฮอล์ 95% โดยการฉีดเข้าหน้าท้องหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 125.0 มก./กก.

รัก

Calotropis gigantea R. Br.

วงศ์ Asclepiaceae

ปอเถื่อน, ป่านเถื่อน (ภาคเหนือ); รัก, รักดอก (ภาคกลาง);

Crown Flower, Giant Indian Milkweed.

ไม้พุ่ม ทุกส่วนมีน้ำยางขาว กิ่งอ่อนและปลายยอดมีขนปุย ใบเป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ โคนใบเว้า ปลายใบแหลม ก้านใบสั้น ดอก สีม่วงหรือ สีขาวออกเป็นช่อค่อนข้างแน่น ตามซอกใบหรือปลายกิ่งกลีบดอกรูปกงล้อ มี 5 แฉก ตรงกลางอับเรณูเป็นแผ่นห้าเหลี่ยม เชื่อมติดกับหลอดเกสรผู้ 5 อัน ผลเป็นฝักโค้ง ส่วนกลางพอง ปลายงอ แตกแนวเดียว ผิวเป็นคลื่น เมล็ดสีน้ำตาล มีขนกระจุก

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง

สารพิษที่พบ

cardiac glycosides ได้แก่ calotropin

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต หากเคี้ยวหรือกลืนพืชเข้าไป จะระคายเคืองต่อเยื่อบุด้านในของปาก กระเพาะอาหารทำให้ อาเจียน ท้องเสีย ปวดศีรษะ น้ำยางเมื่อถูกผิวหนังบริเวณเนื้ออ่อนๆ จะทำให้เกิดการระคายเคือง คันบวมแดง เป็นหนอง

การรักษา

ในรายที่อาการรุนแรง ให้รับนำส่งโรงพยาบาล

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร calotropin เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำในแมวมีค่า เท่ากับ 0.11 มก./กก. น้ำหนักสัตว์

รักขน

Semecarpus anacardium L. f.

วงศ์ Anacardiaceae

รักขน (กาญจนบุรี); Marking-nut

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบออกที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่ปลายใบกลม ท้องใบมีขนนุ่ม ดอกสีเหลืองอมเขียวออกเป็นวงรอบช่อดอก ผลรูปไข่ เปลือกเรียบ เมื่อสุก มีสีดำ ส่วนฐานที่รองรับผล (hypocarp) มีสีส้ม พบทั่วไปในป่าของเขตร้อน

ส่วนที่เป็นพิษ ผล น้ำยาง

สารพิษที่พบ น้ำคั้นจากผลมีสารประกอบ monohydroxy phenol 0.1%

การเกิดพิษ น้ำคั้นจากผล และน้ำยางถ้าถูกผิวหนังทำให้ระคายเคืองเป็นผื่นแดง

การทดสอบความเป็นพิษ

การทดสอบพิษเฉียบพลันของสารสกัดน้ำยางพิษชนิดนี้ เมื่อให้ขนาด 75-2000 มก./กก. น้ำหนักสัตว์ทดลอง พบว่าไม่มีสัตว์ตาย

รักใหญ่

Melanorrhoea usitata Wall.

วงศ์ Anacardiaceae

ไม้ยืนต้น สูงประมาณ 20 เมตร ผลัดใบ ลำต้นตรง เปลือกสีน้ำตาลคล้ำ แตกเป็นสะเก็ดหนา ใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่กลับ หรือรูปขนานแกมรูปไข่กลับ ใบเรียงสลับ ดอกขนาดเล็กสีขาว ออกรวมกันเป็นช่อ ผลกลม แข็ง มีปีกกางแผ่เหนือตัว

ส่วนที่เป็นพิษ	น้ำยางจากต้น
สารพิษที่พบ	urushic acid 85%
การเกิดพิษ	ใบ ยางรักเป็นพิษต่อผิวหนัง อาการแพ้จะมีมากน้อยต่างกัน เมื่อถูกผิวหนังจะเกิดอาการคันทั่วตัว บวมแดง เป็นหนอง แผล จะรักษาหายยาก อาจกลายเป็นแผลเรื้อรัง
การรักษา	ถ้าแพ้ทันทีขณะสัมผัสให้ล้างยางที่สัมผัสออกด้วยสบู่และน้ำสะอาด และทาด้วยครีมสเตียรอยด์ เช่น ครีม เพรดนิโซโลน 5% และ triamcinolone acetonide 0.025-0.1% ทาวันละ 1-2 ครั้ง สำหรับอาการแพ้ปานกลางหรือรุนแรง จำเป็นต้องให้รับประทานเพรดนิโซโลนครั้งละ 1 เม็ด หลังอาหารเช้า หรือเช้า-เย็น อาการมักดีขึ้นภายใน 6-12 ชม. อาการแพ้รุนแรงอาจต้องรับประทานยานานถึง 14 วัน โดยลดขนาดลงมาทุกวันจนหยุดภายใน 2 อาทิตย์

ราชดัด

Brucea javanica Merr.

(Syn. *B. amarissima* Desv.)

วงศ์ Simaroubaceae

กะดัด, ฉะดัด (Peninsular); กาจับหลัก, เท้ายายม่อม
น้อย, มะขี้เหา, มะดีควาย, ยาแก้ฮากขม (เชียงใหม่) ; ดิศน
(ภาคกลาง) ; พญาดาบหัก (ตราด); เพ็ยะฟาน
(นครราชสีมา); มะลาคา (ปัตตานี)

ไม้พุ่ม ใบเป็นใบประกอบ ใบย่อยออกเป็นขนนก ขอบใบหยักแบบซี่ฟัน ตรงปลายใบจะแหลม ใบจะเป็นสีเขียวเข้ม ดอกจะออกเป็นช่อเล็กๆ เป็นสีแดง มักจะออกตามง่ามกิ่งส่วนดอกตัวผู้ และดอกตัวเมีย จะอยู่คนละดอกในช่อดอกเดียวกัน ผลจะเป็นรูปไข่ ถ้าผลยังไม่แก่จัดจะเป็นสีเขียว ถ้าแก่จะเป็นสีดำ ส่วนเมล็ดในจะเป็นสีขาว และมีรสขมจัด

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

brahmine และ kerpestine

การทดสอบความเป็นพิษ

กองวิจัยทางแพทย์พบว่าส่วนสกัดด้วยน้ำไม่มีพิษ เมื่อให้ทางปาก ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 โดยฉีดเข้าใต้ผิวหนังเท่ากับ 5.17 ก./กก. ฉีดเข้าทางช่องท้อง เท่ากับ 6.37 ก./กก.

ราตรี

Cestrum nocturnum L.

Chinese Inkberry, Night Jessamine, Night-blooming Jasmine, Queen of the Night.

วงศ์ Solanaceae

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมใบหอก ปลายใบแหลมเรียว ผิวใบเรียบ ก้านใบยาว ดอกสีเหลืองแกมเขียว เชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว กลิ่นแรงมาก ผลสดมีเนื้อ ผลแก่สีดำ ภายในมีหลายเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

ผล ใบ

สารพิษที่พบ

solanine atropine, nicotine saponin

การเกิดพิษ

กลิ่นของดอกราตรีที่แรงจัดอาจทำให้มีอาการแพ้สำหรับบางคน เช่น ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ เวียนศีรษะ อาเจียน ระบายเคืองจมูกและทางเดินหายใจ ผลของราตรี ควรระวังอย่าให้เด็กเก็บมารับประทาน เนื่องจากมีสาร saponins จะทำให้ท้องเสีย อาเจียน เม็ดเลือดแดงแตก อาจถึงตายได้ อาการพิษเนื่องจาก solanine ทางกระเพาะอาหารและลำไส้คือ ก่อให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดเกร็งบริเวณช่องท้อง ท้องร่วง หากถูกดูดซึมจะมีอาการพิษต่อหัวใจ ลดการหดตัวของกล้ามเนื้อกะบังลม และทำให้กล้ามเนื้อคลายเกิดอาการเกร็งได้

การทดสอบความเป็นพิษ

เมื่อให้สัตว์ทดลอง (หนูขาว) กินสารสกัดใบราตรีขนาด 0.2 กรัม/กก. เวลา 8 วัน พบว่าสัตว์ทดลองมีอาการขนลุก ไม่มีแรง กล้ามเนื้ออ่อนแรง หายใจช้าลง บางตัวเสียชีวิต ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เมื่อฉีดเข้าทางช่องท้อง เท่ากับ 2.65 กรัม/กก.

ละหุ่ง

Ricinus communis L.

วงศ์ Euphorbiaceae

คิตติ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); คีเตี๊ยะ (กะเหรี่ยง-ท่าแพงเพชร); ปี่มั่ว (จีน); มะละหุ่ง; มะโห่ง, มะโห่งหิน (ภาคเหนือ); ละหุ่งแดง (ภาคกลาง); Castor Bean, Palma Christi, Castor Oil Plant.

ไม้พุ่ม ที่มีอายุได้หลายปี มีทั้งละหุ่งขาวซึ่งลำต้นเป็นสีเขียว และละหุ่งแดงลำต้นและก้านใบเป็นสีแดง ใบเป็นใบเดี่ยว ใบจะจักแหลม ขอบใบเว้าคล้ายกับฝ่ามือเป็นแผ่นกว้าง ดอกออกเป็นช่อตรงส่วนยอดของต้น หรือตรงง่ามใบ ดอกเป็นสีแดง ผลมี 3 พูและมีหนาม ภายในผลจะมีเมล็ดซึ่งเปลือกเมล็ดนี้จะเป็นจุดสีน้ำตาลอมเทา เนื้อในสีขาว

- ส่วนที่เป็นพิษ** ทุกส่วนโดยเฉพาะเมล็ด
- สารพิษที่พบ** ricin
- การเกิดพิษ** หากกินเมล็ดจะเกิดอาการแสบร้อนในปาก คออย่างรุนแรง มี อักเสบของทางเดินอาหาร อาจถ่ายเป็นเลือด ปวดศีรษะ มึนงง ชี้น เสรี้า ดับและไตถูกทำลาย รายที่อาการพิษรุนแรง จะทำให้คลื่น หัวใจเปลี่ยน ความดันโลหิตลดลง ระบบไหลเวียนเลือดล้มเหลว อาจถึงแก่ชีวิต
- การรักษา** รีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้องทันที ให้น้ำเกลือเพื่อรักษาสมดุล ของน้ำและอิเล็กโตรไลต์ในร่างกาย หลังจากนั้นรักษาตามอาการ
- การทดสอบความเป็นพิษ** สาร ricin ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 60 นาโนกรัม ในหนูถีบจักร เมื่อให้ทางปาก หากกินเมล็ด 10-20 เมล็ด ในผู้ใหญ่ และ 5-6 เมล็ด ในเด็กจะทำให้ตายภายใน 46 ชั่วโมงถึง 8 วัน

ลำโพงกาสลัก

Datura metel L. var *fastuosa* Safford

(Syn. *D. fastuosa* L.)

วงศ์ Solanaceae

กาสลัก, ลำโพงกาสลัก (ภาคกลาง, สุโขทัย);

มะเขือบ้าดอกดำ (ลำปาง)

เป็นไม้ล้มลุกลักษณะเป็นไม้พุ่ม กิ่งอ่อนมีขน ขอบใบเป็นหยักใหญ่ ฐานใบยาวไม่เท่ากัน ดอกเป็นรูปลำโพง กลีบดอกสีม่วงอยู่ด้านนอกและสีขาวอยู่ด้านในของกลีบดอก ผลกลมมีหนามสั้น เมล็ดแบนสีน้ำตาล มีรสหวาน ขึ้นเองพบทั่วไปในเขตร้อน

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ ดอก เมล็ด

สารพิษที่พบ

tropane alkaloids ได้แก่ scopolamine และ hyoscyamine

การเกิดพิษ

ถ้ากินเมล็ดและใบเข้าไป จะปรากฏอาการภายในเวลา 5-10 นาที กระจายน้ำรุนแรง ปาก และคอแห้ง ตาพร่า ม่านตาขยาย สู้แสงไม่ได้ น้ำลายแห้งทำให้กลืนน้ำลายยากและพูดไม่ชัด ผิวหนังร้อนแดง และแห้งตัวร้อนปวดศีรษะ ผู้ป่วยรู้สึกสับสน กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน มึนงง มีอาการประสาทหลอนและอาจมีพฤติกรรมคล้ายโรคจิต การหายใจช้าและขัด ผิวหนังเป็นสีคล้ำ เพราะขาดออกซิเจน ในเด็กบางคนอาจมีอาการชัก ชีพจรเต้นเร็วและอ่อน นอกจากนี้ยังมีอาการปัสสาวะคั่ง ท้องผูก ในรายที่รุนแรงคนไข้หมดสติและโคม่า

การรักษา

ให้กินผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้อง อาจฉีด physostigmine เข้าเส้นเลือดอย่างช้าๆ ถ้ามีอาการชักให้ diazepam ให้น้ำเกลือทางหลอดเลือดเพื่อรักษาสมดุลของน้ำและอิเลคโตรไลต์ในร่างกาย

ลำโพงขาว

Datura metel L. (Syn. *D. alba* Nees)

วงศ์ Solanaceae

มะเขือบ้า (ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ);
มั่งโตะโตะ (จีน-กรุงเทพฯ); ละอังกะ (ส่วย-สุรินทร์);
ลำโพง, ลำโพงขาว (ภาคกลาง); เลี้ยก (เขมร-สุรินทร์);

Thorn Apple.

ไม้ล้มลุก ลำต้นแตกกิ่งก้านออกไปรอบๆ ต้น เปลือกต้นเหนียว ใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่หรือค่อนข้างกลม ปลายใบแหลม โคนใบจะไม่เท่ากัน ขอบเป็นคลื่น ดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบหรือส่วนยอดของต้น เป็นรูปแตรหรือลำโพงขนาดใหญ่ มีสีขาวอมเหลือง ช่อดอก 2-3 ชั้น ผลรูปกลมแต่ปกคลุมด้วยหนาม เมื่อแก่จัดจะแตกออกมองเห็นเมล็ดที่อยู่ภายในสีน้ำตาลแบน จำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ

ใบ ดอก เมล็ด

สารพิษที่พบ

tropane alkaloids ได้แก่ scopolamine และ hyoscyamine

การเกิดพิษ

ถ้ากินเมล็ดและใบเข้าไป จะปรากฏอาการภายในเวลา 5-10 นาที กระจายน้ำรุนแรง ปาก และคอแห้ง ตาพร่า ม่านตาขยาย สู้แสงไม่ได้ น้ำลายแห้งทำให้กลืนน้ำลายยากและพูดไม่ชัด ผิวหนังร้อนแดง และแห้งตัวร้อน ปวดศีรษะ ผู้ป่วย รู้สึกสับสน กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน มึนงง มีอาการประสาทหลอน การหายใจช้าและขัด ผิวหนังเป็นสีคล้ำ เพราะขาดออกซิเจน ในเด็กบางคนอาจมีอาการชัก ชีพจรเต้นเร็วและอ่อน นอกจากนี้ยังมีอาการปัสสาวะคั่ง ท้องผูกในรายที่รุนแรงคนไข้หมดสติและโคมา

การรักษา

ให้กินผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้อง อาจฉีด physostigmine เข้าเส้นเลือดอย่างช้าๆ ถ้ามีอาการชักให้ diazepam ให้น้ำเกลือทางหลอดเลือดเพื่อรักษาสมดุล ของน้ำและอิเลคโตรไลต์ในร่างกาย

ลิ้นนาคราช

Sansevieria trifasciata Prain

วงศ์ Agavaceae

Bowstring Hemp, Mother-in-law's
tongue, snake plant

เป็นพืชที่มีลำต้นใต้ดิน ใบแตกออกตั้งตรงขึ้นเป็นพุ่มสูง ใบหนา แข็ง รูปใบดาบ สีเขียว มีลายพาดตามขวางเป็นระยะ ขอบใบต่างสีขาว หรือขาวอมเหลือง ขนาดใหญ่ ดอกมีขนาดเล็ก

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางจากทุกส่วน

สารพิษที่พบ

อาจเป็น saponins หรือ organic acid

การเกิดพิษ

หากสัมผัสในปากจะทำให้ น้ำลายไหล หรือหากสัมผัสพิษนี้จะทำให้เกิดการระคายเคือง และมีอาการคัน พิษชนิดนี้มีพิษไม่รุนแรง และอาการที่เกิดขึ้นอาจหายไปเอง ภายใน 5-10 นาที

การรักษา

ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆ ครั้ง แล้วทาครีมสเตียรอยด์ ถ้าอย่างเข้าตาให้ล้างด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว

เลี่ยน

Melia azedarach L.

วงศ์ Meliaceae

เลี่ยน (ภาคกลาง); เคียน, เขียน (ภาคเหนือ);

Bastard Cedar, Persian Lilac, Bead Tree

ไม้ต้น ผลัดใบ กิ่งเปราะ ใบเป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ออกเวียนสลับ เป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง ใบย่อยมีจำนวนมาก รูปรีขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบและมักบิดเบี้ยว ขอบใบจัก ดอกสีขาวอมม่วงหรือชมพู มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นช่อตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบดอก 5-6 กลีบ ก้านเกสรสีม่วงติดกันเป็นหลอด ผลรูปกลม เมื่อแก่สีเหลืองมี 1 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

ผล

สารพิษที่พบ

ผลมี อัลคาลอยด์ azaridine, resin, tannin, meliotannic acid และ benzoic acid สารรสขมชื่อ bakayanin

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ทำให้คลื่นไส้ อาเจียน และท้องร่วงอย่างแรง เป็นอัมพาต หายใจไม่สม่าเสมอ หายใจขัด เด็กเล็กๆ ถ้ากินลูกเลี่ยนเข้าไปเพียง 6-8 ลูก จะเป็นอันตรายถึงตายได้

การรักษา

ทำให้อาเจียน ให้อดน้ำหรือไข่ขาวเพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลอาจให้น้ำเกลือเพื่อรักษาสมดุลของน้ำและเกลือแร่ และรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

มีรายงานการทดสอบความเป็นพิษ พบว่า สารสกัดผลด้วยคลอโรฟอร์ม เมื่อฉีดเข้าช่องท้องของหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 1.5 ก./กก. ส่วนสารสกัดผลด้วยอีเทอร์ เมื่อฉีดเข้าช่องท้องของหนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 1.04 ก./กก

ว่านแสงอาทิตย์

Haemanthus multiflorus Martyn.

วงศ์ Amaryllidaceae

ว่านกระท่อม, ว่านตะกร้อ (ภาคเหนือ);

Blood Flower, Blood Lily, African blood lily

เป็นพืชที่มีลำต้นเป็นหัว (Bulb) ใต้ดิน ใบเป็นใบเดี่ยวออกสลับ ลำต้นและใบมีจุดประ ดอกเป็นช่อมีจำนวนดอกมากใน 1 ช่อดอก สีแดงหรือสีชมพูอ่อน ผลเป็นสีแดงหรือสีส้ม

ส่วนที่เป็นพิษ หัว (bulb)

สารพิษที่พบ lycorine และสารประกอบอัลคาลอยด์อื่นๆ

การเกิดพิษ ทำให้น้ำลายไหลมาก คลื่นไส้ อาเจียน และท้องเสีย เป็นพืชที่มีอาการพิษไม่รุนแรงมาก

การรักษา หากได้รับพิษ ให้รีบกำจัดเศษพืชที่มีอยู่ออกจากกระเพาะอาหาร แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลให้การรักษาตามอาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร lycorine เมื่อกรอกให้สุนัขเท่ากับ 41 มก./กก.
น้ำหนักสัตว์

ว่านหมื่นปี

Dieffenbachia seguine Schott

วงศ์ Araceae

ข้างเผือก, ว่านพญาค่าง, ว่านหมื่นปี,
สาวน้อยประแป้ง, อ้ายใบก้านขาว (กรุงเทพฯ); บ้าน
นินเซ (จีน); Dumb Cane.

ไม้ล้มลุก ลำต้นจะเป็นปล้อง ๆ ลำต้นจะตั้งตรง ใบจะมีลักษณะเป็นรูปขอบขนานแกมรูปไข่ สีเขียวล้วนหรือ สีเขียวจุดขาว บางพันธุ์มีสีขาวประเป็นจุดสีเขียว ดอกจะออกเป็นช่อยาว และมีกาบหุ้ม ดอกเพศผู้จะอยู่ส่วนบน ดอกเพศเมียอยู่ส่วนล่าง และจะมีดอกไม่มีเพศแซมอยู่ ผลจะเป็นสีส้ม หรือสีแดง ผลสดนั้นจะมีเนื้อนุ่ม ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก และจะมีกาบหุ้ม

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยาง

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

สัมผัสยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อนต่อมาจะอักเสบวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้ารับประทานเข้าไป จะเกิดอาการไหม้ที่เพดาน ปาก ลิ้นและคอ กล้องเสียงจะบวม การเปล่งเสียงผิดปกติหรือไม่มีเสียง อาเจียน ท้องเสียเล็กน้อย

การรักษา

ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลาย ๆ ครั้ง แล้วทาทายครีมสเตียรอยด์ ถ้ายางเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลาย ๆ ครั้ง แล้วนำส่งโรงพยาบาล โดยเร็ว เมื่อได้รับพิษจากต้นให้ยาระงับปวดพวก meperidine HCl (Dermerol) บ้วนปากและกลั้วคอด้วย aluminum magnesium hydroxide รีบนำส่งโรงพยาบาล

สบู่ดำ

Jatropha curcas L.

วงศ์ Euphorbiaceae

หมักเยา, มะเยา, มะหัว, มะทุ่งฮั่ว, มะโห่ง, หงเทก (ภาคเหนือ); สบู่ดำ, สะบู่หัวเทศ, สลอดดำ, สลอดป่า, สลอดใหญ่, สี้ลลอด (ภาคกลาง); Physic Nut.

ไม้พุ่ม ทุกส่วนมีน้ำยางสีขาวปนเทา เปลือกเรียบ เกลี้ยง ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่แกมรูปรีหรือไข่ป้อมๆ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ฐานใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ก้านใบยาว ดอกสีเหลืองออกเป็นช่อที่ยอด และตามง่ามใบ ผลกลม เมื่อแก่จัดแตกออกเป็น 3 พู แต่ละพูมี 3 กลีบ เมล็ดรูปกลมรี สีดำ ผิวเกลี้ยง

ส่วนที่เป็นพิษ สารพิษที่พบ การเกิดพิษ

เมล็ด น้ำมันในเมล็ด น้ำยาง

curcin (jatrophin)

ถ้าสัมผัสน้ำยาง เกิดอาการระคายเคืองบวมแดง แสบร้อนอย่างรุนแรง หากได้รับพิษจากพิษนี้ เช่น เมล็ดพิษ 1-20 เมล็ด จะปรากฏอาการพิษภายหลังกินประมาณครึ่งชั่วโมง ทำให้คลื่นไส้อาเจียนคล้ายอาหารเป็นพิษ ปวดท้อง ท้องเสีย ถ่ายเหลว ในรายที่มีอาการรุนแรง อาจมีอาการเกร็งของกล้ามเนื้อที่มือและเท้า หายใจเร็ว หอบ ความดันเลือดต่ำ คลื่นหัวใจไฟฟ้าผิดปกติ บางรายอาจถึงตายได้

การรักษา

ก่อนนำส่งโรงพยาบาลควรให้ดื่มนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึมส่งโรงพยาบาล ให้ bismuth subcarbonate และ magnesium trisilicate ก่อนล้างกระเพาะ หรือทำให้อาเจียนให้น้ำเกลือเพื่อป้องกันการหมดสติจากการสูญเสียน้ำและสารอิเล็กโทรไลต์ และควรให้อาหารที่มีคาร์โบไฮเดรตสูงในระยะ 2-3 วันแรก

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ เมื่อให้ทางปากของน้ำมันจากเมล็ดสบู่ดำ มีค่าเท่ากับ 6 มล./กก. น้ำหนักหนูขาว

สบู่แดง

Jatropha gossypifolia L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ละหุ่งแดง (ภาคกลาง), สบู่เลือด, สลottedแดง, สีสอด,
หงษ์เทศ (ปัตตานี)

ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ทุกส่วนมียางขาว ใบเป็นใบเดี่ยว ออกสลับ ขอบใบหยักลึก 3-5 แฉก ปลายแฉกแหลม ขอบมีขน ที่ปลายขนเป็นต่อมกลมๆ ขนาดเล็ก เส้นใบออก จากโคนใบ ใบอ่อนสีแดงอมม่วง เมื่อแก่เป็นสีเขียวอมแดง ก้านใบสีแดง ดอกสีแดงเข้ม ออกเป็นช่อที่ยอด ผลกลม ผิวมัน มี 3 พู เมล็ด 3 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ	เมล็ด น้ำยาง
สารพิษที่พบ	ในเมล็ดมี curcin (jatrophin), saponin น้ำยางมี phorbol esters
การเกิดพิษ	ถ้า น้ำยางถูกผิวหนัง บางคนก็จะเกิดอาการแพ้บวมแดง แสบร้อน เมล็ด เมื่อรับประทานเข้าไปจะทำให้เกิดอาการปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสียคล้ายอาหารเป็นพิษ ปวดท้องเนื่องจากเยื่ออาหารถูกทำลาย พิษคล้ายละหุ่ง
การรักษา	ก่อนนำส่งโรงพยาบาลควรให้ดื่มนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึม ส่งโรงพยาบาลทำการล้างท้อง หรือทำให้อาเจียน ให้น้ำเกลือเพื่อ ป้องกันการหมดสติจากการสูญเสียน้ำและสารอิเล็กโทรไลต์

ส้มเช้า

Euphorbia ligularia Roxb.

วงศ์ Euphorbiaceae

เป็นไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก ไม่มีขน ข้อต่อตามกิ่งเป็นห้าเหลี่ยม ที่โคนก้านใบมีหูใบเป็นหนาม ติดตามปลายๆ กิ่ง ออกจากตุ่ม 1-2 อัน ใบรูปไข่กลับ ดอกออกเป็นช่อ มีดอกย่อยรวมกันแน่นเป็นกระจุก ผลเป็นชนิดแห้ง ไม่มีเนื้อ มี 3 พู ประกอบด้วยผลเล็กๆ คู่ขนานแบน 3 ผล ผลรวมกัน

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางสีขาว

สารพิษที่พบ

สารประกอบพวก diterpene esters

การเกิดพิษ

น้ำยางขาวหากกระเด็นเข้าตา จะทำให้เยื่อตาอักเสบ หากสัมผัสผิวหนัง จะรู้สึกปวด และทำให้ผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดง หากกลืนน้ำยางเข้าไป จะทำให้ปวดแสบปวดร้อนบริเวณปากและลำคอ ทำให้เกิดการระคายเคืองในกระเพาะอาหาร อาจทำให้เกิดการอาเจียน และท้องเสีย

การรักษา

หากน้ำยางเข้าตาล้างด้วยน้ำสะอาดหลายครั้งทันที ถ้าสัมผัสน้ำยางให้ล้างออกด้วยแอลกอฮอล์ แล้วรักษาตามอาการเช่นเดียวกับการได้รับพิษจากสารประกอบ phenol โดยใช้ยาทาสเตียรอยด์หรือรับประทานสเตียรอยด์ตามแต่อาการ

การทดสอบความเป็นพิษ

สารสกัดส้มเช้าทั้งต้นด้วยแอลกอฮอล์ เมื่อป้อนให้หนูถีบจักร ขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 เท่ากับ 1.624 ก./กก.

สลอด

Croton tiglium L.

วงศ์ Euphorbiaceae

มะข่าง, มะคัง, มะตอด, หมากทาง, หัสคีน (ภาคเหนือ);

ลูกผลาญศัตรู, สลอดตัน, หมากหลอด (ภาคกลาง);

หมากยอง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) ; Croton Oil Plant.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบ เป็นใบเดี่ยวรูปไข่ โคนใบมนปลายใบแหลม ขอบใบหยักแบบฟันเลื่อย ดอกสีขาวอมเขียว ขนาดเล็ก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด แยกเพศอยู่บนช่อเดียวกัน ผลรูปป้อมแกมสามเหลี่ยมมี 3 พู เมื่อแห้งแตก เมล็ดมีสีน้ำตาลอ่อน

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด เนื้อในเมล็ด ยาง

สารพิษที่พบ

diterpene esters และน้ำมันสลอด (croton oil)

การเกิดพิษ

เมื่อกินเข้าไประยะหนึ่งจะทำให้กระเพาะลำไส้อักเสบท้องเสียรุนแรง คลื่นไส้ อาเจียน คล้ายอาหารเป็นพิษ และอาจเสียชีวิตจากการสูญเสีย น้ำและเกลือแร่ได้ น้ำมันเป็นยาถ่ายอย่างรุนแรงทำให้เกิด

การรักษา

อาการระคายเคืองมาก ถ้าน้ำมันถูกผิวหนังจะระคายเคือง เป็นผื่นแดง ให้ดื่มนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้องทันที ให้น้ำเกลือ ป้องกันการหมดสติและช็อกที่เกิดจากการสูญเสีย น้ำและสารอิเล็กโทรไลต์ ในรายที่มีอาการคล้ายได้ รับ atropine เช่น สาร curcin ให้ฉีด physostigmine salicylate เข้าเส้นเลือดอย่างช้าๆ แล้วรักษาตามอาการ เช่น ให้ morphine sulfate 2-10 mg เพื่อลดอาการปวดท้อง

การทดสอบความเป็นพิษ

ส่วนสกัดที่แยกได้จากเมล็ดเป็น resin มีคุณสมบัติเป็นตัวที่ทำให้เกิดเนื้องอก น้ำมันสลอดประมาณ 10 หยด สามารถฆ่าสุนัขได้ สลอดมีฤทธิ์เป็นยาถ่ายอย่างแรง

สลัดไดป่า

Euphorbia antiquorum L.

วงศ์ Euphorbiaceae

กะล่ำพัก (นครราชสีมา); เคียะผา (ภาคเหนือ);
เคียะเลียม หงอนงู (แม่ฮ่องสอน); พูดุเถละ (กะเหรี่ยง-
แม่ฮ่องสอน); สลัดไดป่า (ภาคกลาง); Malayan Spurg Tree.

ไม้พุ่มกึ่งไม้ต้น ลำต้นและกิ่งอวบน้ำ มี 3-6 เหลี่ยม ตามแนวสันหรือเหลี่ยม มี
หนาม เมื่อกรีดจะมีน้ำยาง สีขาวขุ่นไหลออกมา ใบเป็นใบเดี่ยว มีจำนวนน้อย ติดตาม
แนวสัน รูปไข่กลับ ปลายใบกลม หรือเว้าเล็กน้อย โคนใบแหลม ดอกออกเป็นช่อสั้นมีใบ
ประดับเป็นคู่อยู่ตรงข้ามและมีใบประดับขนาดเล็กรูปครึ่งวงกลมติดอยู่โดยรอบ ดอกออกเป็นช่อ ผลขนาดเล็ก

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางสีขาว

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

ยางขาวมีฤทธิ์กัดเมื่อสัมผัสจะรู้สึกปวดแสบแสบและผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดง
ต่อมาบวมพองเป็นตุ่มน้ำ ภายใน 2-3 ชั่วโมง และถ้ากระเด็นเข้าตา
จะทำให้เยื่อตาอักเสบ ในยางมี resin ซึ่งเป็นยาถ่ายรุนแรง ทำให้
อาเจียน ไข้ เบื่อปลา ตำรายาไทยใช้ยางสลัดไดกัดหูดแต่ต้องระวัง
อย่าให้สัมผัสบริเวณเนื้อเยื่อโดยรอบ

การรักษา

รีบทำความสะอาดบริเวณผิวหนังสัมผัสทันที ด้วยแอลกอฮอล์ หาก
น้ำยางกระเด็นเข้าตา ให้รีบล้างด้วยน้ำสะอาดหลายครั้งทันที ให้
การรักษาเช่นเดียวกับพิษจาก phenol คือ ใช้ยาทาสดียรอยดหรือ
รับประทานสเตียรอยด์ตามแต่อาการ

สลัดไดเหลือง

Euphorbia lactea Haw.

วงศ์ Euphorbiaceae

Candelabra cactus, Dragon bones

พืชรูปร่างต้น แผ่กิ่งก้านสาขามาก ลำต้นเป็นเหลี่ยม 3-4 เหลี่ยม มีหนามแหลมเต็มต้น มียางขาวคล้ายนมข้นเหนียว ดอกขนาดเล็กสีเหลือง ผลเกิดแยก มีทั่วไปในแถบร้อน

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางขาวจากต้น

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

ยางขาวมีฤทธิ์กัด เมื่อสัมผัสจะรู้สึกปวดและผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดง ต่อมาวมพองเป็นตุ่มน้ำ ภายใน 2-3 ชั่วโมง และถ้ากระเด็นเข้าตา จะทำให้เยื่อตาอักเสบ ในยางมี resin ซึ่งเป็นยาถ่ายรุนแรง ทำให้อาเจียน ใช้เบื่อปลา ตำรายาไทยใช้ยางสลัดไดกัดหูดแต่ต้องระวังอย่าให้สัมผัสบริเวณเนื้อเยื่อโดยรอบ

การรักษา

รีบทำความสะอาดบริเวณผิวสัมผัสทันที ด้วยแอลกอฮอล์ หากน้ำยางกระเด็นเข้าตา ให้รีบล้างด้วยน้ำสะอาดหลายครั้งทันที ให้การรักษาเช่นเดียวกับพิษจาก phenol คือ ใช้ยาทาสเตียรอยด์หรือรับประทานสเตียรอยด์ตามแต่อาการ

สัตตบรรณ

Alstonia scholaris R. Br.

วงศ์ Apocynaceae

กะโน้ะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ; จะบัน (เขมร-ปราจีนบุรี) ; ขบา,
ดินเปิด, พญาสัตบรรณ (ภาคกลาง) ; ดินเปิดขาว (ยะลา) ; บะซา,
ปูลา, ปูแล (มลายู, ยะลา, บัณฑิตานี) ; ยางขาว (ลำปาง) ; สัตตบรร
ณ (ภาคกลาง, เขมร-จันทบุรี); หัสบรรณ (กาญจนบุรี) ; Devil
Tree, White Cheesewood, Blackboard Tree, Devil's Bark.

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ แตกกิ่งก้านสาขาออกรอบ ๆ ข้อต้น ลำต้นจะเป็นพูพอน
มีเปลือกสีเทาและเมื่อหักดูจะมีน้ำยางมาก ลำต้นสูงถึง 30 เมตร ใบเป็นไม้ใบเดี่ยว จะ
ออกเรียงรอบ ๆ ข้อต้นข้อละ 4-7 ใบ ลักษณะของใบเป็นรูปมนรี หรือไข่กลับ ด้านบน
สีเขียวสด ด้านล่าง สีขาวนวล ผิวเกลี้ยง ดอกออกเป็นช่อที่ส่วนยอดของต้น หรือตาม
ปลายกิ่ง และในแต่ละช่อนั้นคล้ายกับซี่ร่ม ดอกจะมีจำนวนมากติดรวมกันอยู่เป็นกระจุก
กลม ๆ ดอกมี 5 กลีบสีขาวอมเหลือง กลีบมนและมีขน ผลเป็นฝัก ออกเป็น คู่ ๆ
เมื่อแก่จัดจะแตกออกเป็น 2 ซีก เห็นเมล็ดอยู่ภายในจำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ

เปลือก

สารพิษที่พบ

indole alkaloids ได้แก่ echitamine

การเกิดพิษ

นอนหงายพบ มีอัมพาตขาหลังและหายใจล้ม

สายน้ำผึ้ง

Lonicera japonica Thunb.

วงศ์ Caprifoliaceae

Japanese honeysuckle

เป็นไม้เลื้อย เป็นเถาเลื้อยพัน ใบเป็นใบเดี่ยว ออกตรงกันข้าม ขอบใบเรียบ ใบรูปไข่แกมขอบขนาน หรือรูปใบหอก ดอกออกเป็นช่อ ที่ซอกใบหรือปลายกิ่ง ดอกมีสีครีม แล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมส้ม มีกลิ่นหอม ผลเป็นผลสด เมื่อสุกมีสีดำ

ส่วนที่เป็นพิษ

ต้นและผลสด

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides ได้แก่ saponine

การเกิดพิษ

หากรับประทานจำนวนมาก ทำให้อาเจียน ท้องเสีย ม่านตาขยาย เหงื่อออก ตัวเย็นชืด หัวใจเต้นเร็ว ระบบหายใจล้มเหลว ชักและหมดสติ

สารพัดพิษ

Saphora tomentosa L.

วงศ์ Papilionaceae

สารพัดพิษ (เพชรบุรี) Seacoast Laburnum,

Silver Bush.

ไม้พุ่ม ใบเป็นใบรวมแบบขนนก ใบย่อยเป็นรูปไข่ ช่อดอกออกที่ยอดของลำต้น ดอกมีสีเหลือง ผลเป็นฝัก มีขนสีน้ำตาลคล้ายกำมะหยี่ปกคลุม เมล็ดมีสีน้ำตาลอ่อนค่อนข้างกลม

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด ใบ

สารพิษที่พบ

quinolizidine alkaloids ได้แก่ cytisine, methylcytisine และ matrine N-oxide

การเกิดพิษ

นอนหงายพบ มีอัมพาตขาหลังและหายใจล้ม สาร cytisin ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน หน้ามืด ชี้น หัวใจเต้นเร็วและไม่เป็นจังหวะ อาจทำให้หัวใจวาย สาร cytisine นี้ มีฤทธิ์คล้าย nicotine ร่างกายดูดซึม cytisine ได้เร็วกว่า nicotine จึงออกฤทธิ์เร็วกว่า หากได้รับสารนี้เข้าไปเพียง 15 นาที ก็ทำให้เกิดอาการพิษได้

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD₅₀ ของสาร cytisine เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำแก่หนูถีบจักร มีค่าเท่ากับ 18 มก./กก.น้ำหนักสัตว์

เสน่ห์จันทน์แดง

Homalomena rubescens Kunth.

วงศ์ Araceae

ไม้ล้มลุก ที่มีลำต้นเกิดจากหัวใต้ดิน ลำต้นตั้งตรง ไม่แตกกิ่งก้านสาขา ใบเป็นใบเดี่ยวแตกใบออกตรงส่วนยอดของลำต้น ก้านใบเป็นสีแดงและยาวกว่าแผ่นใบ ตรงโคนก้านใบเป็นกาบห่อหุ้มลำต้น ใบเป็นรูปหัวใจ ปลายแหลม โคนใบเว้าลึก ใบสีเขียวสด เส้นใบเป็นสีแดง ดอกออกเป็นช่อกลางต้น ดอกเป็นแท่งกลม ช่อดอกยาวอวบ และมีกาบสีแดงหุ้มดอก ผลมีขนาดเล็ก

ส่วนที่เป็นพิษ

สารละลายในต้น

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

หากสัมผัสถูกน้ำยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อน ต่อมาจะอักเสบวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส ถ้ากินพืชนี้จะทำให้เสียงแหบ น้ำลายไหล อาเจียน แสบร้อน เพดานบวมพองอาจเป็นตุ่มน้ำใส ทำให้พูดลำบากและอาจไม่มีเสียง

การรักษา

ถ้ายางเข้าตาให้ล้างตาด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง หากสัมผัสให้ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลายๆ ครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์ ถ้ามีอาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล

แสยก

Pedilanthus tithymaloides Poit.

วงศ์ Euphorbiaceae

กะเทยก, มหาประสาน, ย่าง, แสยก, แสยกสามสี
(ภาคกลาง) ; เคียะโก้ให้ (ภาคเหนือ); ตาสีกะมอ
(กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ; นางกวัก, ว่านสลี
(แม่ฮ่องสอน) ; Slipper Flower.

ไม้พุ่ม มีน้ำยางมาก ลำต้นหักงอไปมาเป็นรูปซิกแซ็ก สีเขียว ผิวเรียบ ใบเดี่ยวรูปไข่เรียงสลับซ้าย ขวา ใบขนานเคียงกัน ต้นจะสลัดใบทั้งหมดก่อนออกดอก ดอกสีแดงรูปคล้ายรองเท้าหรือเรือออกเป็นช่อตามลำต้น ที่ยอดและตามกิ่งแขนงสั้น ๆ โกล่ยอด ผลเป็นชนิดแห้งแล้วแตก

ส่วนที่เป็นพิษ

ยางจากต้น

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

หากน้ำยางสัมผัสผิวหนัง จะทำให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง อักเสบ บวม เป็นผื่นแดง หากน้ำยางกระเด็นเข้าตา จะทำให้ปวด บวม อาจทำให้ตาบอดโดยทำลาย Conjunctiva ของตา หากกลืนน้ำยางเข้าไปจะทำให้อาเจียนและท้องเสียรุนแรงและอาจถึงตายได้เนื่องจากสูญเสียน้ำและเกลือแร่มาก

การรักษา

รีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้องทันที และอาจให้น้ำเกลือเพื่อรักษาสมดุลน้ำและสารอิเล็กโทรไลต์ในร่างกาย

แสลงใจ

Strychnos nux-vomica L.

วงศ์ Strychnaceae

กระजू, กระถิ่ง, ตูมกาแดง, แสลงใจ (ภาคกลาง) ; แสลงทม, แสลงเบือ (นครราชสีมา), แสลงเบือ (อุบลราชธานี) ; โสภบัวจี้ (จีน) ; Snake Wood.

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ลำต้นมักคดงอ เปลือกเรียบ สีเทา มักมีคราบสีเหลืองเป็นแผ่นบาง ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี ขอบขนาน ดอกเป็นช่อ ออกตามซอกใบ กลีบดอกสีเขียวอ่อน มีขนาดเล็ก ผลเป็นผลสด รูปกลมเกลี้ยง เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีส้ม เมล็ดกลมแบน คล้ายกระดุม สีเขียวแกมเทา มีขนสีน้ำตาลอ่อนนุ่มปกคลุม

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด ซึ่งเรียกว่า Button seed หรือ Dog Button

สารพิษที่พบ

indole alkaloids ได้แก่ strychnine และ brucine

การเกิดพิษ

สาร strychnine ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้หัวใจเต้นเร็ว เหงื่อออกมาก กล้ามเนื้อเกร็ง กระตุก กลืนลำบาก ตามมาด้วยอาการชักอย่างรุนแรง และหยุดหายใจในที่สุด

การรักษา

1. สารพิษจะถูกดูดซึมเข้าสู่ร่างกายภายใน 1 ชั่วโมงให้กำจัดเศษพืชพิษออก และรีบนำส่งโรงพยาบาลเพื่อล้างท้อง และให้ activated charcoal 20 กรัม ผสมกับน้ำพร้อมกับยาถ่าย
2. ถ้ามีอาการชัก ให้ออกซิเจนขณะชัก และให้ succinylcholine 10-50 มก. ทางเส้นเลือดอย่างช้า ๆ หรือให้ diazepam 5-10 มก. วเพื่อบรรเทาอาการชัก

การทดสอบความเป็นพิษ

มีการทดสอบความเป็นพิษโดยการป้อนเมล็ดให้หนูขาว พบว่าขนาดที่ทำให้หนูตายร้อยละ 50 คือ 157 มก./กก. และพบว่า strychnine ขนาดเพียง 60-90 มก. ทำให้คนตายได้

หญ้างวงช้าง

Heliotropium indicum R. Br.

วงศ์ Boraginaceae

กุณอกาโม (มลายู-ปัตตานี); ผักแพวขาว (กาญจนบุรี);
หญ้างวงช้าง (ทั่วไป); หญ้างวงช้างน้อย (ภาคเหนือ)

เป็นไม้ล้มลุกขนาดเล็ก ลำต้นอวบเขียวอ่อนมีขนสีขาวปกคลุมหนาแน่นทั้งต้นและใบ ใบเดี่ยวรูปไข่ปลายแหลม ผิวสากรขรุขระ ดอกเล็กสีขาวหรือสีฟ้าเป็นช่อม้วนเหมือนงวงช้าง ดอกเรียงเป็นแถวด้านเดียว ผลรูปไข่ขนาดเล็ก เกิดตามที่ร้าวว่างเปล่าทั่วไป ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ ทั้งต้น

สารพิษที่พบ pyrrolizidine alkaloids ได้แก่ heliotrine, indicine และ supinine

การเกิดพิษ heliotrine เป็นพิษต่อตับ แม้ได้รับเพียงครั้งเดียวก็สามารถก่อให้เกิดการทำลายเซลล์ตับแบบเรื้อรังได้

การทดสอบความเป็นพิษ

มีรายงานการทดสอบความเป็นพิษในหนูขาวของสาร heliotrine พบว่าค่า MLD₅₀ เท่ากับ 300 มก./กก. ทั้งนี้มีรายงานการทดลองให้สาร pyrrolizidine alkaloids ในหนูขาวในขนาด 0.1 (ขนาด 10% ของปริมาณที่ให้แล้วทำให้หนูทดลองตายเป็นจำนวนร้อยละ 50) โดยให้ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ พบว่าทำให้เกิดการเป็นพิษต่อตับแบบเรื้อรังและทำให้หนูตายภายใน 6 เดือน

หญ้าถอดบ้อง

Equisetum debile Roxb.

วงศ์ Equisetaceae

เครือเขาปะยอวา, แยปอ (กะเที๋ยง-แม่ฮ่องสอน)
; หญ้าเงือก, หญ้าถอดบ้อง, หญ้าหนูหนวก (ภาคเหนือ)
; Horsetail.

เป็นพืชชั้นต่ำที่มีท่อลำเลียง ไม่มีดอก ลำต้น กลม สีเขียว ภายในกลวง มีรอยแตก ขนานตามยาวของลำต้น รูปทรง กระบอก แตกกิ่งก้านน้อย มีข้อปล้องชัดเจน ใบเป็นเยื่อบางๆ รูปสามเหลี่ยมรอบข้อ ผลลักษณะเป็นโคนเกิดเดี่ยวๆ ที่ปลายกิ่ง รูปกลมรีป้อมๆ ผิวนอกมีตาเป็นรูปสามเหลี่ยมชัดเจน ภายในมีสปอร์เพื่อการขยายพันธุ์ เมื่อแก่จะเป็น สีน้ำตาล

ส่วนที่เป็นพืช	ทุกส่วนของต้น
สารพิษที่พบ	palustrine
การเกิดพิษ	เป็นพืชที่อาจจะทำให้เกิดความพิการติดต่อไปสู่ลูกในครรภ์ได้ หรือทำให้เกิดความพิการทางกรรมพันธุ์ด้วย (ลูกวิรูป)

หน้าวัวดอก

Anthurium andraeanum Lind.

วงศ์ Araceae

จานรองดอกเป็นรูปหัวใจ หูจานสองข้างชิดเท่ากันพื้นจานเป็นมันเงาวับ มีหลายสี เช่น สีแดง สีขาว เป็นต้น พื้นจานย่นเป็นร่องตาข่ายลึก ปลีดอกเป็นสีเหลืองเมื่อแก่จัดจึงจะเปลี่ยนเป็นสีขาวนวล

ส่วนที่เป็นพิษ	น้ำยาง
สารพิษที่พบ	calcium oxalate
การเกิดพิษ	สัมผัสน้ำยางจะมีอาการคัน ปวดแสบปวดร้อนต่อมาจะอักเสบวมและพองเป็นตุ่มน้ำใส
การรักษา	ล้างยางออกโดยใช้น้ำชะล้างหลาย ๆ ครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์แล้วรับประทานสเตียรอยด์ ถ้ายางเข้าตาให้ล้างด้วยน้ำหลาย ๆ ครั้งหยุดตาด้วยยาหยอดตาที่มีสเตียรอยด์ แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว

หนุมานั่งแท่น

Jatropha podagrica Hook. f.

วงศ์ Euphorbiaceae

ว่านเลือด (ภาคกลาง) ; หัวละมานั่งแท่น
(ประจวบคีรีขันธ์)

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ต้นอวบน้ำ ตั้งตรง ไม่มีกิ่งก้าน มีรอยของก้านใบที่หลุดไปแล้ว บริเวณโคนลำต้นจะป้องกันมอด ใบเดี่ยว ออกหนาแน่นที่ยอด ใบเว้าเป็นหูตื้น ๆ 3-5 พู ท้องใบมีสีขาวยนุ่น ดอกออกเป็นช่อ ออกที่ยอดมีก้านดอกช่อยาว ดอกย่อยและก้านดอกย่อยสีแดง ผลรูปรีค่อนข้างกลม แตกได้ 2 ฝา มีเมล็ดรูปไข่ ซึ่งมีเยื่อเมือกหุ้มอยู่

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด น้ำยางใส

สารพิษที่พบ

toxalbumin, curcin

การเกิดพิษ

ถ้าน้ำยางถูกผิวหนังบางคนก็จะเกิดอาการแพ้บวมแดงแสบร้อน เมล็ดเมื่อรับประทานเข้าไปจะทำให้เกิดอาการ ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย กล้ามเนื้อชักกระตุก หายใจเร็ว การเดินของหัวใจผิดปกติ ความดันต่ำ พิษคล้ายละหู่ เมล็ดมีรสอ้อ แต่รับประทานเพียง 3 เมล็ดก็จะเกิดอันตรายได้ ปรากฏภายหลังกินประมาณครึ่งชั่วโมง มีอาการคลื่นไส้ อาเจียนคล้ายอาหารเป็นพิษ ปวดท้องเนื่องจากเยื่อบุทางเดินอาหารถูกทำลาย อาจมีอาการชา อัมพาตที่แขนขาจนถึง 24 ชม. และจะดีขึ้นภายใน 1 อาทิตย์

การรักษา

1. ก่อนนำส่งโรงพยาบาลควรให้ดื่มน้ำนม หรือผงถ่าน เพื่อลดการดูดซึมส่งโรงพยาบาล เพื่อล้างท้องทันที
2. ให้น้ำเกลือทางเส้นเลือด ป้องกันการหมดสติและช็อกที่เกิดจากการสูญเสียน้ำและเกลือแร่
3. ในรายที่มีอาการคล้าย atropine ให้ atropine antagonists เช่น physostigmine salicylate ทางหลอดเลือดดำ
4. กรณีอื่นๆ รักษาตามอาการ เช่น ให้ morphine sulfate 2-10 มก. เพื่อลดอาการปวดท้อง

หมามุ่ย

Mucuna gigantea DC.

วงศ์ Papilionaceae

กระเจี๊ยบ, หมามุ่ย (ภาคกลาง)

ไม้เถา ลำเถาเกลี้ยง ใบเป็นใบประกอบมี 3 ใบย่อย เรียงสลับ มีหูใบ ใบย่อยเป็นรูปไข่ โคนใบเบี้ยว ปลายหยักคอคอดและโค้งเล็กน้อย มีขนสีเทาปกคลุม ดอกคล้ายดอกถั่ว ออกเป็นช่อ ผลเป็นฝักรูปฝักดาบ มีขนสีน้ำตาลแดงหนาแน่นปกคลุม

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนตามฝัก

สารพิษที่พบ

เอนไซม์ mucunain สามารถย่อยโปรตีนได้ สาร serotonin 0.15% และสารคล้าย histamine

การเกิดพิษ

หากสัมผัสกับหมามุ่ย ขนจะแทงทะลุผิว และสารพิษจะเข้าสู่ผิวหนัง ทำให้เกิดอาการระคายเคืองอย่างรุนแรง ทำให้ผิวหนังอักเสบ บวม เป็นผื่นแดง คัน หากขนหมามุ่ยเข้าตาจะทำลาย conjunctiva ที่ตา และอาจทำให้ตาบอดได้

การรักษา

เมื่อสัมผัสถูกขนพิษต้องกำจัดขนพิษออกโดยใช้เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว คลึงบริเวณที่ถูกขนพิษเพื่อให้ขนพิษติดขี้ผึ้งออกแล้วทาคาลาไมด์โลชั่น หรือครีมสเตียรอยด์ เช่น เพรดนิโซโลน วันละ 3-4 ครั้ง

หมามุ่ย

Mucuna pruriens DC.

วงศ์ Papilionaceae

กลอ้อแซ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); บะเหียง,
หมาเหียง (ภาคเหนือ) : โพลั่ว (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี)
: หมามุ่ย (ภาคกลาง)

ไม้เถา ตามลำเถาและก้านใบมีขนทั่วไป ใบเป็นช่อแบบ 3 ใบย่อย ช่อใบติดเรียงสลับ ทรงใบย่อยรูปไข่ โคนใบเบี้ยว ปลายเป็นติ่งแหลมคล้ายหนาม มีขนสีเทาตามผิวใบทั้งสองด้าน ดอกแบบดอกถั่วสีม่วงเข้มออกรวมกันเป็นช่อยาวตามง่ามใบ ช่อห้อยย้อยลง ผลเป็นฝักคล้ายฝักถั่ว ปลายฝักอ่อนมีขนหรือเกล็ดสีน้ำตาลอมเหลืองแน่น

ส่วนที่เป็นพิษ

สารพิษที่พบ

ขนตามส่วนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากฝัก

เอนไซม์ที่ย่อยโปรตีน ชื่อ macunain สาร serotonin 0.015% ซึ่งเป็น histamine-releasing substance

การเกิดพิษ

ขนที่ฝักเมื่อสัมผัสผิวหนังจะทำให้คันประมาณ 1-2 วัน

การรักษา

รีบกำจัดขนพิษออกจากบริเวณที่สัมผัส โดยใช้เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัวหรือข้าวเหนียวคลีงจนเนื้อข้าวเหนียวกลืนกัน แล้วนำมาคลีงบริเวณที่สัมผัสขนหลายๆ ครั้งจนหมด หากยังมีอาการแดงร้อนหรือคันอยู่ให้ทาแคลโมเนโลซีน หรือครีมสเตียรอยด์ พร้อมกับรับประทานยาแก้แพ้ เช่น คลอเฟนิรามีน 4 มก. ครั้งละ 1 เม็ดทุก 6 ชม. จนเป็นปกติ

หมามุ่ยขน

Mucuna gracilipes Graib.

วงศ์ Papilionaceae

กระเจี๊ยบ, หมามุ่ย (ภาคกลาง)

เป็นไม้เถาขนาดใหญ่ที่มีมือเกาะพวงต้น ทุกส่วนมีขนสีเหลืองอ่อน ใบเป็นช่อแบบ 3 ใบย่อย ช่อใบติดเรียงสลับ ทรงใบย่อยป้อม โคนใบเบี้ยว ปลายใบมน และมักมีติ่งคล้ายหนามสั้นๆ ติดอยู่ มีขนแน่นทางผิวใบ ด้านล่าง ดอกแบบดอกถั่ว สีขาวปนม่วง ออกรวมกันเป็นช่อสั้นๆ ห้อยย้อยลง ผลเป็นฝักรูปทรงกระบอกและขนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนจากส่วนต่างๆ ของพืช

สารพิษที่พบ

เอนไซม์ mucunain สามารถย่อยโปรตีนได้ สาร serotonin และ สารคล้าย histamine

การเกิดพิษ

ขนที่ฝักเมื่อสัมผัสผิวหนังจะทำให้เกิดอาการผื่นคัน

การรักษา

รีบกำจัดขนพิษออกจากบริเวณที่สัมผัส โดยใช้เทียนไขลบไฟให้อ่อนตัวหรือข้าวเหนียวคลีงจนเนื้อข้าวเหนียวลื่นกันแล้วนำมาคลีงบริเวณที่สัมผัสขนหลายๆ ครั้งจนหมด หากยังมีอาการแดงร้อน หรือคันอยู่ให้ทาแคลาไมน์โลชั่นหรือครีมสเตียรอยด์พร้อมกับรับประทานยาแก้แพ้ เช่น คลอเฟนิรามีน 4 มก. ครั้งละ 1 เม็ดทุก 6 ชม.จนเป็นปกติ

หมามุ่ยช้าง

Dysoxylum urens Koord. & Val.

วงศ์ Meliaceae

หมามุ่ยช้าง (ตริง)

ไม้ขนาดเล็ก พบไม่มากนักในป่าดงดิบชื้นภาคใต้ ช่อดอกมีลักษณะเด่น คือ จะทิ้งช่อดอกยาวจากยอดลงมาสู่พื้น ช่อดอกยาว 3-6 เมตร บางที่จะจรดดินแล้วจึงมี ดอก และผลตอนปลาย ดอกและผลขณะแก่จัดนั้นมีขนหุ้มปกปูย

ส่วนที่เป็นพิษ

ดอกและผลแก่จัด

การเกิดพิษ

เมื่อสัมผัสผิวหนัง ขนจะแทงผิวหนัง ทำให้เกิดอาการคันอย่างรุนแรง

การรักษา

รีบกำจัดขนพิษออกจากบริเวณที่สัมผัส โดยใช้ยางไม้ เทียนไขลนไฟ ให้อ่อนตัว หรือข้าวเหนียวคลีงจนเนื้อข้าวเหนียวกลืนกัน แล้วนำมา คลีงบริเวณที่สัมผัสขนหลายๆ ครั้งจนหมด หากยังมีอาการแดงร้อน หรือคันอยู่ให้ทาเวลาไมโนโลชั่น

หมามุ่ยน้อย

Mucuna bracteata DC. ex Kurz.

วงศ์ Papilionaceae

ไม้เถา ตามเถาและก้านใบอาจเกลี้ยง ใบเป็นช่อแบบ 3 ใบย่อย ช่อใบติดเรียงสลับ ทรงใบย่อยรูปไข่ โคนใบเบี้ยว ปลายใบเรียวแหลม มีขนมาก สีเทาขาวผิวใบด้านล่าง ดอกแบบดอกถั่ว สีม่วงเข้ม ออกรวมกันเป็นช่อห้อยลง ผลเป็นรูปทรงกระบอก ผิวเรียบ มีขนสีเหลือง คลุมแน่น

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนตามฝักแก่ ใบแก่

การเกิดพิษ

เมื่อสัมผัสผิวหนัง ขนจะแทงผิวหนัง ทำให้เกิดอาการคันตามผิวหนัง

การรักษา

รีบกำจัดขนพิษออกจากบริเวณที่สัมผัส โดยใช้ยางไม้ เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว หรือข้าวเหนียวคลีงจนเนื้อข้าวเหนียวกลืนกัน แล้วนำมาคลีงบริเวณที่สัมผัสขนหลายๆ ครั้งจนหมด หากยังมีอาการแดงร้อนหรือคันอยู่ให้ทาแคลาไมน์โลชั่นหรือครีมสเตียรอยด์ พร้อมกับรับประทาน ยาแก้แพ้ เช่น คลอเฟนิรามีน 4 มก. ครั้งละ 1 เม็ดทุก 6 ชม. จนเป็นปกติ

หมามุ่ยแมว

Mucuna hainanensis Hayata.

วงศ์ Papilionaceae

ไม้เถา ตามลำเถาและก้านใบเกลี้ยงหรือเกือบเกลี้ยงและมีต่อมระบายอากาศสีจาง ๆ กระจายทั่วไปตามลำเถา ใบเป็นช่อแบบ 3 ใบย่อย ช่อใบติดเรียงสลับ ผิวใบด้านล่างสีอ่อน และมีขนบ้างประปราย ดอกแบบดอกถั่ว สีม่วงปนขาว ออกรวมกันเป็นช่อสั้น ๆ ห้อยย้อยลง ผลเป็นฝักแบน โคนและปลายผลสอบเรียว ปลายสุดเรียวคล้ายหนามหรือเส้นลวด ผิวข้างผลเป็นริ้วหรือครีบห่าง ๆ ขอบทั้ง 2 ข้างมีสันหรือครีบบาง ๆ 1 คู่ ตามฝักยาว ผิวผลคลุมด้วยขนสีน้ำตาล

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนตามฝักแก่

การเกิดพิษ

ทำให้เกิดระคายเคืองและผื่นคันตามผิวหนัง

การรักษา

รีบกำจัดขนพิษออกจากบริเวณที่สัมผัส โดยใช้ยางไม้ เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว หรือข้าวเหนียวคลึงจนเนื้อข้าวเหนียวกลืนกัน แล้วนำมาคลึงบริเวณที่สัมผัสจนหลาย ๆ ครั้งจนหมด หากยังมีอาการแดงร้อนหรือคันอยู่ให้ทาแคลาไมโนโลชั่นหรือครีมสเตียรอยด์ พร้อมกับรับประทาน ยาแก้แพ้ เช่น คลอเฟนิรามีน 4 มก. ครั้งละ 1 เม็ดทุก 6 ชม. จนเป็นปกติ

หมามุ่ยใหญ่

Mucuna monosperma DC.

วงศ์ Papilionaceae

ตำแยใหญ่ (นครราชสีมา) ; มะบ้าลาย (เชียงใหม่) ;

หมามุ่ยใหญ่ (ภาคกลาง)

ไม้เถา ตามลำเถาส่วนที่ยังอ่อนมีขนทั่วไป ใบ เป็นช่อแบบ 3 ใบย่อย ช่อใบติดเรียงสลับ ทรงใบย่อยรูปไข่ โคนใบมนและเบี้ยว ปลายใบหยักคอดเป็นติ่งแหลม ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกแบบดอกถั่ว ออกรวมกันเป็นช่อห้อยย้อยลง ผลเป็นฝักแบน และค่อนข้างป้อม

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนตามฝักแก่

การเกิดพิษ

ทำให้เกิดระคายเคืองและผื่นคันตามผิวหนัง

การรักษา

รีบกำจัดขนพิษออกจากบริเวณที่สัมผัส โดยใช้ยางไม้ เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว หรือข้าวเหนียวคลีงจนเนื้อข้าวเหนียวกลืนกัน แล้วนำมาคลีงบริเวณที่สัมผัสขนหลายๆ ครั้งจนหมด หากยังมีอาการแดงร้อนหรือคันอยู่ให้ทาเวลาไมโนโลชันหรือครีมสเตียรอยด์ พร้อมกับรับประทาน ยาแก้แพ้ เช่น คลอเฟนิรามีน 4 มก. ครั้งละ 1 เม็ดทุก 6 ชม. จนเป็นปกติ

หอมป้านัง

Strophanthus kombe Oliv.

วงศ์ Apocynaceae

ไม้เถาเลื้อยพันต้นไม้ใหญ่ ดอกออกเป็นช่อสีครีม มีจุดสีม่วง กลีบดอกมีทางยาวและบิด ผลออกเป็นคู่ ผนังหนามีเมล็ดจำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ

เมล็ด

สารพิษที่พบ

cardenolides ได้แก่ *k-strophanthoside* และ *cymarín*

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต หลังจากเคี้ยวหรือกลืนส่วนของพืชเข้าไปจะระคายเคืองต่อเยื่อในปากกระเพาะอาหาร ทำให้อาเจียน ท้องเสีย ปวดศีรษะ มองเห็นไม่ชัด และการมองเห็นสีผิดปกติ มึนงง ชีพจรเต้นช้าหรือไม่สม่ำเสมอ ความดันโลหิตลดและตายจากเปลือก ทำให้สลบหรือตายได้ ชาวพื้นเมืองในแอฟริกาใช้หัวลูกศรจุ่มยางนี้แล้วใช้ยิงสัตว์หรือคน

การรักษา

1. ทำให้อาเจียน เพื่อกำจัดเศษพืชที่เหลือ ให้ activated charcoal แล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว
2. ตรวจวัดระดับโปตัสเซียมและแมกนีเซียมในเลือดทุกชั่วโมง ห้ามใช้ epinephrine หรือสารกระตุ้นอื่นๆ เพราะอาจเร่งให้เกิด ventricular fibrillation
3. ถ้ามี hypokalemia และไตปกติให้ผู้ป่วยดื่ม potassium chloride 5 g. ละลายในน้ำผลไม้หรือให้ 20 meq. ใน 5% dextrose จำนวน 500 ml. อย่างช้าๆ ในอัตราเร็วไม่เกิน 0.4 meq./min การให้โปตัสเซียมจะหยุดเมื่อระดับโปตัสเซียมในเลือดสูงถึง 5 meq/L. แต่ถ้ามี complete heart block ห้ามให้โปตัสเซียม
4. ถ้ามีอาการ hyperkalemia ให้กิน kayexalate 20 กรัม แล้วให้ insulin 10 unit ในน้ำ 5% dextrose อาจต้องทำ hemodialysis

5. ให้ phenytoin เพิ่มการ metabolism และ Lidocain เพื่อควบคุมอัตราการเต้นของหัวใจ ถ้าวิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 3 หรือ 4 ไม่ได้ผล
6. ให้กิน cholestyramine เพื่อลดการดูดซึมของสารพิษ
7. ฉีด atropine 0.05 มก./กก. เพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจ เมื่อมี digitalis heart block

การทดสอบความเป็นพิษ

ค่า LD_{50} ของสาร cymarín เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำในแมวมีค่าเท่ากับ 0.095 มก./กก. น้ำหนักแมว และค่า LD_{50} ของสาร *k-trophanthoside* เมื่อให้ทางหลอดเลือดดำในหนูขามมีค่าเท่ากับ 15 มก./กก. น้ำหนักหนูขาม

หางกระรอกแดง

Acalypha hispida Burm.f.

วงศ์ Euphorbiaceae

เกี้ยวเกล้า ไหมพรม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

หางแมว หูปลาร้อน(ราชบุรี)

Chenille plant, Red-hot cottail, Foxtail,

Phillipine medusa

เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สูงประมาณ 1-3 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ ใบเป็นรูปไข่ ดอกออกเป็นช่อที่ซอกใบ ช่อดอกห้อยลง ดอกมีขนาดเล็กจำนวนมาก ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวเมียมีสีแดง ผลมีขนาดเล็ก เมื่อแก่จะแตกออก

ส่วนที่เป็นพิษ

น้ำยางจากใบและลำต้น

สารพิษที่พบ

diterpene esters

การเกิดพิษ

น้ำยางหากสัมผัสผิวหนัง จะรู้สึกปวด และทำให้ผิวหนังอักเสบเป็นปื้นแดง หากกลืนน้ำยางเข้าไป จะทำให้ปวดแสบปวดร้อนบริเวณปากและลำคอ ทำให้เกิดการระคายเคืองในกระเพาะอาหาร อาจทำให้อาเจียน และท้องเสีย

การรักษา

หากสัมผัสให้ล้างน้ำยางออกด้วยแอลกอฮอล์แล้วรักษาตามอาการ เช่นเดียวกับการได้รับพิษจากสารประกอบ phenol โดยใช้ยาทาสเตียรอยด์ หรือรับประทานสเตียรอยด์ตามแต่อาการ

หางไหลขาว

Derris malaccensis Prain.

วงศ์ Papilionaceae

ตำแยใหญ่ (นครราชสีมา) ; มะบ้าลาย (เชียงใหม่) ;

หมามุ่ยใหญ่ (ภาคกลาง)

ไม้เถาเนื้อแข็ง เลื้อยพาดพันต้นไม้อื่น กิ่งหนึ่งมีใบย่อย 5 ถึง 7 ถึง 9 กิ่ง ดอก
ออกเป็นช่อแบนยาว 20 มม. ออกเป็นช่อยาว 20 ถึง 25 ซม. ซึ่งมักแตกแขนงเป็นช่อใหญ่
ไม้เนื้อนุ่มและใบอ่อนเป็นขนสีแดง ๆ ดอกสีกุหลาบ ใบดก ร่มทึบ มีปลูกันบ้างทั่ว ๆ ไป
และขึ้นเองตามป่าขึ้นและชายแม่น้ำลำคลอง

ส่วนที่เป็นพิษ

ราก

สารพิษที่พบ

isoflavonoids ได้แก่ rotenone

การเกิดพิษ

หางไหลขาวมีฤทธิ์ในการเบื่อปลาและฆ่าหิด เหา และตัวหนอนกินผัก
แรงกว่าหางไหลแดง

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร rotenone เป็นพิษต่อปลาและแมลง lethal dose ในหนูอน
โหมเท่ากับ 0.003 มก./กก. น้ำหนักสัตว์ ค่า LD₅₀ เมื่อฉีดทางช่อง
ท้องในหนูถีบจักรมีค่าเท่ากับ 2.8 มก./กก. น้ำหนักสัตว์

หางไหลแดง

Derris elliptica Benth.

วงศ์ Papilionaceae

กะล่ำเพาะ (เพชรบูรณ์); เครือไหลน้ำ, หางไหลแดง, ไล่ต้น
ไหลน้ำ (ภาคเหนือ); โปตะโกล่า (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); อวด
น้ำ (สุราษฎร์ธานี); Tuba Root, Derris.

ไม้พุ่มแกมเถา ลำต้นสีน้ำตาลแกมม่วง ใบยาวถึง 15 นิ้ว เป็นใบประกอบ 9-13
ใบย่อย ดอกลักษณะแบบถั่วและดอกช่อ ผลเป็นฝักยาว 3-5 นิ้ว มี 1-4 เมล็ด รากยาวถึง
2 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 1 ซม. สีน้ำตาลแดง

ส่วนที่เป็นพิษ สารพิษที่พบ การเกิดพิษ

ราก

isoflavonoids ได้แก่ rotenone

ขนาดของผงรากไล่ต้นที่ทำให้ผู้ใหญ่ตาย คือ 2-6.5 กรัม หาก
ผิวหนังสัมผัสสารโรติโนนจะทำให้ผิวหนังอักเสบ หากสารนี้เข้าสู่
ร่างกายทางปาก จะทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน ขนาด
rotenone ที่ทำให้ผู้ใหญ่ตาย คือ 200 มก. โรติโนนออกฤทธิ์กระตุ้น
ประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดชัก (convulsion) การหายใจหยุดชะงัก
ดับและไตถูกทำลายได้อาการพิษเกิดขึ้นภายหลัง 2-3 นาที และ
ตายในเวลา 5 ชั่วโมง ถึง 10 วัน

หากเข้าตาทำให้เยื่อบุลูกตาอักเสบ (Dermatitis and
Conjunctivitis) หางไหลแดงใช้เป็นยาเบื่อปลา ยาฆ่าแมลง สาร
ออกฤทธิ์ คือ โรติโนน ใช้ปราบแมลงศัตรูพืช โดยฉีดยานี้ก่อนเก็บเกี่ยว

การรักษา

ทำให้อาเจียนและล้างท้อง ก่อนเกิดอาการชัก ห่มผ้าเพื่อทำให้ร่างกายอบอุ่น ให้ออกซิเจนเพื่อช่วยหายใจ ฉีด ไดอาซีแพมขนาด 5-10 มก. เข้าทางเส้นโลหิตอย่างช้าๆ และฉีดเข้ากล้ามเนื้อ เพื่อควบคุมการชัก ให้ calcium gluconate 10% จำนวน 10 มล. เข้าทางเส้นโลหิตและวิตามิน บี-คอมเพล็กซ์ เข้าทางกล้ามเนื้อเพื่อป้องกันตับถูกทำลาย

การทดสอบความเป็นพิษ

สาร rotenone เป็นพิษต่อปลาและแมลง lethal dose ในหนูอนโหมเท่ากับ 0.003 มก./กก. น้ำหนักสัตว์ ค่า LD₅₀ เมื่อฉีดทางช่องท้องในหนูถีบจักรมีค่าเท่ากับ 2.8 มก./กก. น้ำหนักสัตว์

ทาน

Laportea disepala Chew

วงศ์ Urticaceae

ทาน (สระบุรี)

พืชล้มลุก สูงได้ถึง 1 เมตร ไม่ผลัดใบ ทุกส่วนมีขนสากทั่วไป ใบเดี่ยวออกเรียงสลับ ทรงใบรูปหัวใจ โคนใบหยักเว้า ปลายใบเป็นติ่งแหลม ขอบใบหยักซี่ฟัน ดอกเล็กสีขาวออกรวมเป็นช่อโตตามง่ามใบใกล้ยอดลำต้น ผลเล็กผิวผลมีหนามแข็งทั่วไป

ส่วนที่เป็นพิษ ขนหรือหนามตามส่วนต่างๆ

สารพิษที่พบ histamine, acetylcholine

การเกิดพิษ ทำให้เจ็บ คันและปวด

การรักษา เมื่อสัมผัสถูกขนพิษ ต้องกำจัดออกโดยใช้เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว คลึงบริเวณที่ถูกขนพิษ เพื่อให้ขนพิษติดขึ้นผืนออกมา แล้วทา คาลาไมด์โลชั่น หรือครีมสเตียรอยด์ เช่น เพรดนิโซโลน วันละ 3-4 ครั้ง

ห่านข้างฮ้อง

Dendrocnide basirotonda Chew

วงศ์ Urticaceae

ห่านข้างฮ้อง (เลย)

ไม้พุ่ม ถึงต้นไม้นขนาดเล็ก สูงได้ถึง 10 เมตร ผลัดใบ เปลือกสีน้ำตาลอ่อนและมีช่องระบายอากาศทั่วไป ใบเดี่ยวเรียงสลับหรือเวียนกัน ทรงใบป้อมหรือรูปไข่ โคนใบมนกว้าง ปลายเป็นติ่งแหลม ดอกเล็ก สีขาวแกมเขียว ออกรวมกันเป็นช่อห้อยตามง่ามใบ มีเกสรตัวผู้หรือขนสีน้ำตาลทั่วไป ผลเล็กค่อนข้างกลม สีเขียวเข้ม

ส่วนที่เป็นพิษ

ขนหรือเกสรตามส่วนต่างๆ ของช่อดอก

การเกิดพิษ

ทำให้เกิดอาการคัน เป็นผื่นแดงและปวดมาก

การรักษา

เมื่อสัมผัสถูกขนพิษ ต้องกำจัดออกโดยใช้เทียนไขลนไฟให้อ่อนตัว

คลึงบริเวณที่ถูกขนพิษ เพื่อให้ขนพิษติดขี้ผึ้งออกมา แล้วทา

คาลาไมด์โลชั่น หรือครีมสเตียรอยด์ เช่น เพรดนิโซโลน วันละ 3-4 ครั้ง

หึ่งเม่น

Crotalaria striata DC. (Syn *C. pallida* Ait.)

วงศ์ Papilionaceae

หึ่งเม่น (เขียงใหม่); ช่างท่าย (ชุมพร)

พืชล้มลุก อายุหลายปี ใบเป็นใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ใบรูปรี โคนใบสอบ ปลายใบมนหุบ ดอกออกเป็นช่อแกนที่ปลายยอด มีสีเหลือง มีเส้นสีน้ำตาลแดงพาด ตามยาว ดอกมี 5 กลีบ กลีบบนรูปไข่ปลายมน กลีบข้างคล้ายปีกรูปขอบขนาน กลีบล่างเชื่อมกันเป็นรูปท้องเรือ ปลายแหลมโค้ง ผลเป็นฝักทรงกระบอก ปลายแหลมงอน มีขนปกคลุม ผลแก่แล้วแตก เมล็ดรูปไต สีน้ำตาล ผิวเกลี้ยงมัน มีจำนวนมาก

ส่วนที่เป็นพิษ	ทั้งต้น
สารพิษที่พบ	pyrrolizidine alkaloids
การเกิดพิษ	เป็นพิษต่อตับ ทำให้ตับไม่ทำงาน

หึ่งหายใบใหญ่

Crotalaria verrucosa L.

วงศ์ Papilionaceae

กระเพาะผี (ตราด); ทมหากหึ่งหนู (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน); หึ่งหาย
ใบใหญ่ (สระบุรี)

ไม้ล้มลุกเนื้ออ่อน แตกกิ่งก้านเป็นพุ่มใหญ่ สูงราว 50-60 ซม. ดอกสีม่วงคราม
หรือขาว เป็นช่อยาวราว 15 ซม. ดอกดกมาก เกิดตามที่โล่งขึ้นทั่วไป

ส่วนที่เป็นพิษ	ทั้งต้น
สารพิษที่พบ	pyrrolizidine alkaloids
การเกิดพิษ	เป็นพิษต่อตับ ทำให้ตับไม่ทำงาน

อุตพิต

Typhonium trilobatum Schoot.

วงศ์ Araceae

มะโทรา (ของ-จันทบุรี)

พรรณไม้ล้มลุก มีหัวอยู่ใต้ดิน หัวจะเล็กเป็นรูปเกือบจะกลม วัดผ่านศูนย์กลางได้ประมาณ 1.2 ซม. ใบจะมีลักษณะเป็นแฉกกลางรูปไข่ปลายแหลม ใบเป็น สีเขียวมีลาย หรือจุดประสีม่วง ใบจะเป็นหยัก 3 แฉก ดอกจะออกเป็นช่อ เป็นแท่งยาว ก้านช่อดอกจะเป็นสีเลือดนกปนน้ำตาล หรือสีแดงเข้ม ผลสดจะมีลักษณะเป็นรูปขอบขนาน ภายในจะมีเมล็ดอยู่ 1 เมล็ด

ส่วนที่เป็นพิษ

หัว ลำต้น

สารพิษที่พบ

calcium oxalate

การเกิดพิษ

หัวของอุตพิตถ้ากินเข้าไปสดๆ จะเกิดอาการคันอย่างแรงประมาณ 2-4 ชม. เมื่อเคี้ยวหรือรับประทานสดจะเกิดอาการคันอย่างรุนแรง เนื่องจากผลึกแคลเซียมออกซาเลททำให้เกิดน้ำลายมาก ลื่น เพดาน ใบบน ฟูดลำบาก อาการพิษรุนแรงคือ ฟูดไม่ได้ ลื่นหนัก คันปาก ลำคอบวมอักเสบรุนแรง

การรักษา

บ้วนปากและดื่มน้ำมาก ๆอมและดื่มสารละลายอลูมิเนียมไฮดรอกไซด์ 1 ออนซ์ ทุกๆ 2 ชั่วโมง บรรเทาอาการปวดด้วย Meperidine (Demerol) รับประทานอาหารเหลวจนกว่าอาการจะทุเลา

เอื้องหมายนา

Costus speciosus Smith.

วงศ์ Costaceae

เอื้องใหญ่ (Peninsular) เอื้องต้น(ยะลา)

เอื้องเพ็ดม้า(ภาคกลาง)

Crape Ginger, Malay Ginger, Spiral Flag

เป็นพืชที่มีส่วนที่เป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงเป็นเกลียวรอบลำต้น ใบรูปร่างยาวเรียวแหลม ฐานใบมน โคนใบมีขน มีส่วนที่หุ้มอยู่รอบลำต้น ดอกออกเป็นช่อ รวมกันเป็นกระจุกหนาแน่น ใบประดับสีม่วง กลีบดอกติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นกลีบสีขาวอมแดงเล็กน้อย และมี 1 กลีบที่มีลักษณะคล้ายลิ้น เป็นแผ่นสีขาว มีสีเหลืองตรงกลาง ขอบหยักเป็นคลื่น ผลกลมเนื้อแข็ง สีแดง เม็ดสีดำเป็นมัน

ส่วนที่เป็นพิษ

เหง้าสด

สารพิษที่พบ

steroidal sapogenins ได้แก่ diosgenin

การเกิดพิษ

หากรับประทานเหง้าสดในปริมาณมาก จะทำให้เกิดอาการวิงเวียน คลื่นไส้ อาเจียน ท้องร่วงอย่างรุนแรง

การรักษา

ให้กินน้ำข้าวที่เย็นแล้ว ครั้งละ 1 ถ้วยทุก 15 นาที จนกว่าอาการจะหาย ถ้าอาการท้องร่วงรุนแรงมาก ให้รีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อให้สารละลายอิเลคโตรไลต์ทางเส้นเลือด

ไฮเดรนเยีย

Hydrangea macrophylla Ser

(Syn. *H. hortensis* Smith.)

วงศ์ Hydrangeaceae

ดอกหกเดือน (แม่ฮ่องสอน); ไฮเดรนเยีย (กรุงเทพฯ)

ไม้พุ่มสูง ขอบใบเรียบ ลำต้นและกิ่งมีสีน้ำตาลแดง ใบอ่อนมีสีเขียว ใบแก่มีสีเทา ดอกเป็นดอกช่ออยู่เป็นกลุ่มมีสีน้ำเงิน หรือสีชมพู บางทีมีสีขาว เป็นไม้ประดับขึ้นได้ทั่วไปในประเทศไทยแถบอบอุ่น

ส่วนที่เป็นพิษ

ทั้งต้น

สารพิษที่พบ

cyanogenic glycosides ได้แก่ cyanide

การเกิดพิษ

มีฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและทางเดินโลหิต เนื่องจากไฮยาไนด์จับกับเอนไซม์ cytochrome oxidase ทำให้ออกซิเจนเข้าสู่เซลล์ลดลง ในธรรมชาติ สารพวกไฮยาไนด์ที่อยู่ในพืชเหล่านี้จะอยู่ในรูปของสารประกอบ cyanogenic glycosides การดื่มน้ำ ดอก จะทำให้สารพิษสลายตัวและไม่เป็นอันตรายหากรับประทานเข้าไป อาการพิษถ้ากินพืชที่มีสารนี้สดๆ โดยมีได้นำมาหุงต้ม หรือคั่ว เพื่อให้ออกซิเจนหมดฤทธิ์ ก็จะทำให้เกิดโทษ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจขัด ชักกระตุก กล้ามเนื้อไม่มีแรง หายใจลำบาก อาจหมดสติ ใค้มา ในรายที่มีอาการรุนแรงมาก ลมหายใจมีกลิ่นไฮยาไนด์ ถ้าในปริมาณน้อยทำให้มีเมื่งง แต่ถ้าในปริมาณที่มากพอ ทำให้หน้าเขียว เล็บเขียว (cyanosis) เพราะขาดออกซิเจน หายใจขัด และถึงแก่ความตายได้

<i>Abrus precatorius</i> L.	87
<i>Acalypha hispida</i> Burm. f.	44
<i>Acalypha indica</i> L.	47
<i>Adenium obesum</i> Balf.	31
<i>Aleurites moluccana</i> Willd.	84
<i>Allamanda cathartica</i> L.	60
<i>Alocasia indica</i> Schott	4
<i>Alocasia indica</i> Schott var. <i>metallica</i> Schott	6
<i>Alocasia macrorhiza</i> Schott	5
<i>Alstonia scholaris</i> R. Br.	125
<i>Anacardium occidentale</i> L.	91
<i>Anamirta cocculus</i> Wight & Arn.	23
<i>Anthurium andraeanum</i> Lind.	133
<i>Antiaria toxicaria</i> Lesch.	101
<i>Archidendron jiringa</i> Nielsen	33
<i>Asclepias curassavica</i> L.	86
<i>Bucea javanica</i> Merr. (Syn. <i>B. amarissima</i> Desv.)	110
<i>Caladium bicolor</i> Vent.	57
<i>Calotropis gigantea</i> R. Br.	107
<i>Cannabis sativa</i> L.	19
<i>Caryota mitis</i> Lour.	50
<i>Catharanthus roseus</i> G. Don	83
<i>Cerbera manghas</i> L.	48
<i>Cerbera odollam</i> Gaertn.	49
<i>Cestrum nocturnum</i> L.	111
<i>Cissampelos pareira</i> L.	14
<i>Cleome gynandra</i> L.	72
<i>Codiaeum variegatum</i> Blume	22
<i>Corchorus aestuans</i> L.	2
<i>Corchorus capsularis</i> L.	64
<i>Corchorus olitorius</i> L.	63
<i>Costus speciosus</i> Smith	153
<i>Crateva nurvala</i> Ham. (Syn. <i>C. magna</i> DC. <i>C. hydropihila</i> Kurz. <i>C. macrocarpa</i> Kurz)	21
<i>Crinum amabile</i> Donn	80
<i>Crinum asiaticum</i> L.	79
<i>Crotalaria striata</i> DC. (Syn. <i>C. pallida</i> Ait.)	150
<i>Crotalaria verrucosa</i> L.	151
<i>Croton tiglium</i> L.	122
<i>Cycas</i> sp.	62
<i>Datura metel</i> L. (Syn. <i>D. alba</i> Ness)	114
<i>Datura metel</i> L. var. <i>fastuosa</i> Safford (Syn. <i>D. fastuosa</i> L.)	113
<i>Dendrocnide basirotunda</i> Chew	149
<i>Dendrocnide stimulans</i> Chew	45
<i>Derris elliptica</i> Benth.	146
<i>Derris malaccensis</i> Prain	145
<i>Dieffenbachia seguine</i> Schott	118
<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	15
<i>Diospyros malis</i> Griff.	88
<i>Dolichos lablab</i> L.	51
<i>Duranta repens</i> L. (Syn. <i>D. plumieri</i> Jacq.)	85
<i>Dysoxylum urens</i> Koord. & Val.	138
<i>Elephantopus scaber</i> L.	41
<i>Equisetum debile</i> Roxb.	132
<i>Erythrophileum succirubrum</i> Gagnep.	35
<i>Euphorbia antiquorum</i> L.	123
<i>Euphorbia hirta</i> L.	56
<i>Euphorbia lactea</i> Haw.	124
<i>Euphorbia ligularia</i> Hoxb.	121
<i>Euphorbia mili</i> Desmoul.	67
<i>Euphorbia pulcherrima</i> Willd.	25
<i>Euphorbia tirucalli</i> L.	76
<i>Excoecaria agallocha</i> L.	42
<i>Excoecaria cochinchinensis</i> Lour. (Syn. <i>E. bicolor</i> Zoll. ex Hassk.)	20
<i>Ficus benjamina</i> L.	55
<i>Ficus hispida</i> L. f.	90
<i>Gloriosa superba</i> L.	38
<i>Haemanthus multiflorus</i> Martyn	117
<i>Heliotropium indicum</i> R. Br.	131
<i>Herpestis monnieri</i> H. B. K. (Syn. <i>Bacopa monnieri</i> Pennell)	77
<i>Hevea brasiliensis</i> Muell. Arg.	104
<i>Homalomena rubescens</i> Kunth	128
<i>Hura crepitans</i> L.	53
<i>Hydnocarpus anthelminticus</i> Pierre	13

<i>Hydrangea macrophylla</i> Ser. [Syn. <i>H. hortensis</i> Smith]	154
<i>Ipomoea batatas</i> Lamk.	98
<i>Ipomoea violacea</i> L. [Syn. <i>I. tricolor</i>]	58
<i>Jatropha curcas</i> L.	119
<i>Jatropha gossypifolia</i> L.	120
<i>Jatropha integerrima</i> Jacq.	65
<i>Jatropha multifida</i> L.	94
<i>Jatropha podagrica</i> Hook. f.	134
<i>Lantana camara</i> L. [Syn. <i>Lantana aculeata</i> L.]	68
<i>Laportea bulbifera</i> Wedd. [Syn. <i>L. terminalis</i> Wight]	44
<i>Laportea crenulata</i> Wedd. [Syn. <i>Dendrocnide sinuata</i> Chew]	18
<i>Laportea disepala</i> Chew	148
<i>Laportea interrupta</i> Chew	46
<i>Laportea stimulans</i> Miq. [Syn. <i>Dendrocnide stimulans</i> Chew]	45
<i>Lasia spinosa</i> Thw.	73
<i>Limnophila rugosa</i> Merr.	70
<i>Linum usitatissimum</i> L.	66
<i>Lonicera japonica</i> Thunb.	126
<i>Mangifera foetida</i> L. var.	92
<i>Manihot esculenta</i> Crantz	100
<i>Mansonia gagei</i> Drum.	29
<i>Melanorrhoea usitata</i> Wall.	109
<i>Melia azedarach</i> L.	116
<i>Mirabilis jalapa</i> L.	61
<i>Mitragyna diversifolia</i> (Wall. ex G. Don) Havil. [Syn. <i>M. javanica</i> Koord. & Val. var. <i>microphylla</i> Craib]	9
<i>Mitragyna hirsuta</i> Hav.	8
<i>Mitragyna rotundifolia</i> Ktze.	10
<i>Mitragyna speciosa</i> Korth.	7
<i>Monstera deliciosa</i> Liebm.	82
<i>Mucuna bracteata</i> DC. ex Kurz	139
<i>Mucuna gigantea</i> DC.	135
<i>Mucuna gracilipes</i> Craib	137
<i>Mucuna hainanensis</i> Hayata	140
<i>Mucuna monosperma</i> DC.	141
<i>Mucuna pruriens</i> DC.	136
<i>Neesia altissima</i> Bl.	54
<i>Nerium indicum</i> Mill. [Syn. <i>N. oleander</i> King et. Gamble. <i>N. odorum</i> Soland.]	106
<i>Nicotiana tabacum</i> L.	105
<i>Oxalis repens</i> Thunb. [Syn. <i>O. corniculata</i> L.]	71
<i>Papaver somniferum</i> L.	74
<i>Parachrysis erosus</i> Urban	97
<i>Passiflora foetida</i> L.	17
<i>Pedilanthus tithymaloides</i> Poir.	129
<i>Phaseolus lunatus</i> L.	52
<i>Pistia stratiotes</i> L.	28
<i>Prunus persica</i> Batsch	96
<i>Ricinus communis</i> L.	112
<i>Rivina humilis</i> L.	78
<i>Samanea saman</i> Merr.	30
<i>Sansevieria trifasciata</i> Prain	115
<i>Sapindus saponaria</i> [Syn. <i>Sapindus rarak</i> A. DC.]	89
<i>Sapium insigne</i> Benth.	43
<i>Semecarpus anacardium</i> L. f.	108
<i>Solanum nigrum</i> L.	95
<i>Solanum tuberosum</i> L.	99
<i>Solanum verbascifolium</i> Auct. non L. [Syn. <i>S. enanthum</i> D. Don]	39
<i>Sophora tomentosa</i> L.	127
<i>Sorghum vulgare</i> Pers.	24
<i>Spatholobus ferrugineus</i> Benth.	35
<i>Stephania hernandifolia</i> Walp.	1
<i>Strophanthus caudatus</i> Kurz	103
<i>Strophanthus gratus</i> Franch.	59
<i>Strophanthus komba</i> Oliv.	142
<i>Strophanthus scandens</i> Roem. & Schult. [Syn. <i>S. dichotomus</i> DC.]	27
<i>Strychnos ignatii</i> Berg. [Syn. <i>S. krabiensis</i> A.W. Hill]	75
<i>Strychnos nux-vomica</i> L.	130
<i>Targetes erecta</i> L.	40
<i>Thevetia peruviana</i> Schum.	11
<i>Trichosanthes integrifolia</i> Kurz [Syn. <i>Gynopetalum integrifolium</i> Kurz]	25
<i>Typhonium trilobatum</i> Schott	152
<i>Vernicia fordii</i> Ainy Shaw [Syn. <i>Aleurites fordii</i> Hemsl.]	93
<i>Xanthum strumarium</i> L.	3

1. กรุงไกร เจนพาณิชย์ และประเสริฐศักดิ์ ผู้จินดา 'เภสัชวิทยาของใบยี่โถไทย' สารศิริราช 2517, 26(7) : 13-20.
2. ก่องกานดา ชยามฤต 'สมุนไพรไทย ตอนที่ 4' พิมพ์ที่ ห.จ.ก.ชุดิมาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2528 จำนวน 515 หน้า
3. กัญญา ศิวะเช : บรรณาธิการ 'ผักพื้นบ้านภาคใต้' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2542 หน้า 106-107.(รูปภาพ)
4. กัญญา ศิวะเช : บรรณาธิการ 'ผักพื้นบ้านภาคอีสาน' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2541 หน้า 34-35.(รูปภาพ)
5. เกษียรทอง โกวิททางกูร, สิริภรณ์ สวัสดิ์ และสุวิทย์ สีสิดการกุล 'ภาวะพิษจากการรับประทานเมล็ดต้นชาก : รายงานผู้ป่วย 5 ราย' วารสารกรมการแพทย์ 2535, 17(4) : 257-262.
6. คณิตา เลขกุล และคณะ 'พรรณไม้ในสวนหลวง ร.9' พิมพ์ที่ ดำเนินสุทธาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2530 จำนวน 279 หน้า.
7. โครงการสมุนไพรกับการสาธารณสุขมูลฐาน 'สมุนไพรเพื่อการสาธารณสุขมูลฐาน (ข้อมูลสรุป)' ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร กองวิจัยทางแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 2528 หน้า 213-214.
8. จงกล เทียนตาห์ และวีรดา ศิลปอาษา 'ฤทธิ์ของยี่โถต่อระบบหัวใจ หลอดเลือดและสารออกฤทธิ์สำคัญ การศึกษาเปรียบเทียบกับดิจิตาลิส' วารสารเภสัชวิทยา 2528, 7(3-4) : 61-78.
9. จ่าลอง เพ็งคล้าย 'พรรณไม้ป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส' พิมพ์ที่ ส.สมบูรณ์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2534 หน้า 106.
10. จ่าลอง เพ็งคล้าย 'พืชมีพิษในประเทศไทย' วารสารเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม 2544, 3(2) : 327-353.
11. ณัฐตรา จันทร์สุวานิชย์ และคณะ 'พืชสมุนไพรในประเทศไทย ตอนที่ 2' สถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2541 หน้า 21. (รูปภาพ)
12. ดรุณ เทียรหลาย และคณะ 'พืชสมุนไพรในประเทศไทย ตอนที่ 1' สถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2538 หน้า 92.
13. เดิม สมิตินันท์ 'ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย (ชื่อพฤกษศาสตร์-ชื่อพื้นเมือง)' พิมพ์ที่ พิมพ์หนังสือพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2523 จำนวน 379 หน้า.
14. ธวัชชัย สันติสุข 'สวนจิตรลดาพฤกษารพรรณ' พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด กรุงเทพมหานคร 2538 หน้า 186-187.(รูปภาพ)
15. นิงศิริ เรืองรังษี และ พยอม ดันดีวัฒน์ 'พืชสมุนไพร' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 2532 จำนวน 351 หน้า
16. นิงศิริ เรืองรังษี และพยอม ดันดีวัฒน์ 'พืชสมุนไพร' พิมพ์ที่ โอ เอส พรินต์ติ้งเฮ้า กรุงเทพมหานคร 2534 หน้า 149-150.
17. คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืช ราชบัณฑิตยสถาน 'อนุกรมวิธานพืชอักษร ก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน' พิมพ์ที่ บริษัท เทียนพิมพ์ จำกัด กรุงเทพมหานคร 2538 จำนวน 495 หน้า
18. บุศปรนณ ณ. สงขลา 'สมุนไพรไทย ตอนที่ 1' พิมพ์ที่ หงษ์พันธ์ พับลิชชิ่ง กรุงเทพมหานคร 2525 จำนวน 91 หน้า.
19. ประเสริฐศักดิ์ ผู้จินดา และกรุงไกร เจนพาณิชย์ 'มะเกลือ, แนนทาลิน และสารคล้ายแอนทราสิน' แพทยสภาสาร 2522, 8(11) : 649-665.
20. ปราณิ ชาลิดอภาร และ ดรุณ เทียรหลาย 'คู่มือพืชพิษ 1' กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พิมพ์ที่ เทกแอนด์เจอร์เนล กรุงเทพมหานคร 2535 จำนวน 102 หน้า
21. พเยาว์ เหมื่อนางษ์ญาติ 'สมุนไพรก้าวใหม่' พิมพ์ที่ บริษัท ที.พี.พรินท์ จำกัด กรุงเทพมหานคร 2537 จำนวน 202 หน้า.
22. หรือมจิต ครลัมภ์ 'สมุนไพรและยาที่ควรรู้' พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์ อาร์ ดี พี กรุงเทพมหานคร 2532 จำนวน 235 หน้า
23. หรือมจิต ครลัมภ์ และกองบรรณาธิการ 'สมุนไพรสวนสิริรุกชชาติ' พิมพ์ที่บริษัท อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด กรุงเทพมหานคร 2535 จำนวน 257 หน้า.
24. พยอม ดันดีวัฒน์, รพีผล ภาโวท และวิเชียร จีรวงศ์ 'อัลกอลอยด์จากใบลำโพงในประเทศไทย' วารสารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2521, 10(1) : 77-81.
25. พิมพ์พรณ เกิดอุดม 'การศึกษาความเป็นพิษในลูกเนียง *Pithecolobium lobatum* Beuth. และพิษอัลกาที่เพิ่มขึ้นในสัตว์ทดลอง' ไทยเภสัชสาร 2520, 2(3) : 777-789.
26. เพ็ญภา หรือหยิ่งเรียม 'เภสัชเวทตำรายาแผนโบราณ' สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2539 หน้า 88-89. (รูปภาพ)
27. กัทธิชัย รันดี, บุญชู บุญทวี และจ่าลอง เพ็งคล้าย 'พรรณไม้ในสวนป่าสิริศักดิ์กลาง (จังหวัดราชบุรี)' พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชุดิมาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2535 จำนวน 233 หน้า
28. มงคล โมกะสมิต, กมล สวัสดิ์มงคล และวิทันดา นามวัฒน์ 'การศึกษาทางเภสัชวิทยาของเงินเฒ่ามด' ว.กรวมวิท พ. 2514, 13(1) : 27-35.
29. มงคล โมกะสมิต, กมล สวัสดิ์มงคล และประยุทธ์ สาตราวาท 'การศึกษาพิษของสมุนไพรไทย' ว.กรวมวิท พ. 2513, 12(2-4) : 36-50.
30. มโนวี อุดหนันท์ และคณะ 'การศึกษาพิษของน้ำคั้นมะเกลือผสมน้ำกะทิ' ว.กรวมวิท พ. 2525, 24(4) : 236-252.

31. มนตรี สุธนันทน์ และคณะ 'การศึกษาพืชของมะเกลือ' ว รมวทย์ พ. 2525, 24(4) : 227-236.
32. รัฐพร โสหะวิเศษพาณิชย์ และวรรณพร เกตุกุลเกียรติ 'พืชจากสมุนไพร' เอกสารเย็นเล่มโครงการพิเศษบริการศึกษา 2537 ปรญญาเภสัชศาสตร์บัณฑิต คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 16
33. รายงานการทดสอบความเป็นพิษเฉียบพลัน ฝ่ายเภสัชวิทยา กองวิจัยทางแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.
34. รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล 'พรรณไม้มีพิษ' ภาควิชาเภสัชพิษวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารเย็นเล่มจำนวน 63 หน้า
35. รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล 'พืชพิษและพืชเสพติด' ภาควิชาเภสัชพิษวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารเย็นเล่มจำนวน 82 หน้า
36. รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล และคณะ 'สมุนไพร : ยาไทยที่ควรรู้' พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด กรุงเทพมหานคร 2542 จำนวน 176 หน้า
37. รุจิราดา อรรถสิษฐ และคณะ 'การปลูกและการดูแลพืชสมุนไพร' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2531 จำนวน 119 หน้า
38. สันหม จอนจวบทรง 'กักพื้นบ้าน (ภาคใต้)' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพมหานคร 2537 จำนวน 140 หน้า
39. สينا ผู้พัฒนาหนังสือ 'สมุนไพรไทย ตอนที่ 2' พิมพ์ที่ ฟินนี่พับลิชชิ่ง กรุงเทพมหานคร 2522 จำนวน 177 หน้า
40. สينا ผู้พัฒนาหนังสือ 'สมุนไพรไทย ตอนที่ 3' พิมพ์ที่ น.จ.ก. ชุดวิชาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2530 จำนวน 289 หน้า
41. สينا ผู้พัฒนาหนังสือ 'สมุนไพรไทย ตอนที่ 5' พิมพ์ที่ น.จ.ก. ชุดวิชาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2530 จำนวน 731 หน้า
42. วงศ์สถิต งามกุล และคณะบรรณาธิการ 'สยามโกษยพจนานุกรม : ภูมิปัญญาของชาติ' คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์ แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด กรุงเทพฯ ๓ 2538 จำนวน 272 หน้า
43. วงศ์สถิต งามกุล และคณะบรรณาธิการ 'สมุนไพรพื้นบ้านล้านนา' คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร 2539. จำนวน 264 หน้า
44. วันชัย อาจเขียน และอุบลรัตน์ จิ๋วนากุล 'อาหารเป็นพิษจากเมล็ดโพธิ์ศรีที่จังหวัดหนองบุรี' วารสารโรคติดต่อ 2537, 10(1) : 37-43
45. วันทนา งามวัฒน์ 'สารพิษในพืชและอากาศพิษในสิ่งแวดล้อม' กองวิจัยทางแพทย์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 2530 เอกสารเย็นเล่ม จำนวน 45 หน้า.
46. วิชัย วยวิสุวรรณ 'ดอกไม้และประวัติในดอกเมืองไทย' พิมพ์ที่ ทจก. ดีแอลเอส กรุงเทพมหานคร 2532 หน้า 67-69.
47. วิชัย เทียงบุญธรรม 'พจนานุกรมสมุนไพรไทย' พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เอเชีย กรุงเทพมหานคร 2531 จำนวน 880 หน้า.
48. วิชัย เทียงบุญธรรม 'พจนานุกรมดอกไม้ประดับในเมืองไทย' พิมพ์ที่ อักษรพิทยา กรุงเทพมหานคร 2542 จำนวน 981 หน้า.
49. วิชัย สวัสดิ์พิสุทธิ์, นพชาติ สรรพคุณ และประยูร กุณาตล 'การระบาดของอาหารเป็นพิษจากเมล็ดของพืช' วารสารกรมการแพทย์ 2530, 12(11) : 587-592.
50. วิดา จิรัจรียากุล 'พืชพิษ-พืชจากพืช' จุลสารข้อมูลสมุนไพร 2541, 15(4) : 16-20.
51. วิดา จิรัจรียากุล 'ยาและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ' ภาควิชาวินิจฉัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พิมพ์ที่ เท็กซ์แอนด์เจเนอรัลคอมพ์เน็ท กรุงเทพมหานคร 2534 จำนวน 499 หน้า.
52. วีระชัย ณ นคร และกองบรรณาธิการ 'สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เอเชีย กรุงเทพมหานคร 2541จำนวน 112 หน้า
53. วีระชัย ณ นคร และกองบรรณาธิการ 'สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม 2' พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เอเชีย กรุงเทพมหานคร 2541จำนวน 154 หน้า
54. วีระชัย ณ นคร และกองบรรณาธิการ 'สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม 3' พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เอเชีย กรุงเทพมหานคร 2540 จำนวน 155 หน้า
55. วีระชัย ณ นคร และกองบรรณาธิการ 'สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม 4' พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เอเชีย กรุงเทพมหานคร 2542 จำนวน 156 หน้า
56. วีระชัย ณ นคร และกองบรรณาธิการ 'สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี เล่ม 5' พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เอเชีย กรุงเทพมหานคร 2541 จำนวน 206 หน้า
57. สมจิตร มัจฉาธิษัฒน์ และ สุภาพ ภูประเสริฐ 'พืชกินได้และพืชในป่าเมืองไทย' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 2514 จำนวน 183 หน้า
58. สมพร ภ. ธีรวิกรมเดช 'ตำราสมุนไพรใกล้ตัว เล่ม 6 ว่าด้วยสมุนไพรที่เป็นพิษ' พิมพ์ที่ กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ กรุงเทพมหานคร 2535 จำนวน 225 หน้า
59. สมสุข มัจฉาธิษัฒน์ 'พืชมีพิษ' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ กรุงเทพมหานคร 2530 ลำดับที่ 43 จำนวน 20 หน้า. (รูปภาพ)
60. สมสุข มัจฉาธิษัฒน์ 'พันธุ์ไม้ในวรรณคดีไทย เล่ม 2' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ กรุงเทพมหานคร 2529 ลำดับที่ 21จำนวน 20 หน้า. (รูปภาพ)
61. สมสุข มัจฉาธิษัฒน์ 'พืชสมุนไพร เล่ม 2' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์รุ่งเรือง กรุงเทพมหานคร 2527 ลำดับที่ 27 จำนวน 20 หน้า. (รูปภาพ)
62. สมสุข มัจฉาธิษัฒน์ 'พืชสมุนไพรเมืองไทย' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ กรุงเทพมหานคร 2528 ลำดับที่ 36 จำนวน 20 หน้า. (รูปภาพ)
63. สมาคมโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ สำนักวัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์) ทำเทียน 'ประมวลสรรพคุณยาไทย (ภาคหนึ่ง)' พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ กรุงเทพมหานคร 2510 จำนวน 324 หน้า

64. สมมาตรโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ สำนักวัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์) ทำเตียน "ประมวลสรรพคุณยาไทย (ภาคสาม)" พิมพ์ที่ พิษวิทยาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร 2516 จำนวน 268 หน้า
65. สรศักดิ์ เหลียวไชยพันธ์ุ และ ทักตร์หญิง แสงติ "การทดสอบความเป็นพิษแบบเฉียบพลันของ ต้นพืชสังฆฆาต" รายงานการวิจัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2528. จำนวน 15 หน้า
66. สุมาลี ศรีจามร และภาวิดา บุญญฤทธิ์ "พิษจากเมล็ดสบู่ดำ" วารสารโรคติดต่อ 12(4) : 400-405.
67. สุรัชย์ มัจฉาชีพ "พืชพิษในประเทศไทย" พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์แพรวทิทยา กรุงเทพมหานคร 2538 หน้า 103. (รูปภาพ)
68. เสี่ยม พงษ์บุญรอด "ไม้เทศเมืองไทย" พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ กรุงเทพมหานคร 2493 จำนวน 663 หน้า.
69. เสาวณี สุริยาภรณ์านนท์ "พืชพิษ" ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารเขียนเล่ม จำนวน 65 หน้า
70. ยัมพวัน อภิสรียะกุล และสิริพันธ์ุ ณรงค์ชัย "ผลทางเภสัชวิทยาของ SAPONINS จากใบราตรี" วารสารเภสัชวิทยา, 2528, 7(1.2) : 11-28.
71. เขื่อนพร วิสมทพมาย "พฤกษาคิน" พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ เอช เอน กรุ๊ป จำกัด กรุงเทพมหานคร 2541 หน้า 354. (รูปภาพ)
72. Abraham K.I., "Isolation of calotropain Fl" J. Chromatogr., 1979; 168(1) : 284-9. (Abstract)
73. Beckett A.H., et al., "Isolation and characteristic of some alkaloids from the leaves of *Mitragyna speciosa*" Sci. Pharm. Proc. 1965; 1: 303-4. (Abstract) CA69:93665h,1968.
74. Bequer S.R., "Medicinal and Poisonous Plants of Pakistan" Karachi, (Pakistan) 1989; 506 pp.
75. Bhakuni D.S., et al., "Screening of Indian Plants for Biological Activity : Part. II" Indian J Exp Biol., 1969; 7 : 250-62.
76. Bhovadhi P., "Study of the effects of dioscorine on nervous system" Thesis for the degree of Master of Science. Bangkok, Faculty of Science, Chulalongkorn University, 1978; p. 39.
77. Blackwell W.E., "Poisonous and Medicinal Plants" Chapter B : Flowering Plant Families of Toxic Significance," Prentice Hall, Engle Cliffs, New Jersey, USA. 1990, p. 139.
78. Blackwell W.H., "Poisonous and Medicinal Plants." Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, New Jersey, USA, 1990; p. 139.
79. Board I.L. and Schnieden H., "A Comparison of some pharmacological properties of dioscorine and dioscorine." Brit. J. Pharmacol., 1958, 13 : 213.
80. Chatterjee A., Dhara K.P. and Banerji J., "Alkaloids of *Mitragyna parvifolia* (Roxb.) Korth. and their transformations." J. Indian Chem. Soc., 1982; 59(11-12): 1360-3.(Abstract)
81. Chen K.K. and Henderson F.G. "Digitalis-like substances of Antiaris" J Pharmacol Expt Therap., 1965, 150(1) : 53-6. (Abstract)
82. Chin Hsuan W., et al., "Purification and characterization of two major toxic proteins from seeds of *Abrus precatorius*." J. Biol.Chem., 1974; 249(10): 3061-7. (Abstract)
83. Chopra R.N., Nayar S.L. and Chopra I.C., "Glossary of Indian Medicinal Plant" Council of Scientific & Industrial Research, New Delhi. 1956; p. 17.
84. Cole R.J., et al., "Isolation and redefinition of the Toxic agent from *Xanthium strumarium*" J. Agric. Ford. Chem. 1980; 28(6) 1330-2. [Abstract] CA 93 : 200976i, 1920.
85. Dejatiwongse Na Ayudhya Q. and Ketusingh O., "Pharmacological effects of the extract of *Dioscorea hispida* Denst." Siriraj Hosp. Gaz., 1980; 32: 330-340.
86. Dhawan B.N., et al., "Screening of Indian Plants for Biological Activity : Part VI" Indian J Exp Biol., 1997; 15: 208-219.
87. Gandhi V.M., Cherian K.M. and Mulky M.J., "Toxicological studies on ratanjyot oil." Food Chem. Toxicol., 1995; 33(1) : 39-42. [Abstract] <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>
88. Gooneratne B.W.M., "Massive Generalized Alopecia After Poisoning by *Gloriosa superba*." Br. Med. J., 1966; p. 15-18.
89. Hassan J.R. W.E. and Reed H.L., "Studies on species of *Asclepias*. 6. Toxicology, pathology, and pharmacology" J Amer Pharm Ass Sci Ed., 1952; 41: 298-30.
90. Hazkton L.W. and Hellerman R.C., "Studies on the pharmacology of *Euphorbia pilulifera*" J Amer Pharm Ass Sci Ed., 1948; 37: 491.
91. Jaffe W.G. and Seidl O., "Creptin, a phytohemagglutinin from *Hura crepitans*." Experientia 1969; 25(8): 891-2. CA71:79308d,1969.
92. Jang H.Y. and Kim J.H., "Isolation and biochemical properties of ricin from *Ricinus communis*." Hanguk Saenghwa Hakhoechi, 1993; 26(1): 98-104.
93. Johnson S.L. and Toleman M.A., " The toxicity of jute { *Corchorus olitorius* } seed to pigs." Aust. Vit. J., 1982; 58(6): 264-5. [Abstract] <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>
94. Karalai C., et al., "Cryptic and Free Skin Irritants of the Daphnane and Tigliane Types in Latex of *Excoccaria agallocha*" Planta Med., 1944; 60: 351-355.

95. Karalai C., et al., 'Medicinal Plants of Euphorbiaceae Occurring and Utilized in Thailand. V. Skin Irritants of the Daphnane and Tiglyane Type in latex of *Excoecaria bicolor* and the Uterotonic Activity of the Leaves of the Tree Phytol. Res., 1995; 9: 482-488.
96. Ketuisinh O., 'On the toxic substance in Kloi (*Dioscorea daemona*).', J. Med. Assoc. Thai., 1942, 25: 195-219.
97. Khan A.H., et al., '*Abrus precatorius*, I. Isolation and toxic properties of abruin, a protein fraction from the seeds.' Pakistan J. Sci. Ind. Research, 1961, 453-6. [Abstract]
98. Kuo Y.H., Chen Z.S. and Len Y.L., 'Chemical components of the leaves *Duranta repens* L.' Chem Pharm Bull., 1996; 44(2): 429-436.
99. Kuo Y.H. and Kubota T., 'The structure of durantoside IV tetraacetate.' Experientia., 1976; 32: 968.
100. Kupchan S.M., Yaokoyama N. and Beal J.L., 'The alkaloids of *Cissampelos pareira* L. and the Origin of Radix *Pareirae Bravae*.' J. Amer. Pharm. Assoc., 1960; 40(11): 727-731.
101. Lin T.J., et al., 'Two outbreaks of acute Tung Nut (*Aleurites fordii*) poisoning.' J. Toxicol Clin Toxicol., 1996; 34(1) : 87-92.
102. Marderosian A.D. and Liberti L.E., 'Natural Product Medicine; Chapter 8 : Poisonous Plant.' George F. Stickley Co., Philadelphia, USA., 1988, p. 156.
103. Mitchell L.C. and Rook A., 'Botanical Dermatology, Plants Injurious to the Skin.' Greengrass, Vancouver, Canada 1979.
104. Nayar S.L., 'Poisonous seeds of India. Part II.' J. Bombay Nat Hist Soc, 1954; 52(2/3): 1-18.
105. Oeanders of Florida, University of Florida Cooperative Extension Service Institute of Food and Agriculture. 11 pp.
106. Panthong A. and Chansirisri W., 'On the problem of Kloi as food.' Chiang Mai Med. Bull., 1975; 14: 184-187.
107. Radford D.I., et al., 'Naturally occurring cardiac glycoside' Med J. Assoc., 1986; 144(10) : 540-4. [Abstract] <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>
108. Saraswat D.K., Garg P.K. and Sarasat M., 'Rare poisoning with cerebra thevetia (yellow oleander). Review of 13 cases of suicidal attempt. J. Assoc. Physician India., 1992; 40(9): 628-9. [Abstract] <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>
109. Schulte K.E., Rucker G. and Matern H.U., 'Some constituents of the fruits and root of *Melia azedarach*.' Planta Med., 1979; 35: 76.
110. Shellard E.J., 'Alkaloids of *Mitragyna* with special reference to those of *Mitragyna speciosa*.' Bull. Narc., 1974; 26(2) : 41-55. (Abstract) CAB2:70234w, 1975.
111. Sibaprasad D.E. and Datta S.K., 'Separation and HPLC identification of two cardiac glycosides from *Calotropis gigantea* (L.) R.Br.' Indian Drugs, 1988; 25(4): 167-8. [Abstract]
112. Single N., et al., 'An experimental evaluation of protective effects of some indigenous drugs on carbon tetrachloride-induced hepatotoxicity in mice and rats.' QJ Crude Drug Res., 1978; 16(1): 8-16.
113. Smith L.H. and Culvenor C.C.J., 'Plant Source of Hepatotoxic Pyrrolizidine Alkaloids' J. Nat. Prod., 1981; 44.
114. Spoerke D.G. and Smolinske S.C., 'Toxicity of Houseplants.' CRC Press, Boston, USA., 1990; p. 29-32.
115. Stuart B.P., et al., 'Cocklebur (*Xanthium strumarium* L. var *strumarium*) intoxication in swine : review and redefinition of the toxic principle.' Vet Pathol, 1981; 18(3): 368-83. (Abstract)
116. Tran T.M.H., et al., 'Toxicity and effects on the central nervous system of a *Cerbera odollam* leaf extract.' J. Ethnopharm., 1991; 34(2/3): 201-6.
117. Vachvanichsanong P., 'Djenkol bean and Djenkolism.' Songkla Med J., 1989; 7(3): 288-290.
118. Vijayalakshmi T., Muthulakshmi V. and Sachdanandam P., 'Toxic studies on biochemical parameters carried out in rats with Serankottai nei, a siddha drug-milk extract of *Semecarpus anacardium*.' J. Ethnopharmacol., 2000; 69: 9-15.
119. Woo W.S., Lee E.B. and Han B.H., 'Biological Evaluation of Korean Medicinal Plant. III' Arch Pharm Res, 1979; 2: 127-31. (Abstract)

คู่มือฐานข้อมูลพืชพิษ

ISBN : 974-7549-27-1

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กุมภาพันธ์ 2545

160 หน้า, จำนวน 1,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 : สิงหาคม 2548

176 หน้า, จำนวน 5,000 เล่ม

ที่ปรึกษา

ภ.ญ.ปราณี ชาลิตธำรง

รวบรวมและเรียบเรียง

สุธิดา ไชยราช

ชลธิชา สว่างวงศ์

พิสูจน์อักษร

กมลพร การวุฒิ

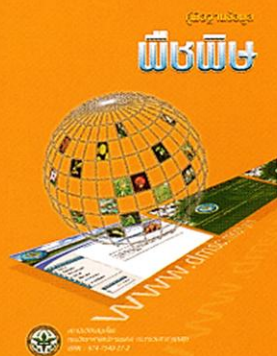
คณะผู้ถ่ายภาพ

สุธิดา ไชยราช

หรรษา ทองคำ

ฐิตินภา นุ่มไม้

सानิต พูลสวัสดิ์

ออกแบบปก/รูปเล่ม

บริษัท 1241 มิราคูลิส จำกัด

โทรศัพท์ 0 2962 7466-7

พิมพ์ที่โรงพิมพ์การศาสนา กรุงเทพมหานคร

ประสานการจัดพิมพ์

ฐิตินภา นุ่มไม้

คำขอบคุณ

ผู้รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลพืชพิษ ขอขอบคุณ
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และเจ้าหน้าที่ศูนย์
เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ทุกท่านที่
ให้คำแนะนำในการจัดทำฐานข้อมูลพืชพิษ สนับสนุน
อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และประสานงานการจัด
ทำฐานข้อมูลพืชพิษ ขอขอบพระคุณอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์
การแพทย์ และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสมุนไพรที่ให้การ
สนับสนุนการจัดพิมพ์ และได้ให้คำปรึกษา จนกระทั่งผลงานนี้
สำเร็จตามวัตถุประสงค์

(สงวนลิขสิทธิ์)

www.dmsc.moph.gov.th

www.dmsc.moph.gov.th

www.dmsc.moph.gov.th

www.dmsc.moph.gov.th

www.dmsc.moph.gov.th